

Recherchewerk en Forensische Expertise

- Een verkenning -

Den Haag, november 2009

J. Dobbelaar MSc

D.J.M.I. Visser MSc

Prof. mr. dr. E.R. Muller

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement,
An Aon company.

Voor vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze rapportage kunt u schriftelijk, telefonisch of per e-mail contact opnemen met de auteurs via:

COT Instituut voor Veiligheid- en Crisismanagement
an Aon-company

Koninginnegracht 26
2514 AB Den Haag

Telefoon: 070-312 20 20
E-mail: cot@cot.nl

Internet: www.cot.nl

Inhoudsopgave

1.	<i>Inleiding: opdracht en vraagstelling</i>	4
1.1	Onderzoeksoptzet en -methode	6
1.2	Definities en afbakening: (forensische) expertise	6
1.3	Leeswijzer	7
2.	<i>Forensisch onderzoek: het hoe & wat</i>	9
2.1	Forensisch onderzoek, een eeuwenoud fenomeen	9
2.2	Het beleid in Nederland	10
2.3	Wettelijk kader	13
2.4	Forensisch onderzoek: internationale ontwikkelingen	15
2.4.1	Verdragen en samenwerking	15
2.4.2	Een nationale DNA-databank	18
3.	<i>Partijen in de forensische opsporing</i>	21
3.1	De politie: de Technische recherche en het KLPD	21
3.2	Het Openbaar ministerie	25
3.3	Het NFI, FSO en andere laboratoria	27
3.4	Externe (forensische) experts, deskundigen en adviseurs	32
4.	<i>Forensisch opsporingsproces</i>	36
4.1	Plaats delict	36
4.1.1	Type plaats delict	36
4.1.2	PD- management	37
4.2	Het sporenonderzoek	39
4.2.1	Soorten, frequentie en intensiteit van expertise	39
4.2.2	De toegevoegde waarde van forensisch onderzoek	44
4.3	De selectie, bemonstering en analyse van sporen	49
4.3.1	Selectie	49
4.3.2	Bemonstering	51
4.3.3	Analyse	52
5.	<i>Aandachtspunten forensisch opsporingsproces</i>	56
5.1	Schaarste aan mogelijkheden: prioriteiten stelling	56
5.2	Wie is forensisch deskundige?	60
5.3	Dichotomie versus probabiliteit	64
5.4	Concurrentie voor het NFI	65
5.5	Opleiding en training: politie, NFI en het OM	67
5.5.1	Politie	68
5.5.2	(Forensisch) Officier van Justitie	71
5.5.3	Rechters	72
5.5.4	Deskundigen van het NFI	72
5.6	Samenwerking politie, OM en NFI	73
5.7	Versnipperde politie	75
6.	<i>Conclusies en aanbevelingen</i>	76
6.1	Conclusies	76
6.2	Aanbevelingen	80
	<i>Bijlage I Respondenten</i>	83
	<i>Bijlage II Gebruikte afkortingen</i>	84
	<i>Bijlage III LDM expertise databank</i>	86
	<i>Bijlage IV Geraadpleegde bronnen</i>	91

1. Inleiding: opdracht en vraagstelling

De forensische opsporing (FO¹) is, zeker sinds de opkomst van het DNA identificatieonderzoek, de afgelopen decennia een steeds belangrijker onderdeel van het rechercheproces geworden. Waar vroeger onderzoeken grotendeels door tactiek en informatie vergaring (intelligence) werden opgelost, levert het forensisch onderzoek tegenwoordig steeds vaker de cruciale gegevens voor de waarheidsvinding. Met behulp van forensisch onderzoek wordt een groot aantal ondersteunende handelingen verricht om de tactisch opsporingsambtenaar optimaal te faciliteren.

De rol en betekenis van forensische opsporing zal in de nabije toekomst steeds verder toenemen en is niet langer uitsluitend ondersteunend aan tactische processen, maar zal meer en meer sturend worden. De forensische opsporing kent dan ook een groeiende waaier aan specialisaties², elk met zijn eigen methoden en technieken.

Naast de groei van het aantal onderzoekstechnieken, valt de toenemende invloed van forensische deskundigheid voornamelijk af te lezen uit de investeringen die politie en justitie doen op dit terrein, en het belang dat aan de forensische opsporing in visie- en beleidsstukken wordt toegedicht.³ Ook affaires zoals die rond de Puttense Moordzaak, de Schiedammerparkmoord en recenter de Lucia de B zaak, brengen de rol van forensische expertise en (forensische) deskundigen in het politiewerk centraal in de aandacht en zorgen voor een verdergaande professionele inbedding van deze deskundigheid in het strafrechtelijke onderzoek. Echter toont de actualiteit van deze zaken ook de complexiteit van de samenwerking tussen de spelers – de politie, het OM (Openbaar Ministerie), het NFI (Nederlands Forensisch Instituut) en andere forensisch deskundigen – bij het forensisch onderzoek aan.

Dus, dat de forensische opsporing over de gehele linie genomen steeds meer van belang wordt is een feit. Echter is niet altijd op detailniveau duidelijk *hoe en welke* forensische expertise wordt ingezet en *hoe* deze inzet wordt beoordeeld, dan wel feitelijk van belang is binnen een onderzoek. Voorts zijn er, onder andere vanuit de Raad van Hoofdcommissarissen, signalen dat er ook nog het nodige mis is. De Raad van Hoofdcommissarissen heeft in 2004 in het document *Spelverdeler in de opsporing* haar visie op de forensische opsporing voor de komende jaren geschetst. Zij erkent geleden dat er stevig achterstallig onderhoud is:

---

¹ Het Forensisch Onderzoek (FO), voorheen het FTO genoemd, maar bij de standaardisering van terminologie naar aanleiding van de rapportage van de Commissie Posthumus is gekozen om het Forensisch Technisch Onderzoek en het Forensisch Informatie onderzoek onder de noemer FO te scharen.

² Zo worden door Jacobs, e.a. (2005) en Muller, e.a. (2007) maar liefst veertig typisch forensische specialisaties genoemd. Bron: Jacobs, M.J.G. e.a. (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg en A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.) (2008), *Forensische Wetenschap*, Kluwer: Deventer.

Daarnaast zijn er nog meerdere externe deskundigheidsgebieden die zelden worden aangewend, maar toch al wel gebruikt zijn bij opsporingsonderzoeken. Bij de Landelijk Deskundigheidsmakelaar zijn (nu al) 200 deskundigheden of deskundigheidsgebieden opgenomen. Enkele daarvan zijn 'oude bekenden' binnen de forensische wereld, maar het merendeel is vrij zeldzaam en soms zeer vernieuwend.

³ Posthumus, F. (2005), *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord*, Openbaar Ministerie; Projectgroep Forensische Opsporing (2004), *Spelverdeler in de opsporing. Een visie op Forensische Opsporing*, Raad van Hoofdcommissarissen.

- “Het forensische onderzoek is onvoldoende ingebed in tactische en operationele rechercheprocessen;
- de competenties van het forensisch onderzoek komen niet langer overeen met de competenties die worden gevraagd in het huidige technologisch complexe proces;
- soms prevaleert hobbyïsme boven noodzakelijk specialisme;
- de kwaliteitsborging is suboptimaal en er is onvoldoende steun en aandacht voor de forensische opsporing bij zowel researchmanagement als het OM”.⁴

Om meer inzicht te krijgen in de laatste ontwikkelingen op dit gebied heeft het programma Politie en Wetenschap het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement gevraagd een verkennend onderzoek (quick scan) uit te voeren naar het gebruik van forensische expertise in de opsporing en de vraagstukken die daarbij spelen. De focus ligt hierbij op het bepalen van de expertisebehoefte, wie daarover beslist en hoe de rol en inbreng van deskundigen kan worden gedefinieerd, georganiseerd en bewaakt. Het betreft dus geen voldragen beschrijving en analyse, maar schetst een eerste mogelijke beeld van de praktijksituatie op deze punten. Nader bezien zal moeten worden of verder empirisch onderzoek noodzakelijk is.

Door het verrichten van vooral een kwalitatief onderzoek (zie 1.1 onderzoeksopzet) wil het COT komen tot een rapport waarin antwoord gegeven wordt op de volgende onderzoeksvraag:

“Op welke wijze wordt forensische expertise gebruikt in opsporingszaken?”.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de volgende deelvragen leidend geweest voor het onderzoek:

1. *Op welke forensische expertise wordt door de politiekorpsen een beroep gedaan tijdens het opsporingsproces? Daarbij is ondermeer gekeken naar de mate van inzet van deze expertise.*
2. *In welke opsporingszaken wordt forensische expertise (vooral) gebruikt?*
3. *Hoe is het gebruik van forensische expertise georganiseerd? Op welke wijze verloopt een forensisch opsporingsproces? Wie vraagt de expertise aan, wie voert uit, wie is hoofdverantwoordelijk, hoe lang duurt het proces, etc.?*
4. *Welke betekenis en positie wordt in het politieveld en door justitie toegekend aan forensische deskundigen bij het rechercheproces? Wat is de meerwaarde van de expertise?*
5. *Hoe werken politie, OM en NFI samen? Bekeken is in welke mate er sprake is van een samenwerking en hoe de (organisatie)belangen zich onderling verhouden.*

---

⁴ Projectgroep Forensische Opsporing (2004), *Spelverdeler in de opsporing. Een visie op Forensische Opsporing*, Raad van Hoofdcommissarissen, p. 29.

6. *Welke verbeteringen in het gebruik van forensische expertise zijn mogelijk? De antwoorden op deze vraag hebben geleid tot concrete aanbevelingen hoe het gebruik van forensische expertise in het opsporingsonderzoek kan worden verbeterd.*

1.1 Onderzoeksopzet en -methode

Gekozen is voor een kwalitatief onderzoek. Naast de analyse van nationale en internationale (wetenschappelijke) literatuur, bestaat het primaire deel van de dataverzameling uit een reeks van 36 interviews, met respondenten afkomstig uit vier organisatievelden die bij rechercheonderzoeken betrokken zijn, te weten: de politie in het bijzonder de recherche, de rechterlijke macht, justitie (NFI) en externe (gerechtelijke/forensische) deskundigen. Een lijst met respondenten is als bijlage toegevoegd.

Voorts hebben we een tiental strafrechtelijke dossiers geanalyseerd, met als doel een casusanalyse van werkelijke procesgang van het gebruik van forensische expertise in strafrechtelijke onderzoeken te reconstrueren. Bij de inzage bleek echter dat de dossiers te weinig informatie hieromtrent bevatten: alleen de uitkomsten van onderzoeken en afwegingen daarin worden weergegeven. Er is (te) weinig gedegen procesinformatie van de forensische opsporing in te vinden. We hebben deze casusanalyses daarom ook niet in het onderzoek opgenomen. Diepgaander casusanalyse zou noodzakelijk zijn om de rol van forensische expertise duidelijker te krijgen.⁵

1.2 Definities en afbakening: (forensische) expertise

Zoals is aangegeven, is het onderzoek een verkennend onderzoek. Dit houdt in dat de resultaten geen generaliseerbare conclusies opleveren, maar wel een zorgvuldige geformuleerde indicatie van de huidige stand van zaken aangeven. Aan de hand van deze resultaten kan dan bezien worden of verder, diepgaander onderzoek op sommige deelstukken gewenst is.

Bij de omschrijving van het forensisch (technisch) onderzoek wordt in dit onderzoek de begripsbepaling van Jacobs e.a. gebruikt:⁶

'Het forensisch-technisch onderzoek is onderdeel van veel opsporingsonderzoeken.⁷ Het begint met het vastleggen van de situatie zoals die is bij de start van het onderzoek, zo kort mogelijk na het plegen van een mogelijk misdrijf. Na analyse van de plaats delict worden mede op basis van delictscenario's sporen verzameld, de

---

⁵ Vergelijk C.J. de Poot, R.J. Bokhorst, P.J. van Koppen en E.R. Muller (2004), *Het rechercheportret: Over dilemma's in de opsporing*, Kluwer, Alphen aan den Rijn

⁶ Jacobs, M.J.G. e.a. (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

⁷ De benamingen 'forensisch-technisch onderzoek' (FO) en (het modernere) 'forensische opsporing' worden allebei in dit onderzoek gebruikt, maar geven eigenlijk geen verschil van een taak aan. 'Soms ook wordt de term 'forensisch-technisch onderzoek' met nadruk gebezigd als het erom gaat het te onderscheiden als onderdeel van het (forensisch) opsporingsproces als geheel.' (Jacobs, M.J.G. e.a. (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg).

sporen worden veiliggesteld, opgeslagen en geanalyseerd. Vervolgens proberen technisch rechercheurs de sporen in verband te brengen met personen waardoor deze eventueel als verdachte kan worden aangemerkt of juist uitgesloten kan worden van het plegen van strafbare feiten. Ook kunnen de sporen als separaat opsporings- of bewijsmiddel dienen. Het forensisch-technisch onderzoek vormt daarmee, samen met het tactisch onderzoek, een integraal onderdeel van het opsporingswerk als geheel, waarbinnen men, gegeven het kader van de wettelijke bevoegdheden, de bewijsvoering sluitend probeert te maken.'

Hoofdonderwerp in dit onderzoek is het gebruik en de procesgang van interne en externe (forensische) expertise (bij politie) binnen het rechercheonderzoek; en ruimer nog: het strafrechtelijke onderzoek. Onder (forensische) expertise valt alle expertise die volgens de eisen van het wetenschappelijke onderzoek een bijdrage leveren aan het opsporingsonderzoek en daarmee aan de waarheidsvinding in strafrechtzaken. Er is bewust voor gekozen om primair forensische expertise in het onderzoek te betrekken, met secundair aandacht voor andere expertise.

In het themanummer van Justitiële verkenningen over forensische expertise wordt door Broeders een beschrijving gegeven van de alsmaar toenemende diversificatie van de technieken en onderzoeksmethoden.⁸ Feitelijk zijn er twee verschillende forensische methoden en technieken: de eerste groep zijn de pur sang forensische disciplines en de tweede de wetenschappelijke disciplines die niet vanuit een forensisch oogpunt zijn ontstaan. Goede voorbeelden van de eerste groep 'echte' forensische wetenschappen zijn de dactyloscopie, het handschrift onderzoek en het kras-, indruk- en vormsporenonderzoek. De tweede categorie expertisen zijn onder andere de onderzoeken naar verdovende middelen, bloed-alcohol en het DNA-onderzoek. Logischerwijs zijn de banden van deze tweede categorie van forensische expertise met het reguliere, externe wetenschappelijke veld veel sterker dan die van de eerste categorie en is het meer empirisch gefundeerd onderzoek.

Zoals aangegeven beperkt dit onderzoek zich tot de expertise die een bijdrage aan de strafrechtelijke waarheidsvinding kunnen hebben. Dit betekent dat expertise zoals de forensische-psychiatrie, die gericht zijn op vraag omtrent de mate van schuld, niet worden meegenomen in dit onderzoek. Voor het totale strafproces zijn deze vormen van expertise vanzelfsprekend wel belangrijk.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport bestaat, naast deze inleiding, uit vijf hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk betreft vooral de aanleiding voor dit onderzoek en biedt inzicht in de onderzoeksmethode. In hoofdstuk twee komt, in vogelvlucht, een aantal achtergrondaspecten van de forensische opsporing aan bod. Zo wordt een historistische schets gegeven, zetten we de belangrijkste beleidsontwikkelingen en het wettelijke kader uiteen. Het hoofdstuk sluit af met een bondige beschrijving van de internationale ontwikkelingen op het gebied van forensische expertise.

---

⁸ Broeders, A.P.A. (2004), Forensisch onderzoek van A tot Z., in: *Justitiële verkenningen*, 30(1), 20-38.

In het derde hoofdstuk beschrijven we de meest relevante partners en hun rol binnen de forensische opsporing, we kijken ook naar het type forensische deskundigen per organisatie. Het vierde hoofdstuk bevat de hoofdmoot van het empirische gedeelte van het onderzoek. Door expert beschrijvingen van het rechteproces en de forensische opsporing daarin, kunnen we de praktijk van de forensische opsporing inzichtelijk maken. Het daarop volgende hoofdstuk bevat enkele in het oogspringende knelpunten, dan wel procesmomenten. Deze worden ook uitgelicht, omdat zij belangrijk zijn bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen of anderszins opvallend zijn. Het zesde en laatste hoofdstuk bevat de hoofdconclusies, die uit dit verkennend onderzoek naar voren zijn gekomen. Deze conclusies worden aangevuld met enkele, voor de praktijk relevante, aanbevelingen voor verbeteringen bij het gebruik van (externe) (forensische) expertise in strafrechtelijke onderzoeken.

2. Forensisch onderzoek: het hoe & wat

Na eerst de ontstaansgeschiedenis van het forensisch onderzoek in vogelvlucht te hebben beschreven, vervolgen we dit hoofdstuk met een uiteenzetting van de voor Nederland meest relevante beleidsontwikkelingen en wetsartikelen op het gebied van forensisch onderzoek. Er wordt stilgestaan bij het Programma Versterking Opsporing en Vervolg (PVOV) en het visiedocument 'Spelverdeler in de opsporing' van de Raad van Hoofdcommissarissen. Na het beschrijven van de Nederlandse beleidssituatie verleggen we ten slotte ons blikveld op het buitenland en grensoverschrijdende forensische initiatieven. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van de bij de forensische opsporing betrokken instanties, personen en hun rol.

2.1 Forensisch onderzoek, een eeuwenoud fenomeen

Een duidelijk begin van techniek en wetenschap in de ondersteuning van strafrechtelijk onderzoek is niet te duiden. Wel kan met zekerheid gesteld worden dat reeds eeuwenlang diverse volkeren en naties actief in de weer waren met het identificeren dan wel opsporen van de dader.

Alleen al de term forensisch is hier een bewijs van. Deze term is namelijk afkomstig van het Latijnse woord *forens* wat staat voor 'voor het forum'. In de tijd dat Europa nog grotendeels onder Romeins bestuur viel, werd een zaak van een verdachte publiekelijk beoordeeld (forum). Zowel de verdachte als de aanklager diende voor een groep burgers zijn kant van het verhaal op een zo'n overtuigend mogelijke wijze uiteen te zetten. Degene met het beste betoog, oftewel met de beste forumkwaliteiten, kreeg doorgaans zijn gelijk.

Voorbeelden van de eerste vormen van forensisch onderzoek

1248 – In het Chinese boek Hsi Duan Yu ('Het wegspoelen van het kwaad') wordt beschreven hoe men in staat is verdrinking te onderscheiden van wurging. Dit boek wordt een officiële handeling voor de patholoog-anatoom.

1784 - In Engeland werd ene John Toms veroordeeld voor het plegen van moord op basis van een in zijn broekzak gevonden stukje krantenpapier. Deze papiersnipper kwam namelijk overeen met de schotrestanten welke gevonden werden in de loop van het gebruikte pistool (toentertijd werden papiersnippers gebruikt om de kogel en het buskruid bij elkaar te houden).

Kijken we naar forensische wetenschap dan zien we reeds in de zevende eeuw de toepassing van de vingerafdruk. Volgens een Arabische handelaar ontvingen schuldeisers bij het verstrekken van een lening een document waarop de vingerafdruk van de schuldenaar stond afgedrukt en gold toen als wettig bewijs.⁹

Duidelijk mag zijn dat forensisch onderzoek binnen het strafrechtelijk onderzoek geen nieuw fenomeen is. De opkomst van het huidige forensische veld heeft echter zijn oorsprong eind negentiende eeuw, toen werd steeds meer beroep gedaan op het sporenonderzoek dat een bijdrage kon leveren aan de oplossing van een misdrijf. Van een geïnstitutionaliseerde manier van sporen zoeken was echter nog geen sprake: op de plaats delict (PD) werd bekeken aan welke deskundigen behoefte bestond. Deze 'deskundigen' waren afkomstig uit

⁹ Inman, K., N. Rudin e.a. (2000), *Principles and Practice of Criminalistics: The Profession of Forensic Science*, Taylor & Francis: London.

de burgermaatschappij en bekleedden daar vaak functies als arts, fotograaf, scheikundige of technisch ingenieur. Pas later kwamen de 'politiedeskundigen' die, vaak vanuit een vorm van hobbyïsme, zich gingen toeleggen op het sporenonderzoek. Deze politiedeskundigen waren meestal al voordat ze in dienst traden geschoold in fotografie of dactyloscopie.¹⁰

Echte inbedding van het sporenonderzoek bij de politie vond pas kort na de tweede wereldoorlog plaats. Bij de toen in het leven geroepen Rijkspolitie werden per gewest twee specialisten aangesteld. Tevens werd het Gerechtelijk Laboratorium (1945) opgericht en niet veel later het Gerechtelijk Geneeskundig Laboratorium (1951). Bij het Gerechtelijk Laboratorium werden de specialisten, in samenwerking met het Rijks Identificatiedienst van het Ministerie van Justitie, opgeleid tot deskundige op het gebied van dactyloscopie, fotografie en andere technische werkzaamheden. In 1999 vond er, onder andere vanwege het toenemende belang van het bewijs afkomstig uit forensisch-technisch onderzoek, een fusie tussen de laboratoria en werd het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) opgericht¹¹.

Voor de opkomst van het DNA onderzoek heeft ervoor gezorgd dat de afgelopen decennia de toepassing van forensisch onderzoek bij de politie verschoof van een hobbyistische manier van werken, naar een steeds meer geprofessionaliseerde deskundigheid. Door de komst van het DNA bewijs is namelijk de wetenschappelijke waarde van veel van de forensische disciplines weer eens nader tegen het licht gehouden.

2.2 Het beleid in Nederland

Ten aanzien van het beleid willen we hier voornamelijk stilstaan bij de beleidsvisie van de politie. Natuurlijk is dit niet op zichzelf staand en zijn er nog twee justitiële partijen op het speelveld van forensisch onderzoek: het Openbaar Ministerie (OM) en het NFI. Echter, door de focus van het onderzoek op gebruik van forensische deskundigheid en technieken binnen de politie, concentreren wij ons op de politieke visie.

In 1997 is het project Aanpak Bedrijfsvoering Recherche, Informatiehuishouding en Opleiding (Abrio) van start gegaan. Deze aanpak was een initiatief van de politie en het OM en is naar aanleiding van de IRT-affaire (Interregionaal Recherche Team) gestart om de werkprocessen en informatiehuishouding van de politie en het OM beter op elkaar te laten aansluiten. Eind 2006 is het project Abrio opgeheven.

Eén van de eerste producten van de Abrio was de ontwikkeling van het zogenoemde Plaats Delict (PD) management. Dit product heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de landelijke standaardisering van de opsporing op het plaats delict. De kwaliteit van de opsporingstaak in de eerste uren van een onderzoek is duidelijk verbeterd ten opzichte van vroeger. In een onderzoek naar de kwaliteit van de politieke opsporing, gaven meerdere korpsen te kennen het PD-management (zeer) te waarderen.¹² Ook de ingevoerde respondenten geven te kennen het PD-management als een zinvolle meerwaarde te beschouwen. Abrio heeft naast het PD-management meerdere nieuwe processtappen ontwikkeld. Van belang voor de forensische opsporing zijn bijvoorbeeld de raamregeling

¹⁰ Internetsite Technische Recherche IJsselland, <http://home.zonnet.nl/tech.rech/>, bezocht op 05/2008.

¹¹ Internetsite Nederlands Forensisch Instituut: <http://www.nederlandsforensischinstituut.nl/nfi/geschiedenis/>, bezocht op 05/2008.

¹² Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2006), *Opsporing Bezocht. Rapportage over de eerste fase van het onderzoek naar de kwaliteit van de politieke opsporingstaak*, Den Haag.

Team Grootschalige Opsporing (TGO) en het sturingsconcept *Intelligence Led Policing (ILP)*.¹³

De ontwikkelde producten hebben ook daadwerkelijk hun weg gevonden binnen het opsporingsproces. In het eerder aangehaalde onderzoek naar de kwaliteit van de politieke opsporingstaak (IOOV, 2006) zijn alle politiekorpsen gevraagd naar het feitelijke gebruik of implementatie van de diverse producten. Vast is komen te staan dat een zeer ruime meerderheid het PD-management alsmede de TGO regeling relatief vaak gebruiken:

- TGO: 23 korpsen gebruiken 'vrijwel altijd' dit product, één korps gebruikt dit product 'zelden of nooit'
- PD-Management: 22 korpsen gebruiken 'vrijwel altijd' dit product en twee korpsen gebruiken 'soms' dit product.
- ILP: 12 korpsen gebruiken 'vrijwel altijd' dit product, negen korpsen gebruiken dit product 'soms' en twee korpsen gebruiken 'zelden of nooit' dit product.

Abrio heeft een positieve bijdrage geleverd aan de effectiviteit en efficiëntie van het gehele opsporingsproces – met in bijzondere zin een positieve invloed op de forensische opsporing.

Bouwend op initiatieven uit het verleden, is het algemene beleid ten aanzien van forensische opsporing voor de politie verwoord in het stuk 'Spelverdeler in de opsporing' van de Raad van Hoofdcommissarissen.¹⁴ Centraal in de visie verwoord, is het voornemen dat "*forensische opsporing een centrale rol gaat spelen in de informatiegestuurde politiezorg*".¹⁵ Hierop zijn enkele bijstellingen gemaakt naar aanleiding van het onderzoeksrapport van de Commissie Posthumus, in het daarna opgestelde Programma Versterking Opsporing en Vervolg (PVOV). Het programma VOV is een initiatief van de politie in samenwerking met de andere ketenpartners in de opsporing; in casu het OM en het NFI.

Verder zijn er landelijk nog enkele prioriteitsafspraken gemaakt, waaraan de politie zich als geheel committeert: het programma Versterking Aanpak Georganiseerde Misdad, het programma Cybercrime en het programma Financieel-Economische misdaad.¹⁶ Deze hebben deels ook invloed op de forensische opsporing. Betrokken partijen zijn de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie, de politie, het OM en het NFI. Het Programma Versterking Aanpak Georganiseerde Misdad betekent voor de politie dat zij meewerken aan de 'ontwikkeling van het bestuurlijk advies binnen de politie, de (bestuurlijk) aanpak van prostitutie en mensenhandel, de uitbreiding van de programmatische aanpak met de aanpak van vermogen in vastgoed, het onverklaarbare vermogen en de georganiseerde hennepeteelt'.¹⁷ Het programma Financieel-Economische Misdad is gericht op de versterking van de opsporingen op verschillende domeinen: witwassen, ontneming, corruptie en fraude. Het programma cybercrime moet, in samenspraak met het OM, door de politie nog verder worden ingevuld.

Verder is er weinig landelijk beleid bij de politie ten aanzien van de forensische opsporing. Zoals bij zoveel onderdelen van de politie geldt ook hier dat per politieregio de focus weer anders is. De regio Amsterdam-Amstelland is bijvoorbeeld niet te vergelijken met Hollands-

¹³ Ook wel IGO genoemd: Informatiegestuurde politie.

¹⁴ In de inleiding worden kort de hoofdbevindingen en aanbevelingen van dit rapport geschetst.

¹⁵ Projectgroep Forensische Opsporing (2004), *Spelverdeler in de opsporing. Een visie op Forensische Opsporing*, Raad van Hoofdcommissarissen.

¹⁶ Gezamenlijke landelijke prioriteiten politie 2008-2011. Opgesteld door de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken.

¹⁷ Gezamenlijke landelijke prioriteiten politie 2008-2011.

Midden: Amsterdam heeft twee keer zoveel technisch rechercheurs. De bespreking van alle regionale plannen ten aanzien van de forensische opsporing past niet binnen de scope van deze verkenning.

De belangrijkste aandachtspunten in deze beleidsstukken concentreren zich op de verdere professionalisering van de forensische expertise. Zo moeten er meer standaarden, protocollen en richtlijnen ontwikkeld worden. Daarnaast is ook de verdere functiedifferentiatie van opsporingsambtenaren een van de speerpunten voor de komende jaren. Het verder ontwikkelen en professionaliseren van de functie van PD-manager krijgt hierin veel prioriteit, zo blijkt uit de gehouden interviews. En als laatste is het voornemen om meer onderling samen te werken, terug te vinden binnen het merendeel van de beleids- en visieplannen van de politie. Hierbij gaat het voornamelijk om bovenregionale samenwerking, vaak tussen aanpalende politieregio's. Uit de gevoerde gesprekken bleek dat niet iedereen hierover te spreken is: grote regio's slurpen capaciteit bij de kleinere, omdat zij vaak grotere zaken draaien. Landelijk moeten de handen ook meer ineen worden geslagen, zoals op het terrein van nieuwe technologische ontwikkelingen en kennisdeling.

Voor zowel justitie, het OM en het NFI, gelden ook het merendeel van de bovengenoemde (landelijke) prioriteiten. Ook zij hebben veel lering getrokken uit de Schiedammerparkmoord en vervolgens hun visie, werkwijzen en beleid aangepast. Bij het OM is voornamelijk in meer kennis van de forensische opsporing en in meer capaciteit, zoals in de vorm van een (forensische) Officier van Justitie (F)OvJ, geïnvesteerd. Met deze vorm van OvJ's zijn goede ervaringen opgedaan. Zij vormen de specialistische vraagbaak binnen de parketten voor andere OvJ's en zijn de spreekbuis vanuit het OM richting politie en NFI op het beleidsvlak, maar ook ten aanzien van de prioritering van zaken: het omgaan met de schaarste van forensische deskundigheid. Hier komen we in de volgende hoofdstukken uitgebreid op terug.

Het NFI richt zich van oudsher op drie kerntaken: het verrichten van onderzoek in strafzaken, het uitvoeren van Research en Development en het zijn van een kennis- en expertisecentrum.¹⁸ De laatste jaren was er een trend te signaleren dat de deskundigen van het NFI steeds nauwer samenwerkten met de politie. Er werd gepoogd de afstemming en samenwerking tussen politie en NFI inhoudelijk en procesmatig te verbeteren. Zo werden bijvoorbeeld op verschillende locaties in Nederland de centra voor Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO's) opgericht. Deze centra zorgen voor betere samenwerking in de forensische opsporing. Hierin werken medewerkers van de Technische recherche en het NFI nauw samen. Dit werpt zijn vruchten af.

Echter tekent zich al weer een einde van het bestaande initiatief af. Het NFI wil zo onafhankelijk mogelijk zijn en bij voorkeur blind onderzoek uitvoeren.¹⁹ Ze wil dan ook meer een waterscheiding tussen de forensisch deskundigen van het NFI en die van de politie, die in het FSO de taken van elkaar steeds meer zijn gaan overnemen; in de hoofdstukken 3 en 4 wordt hier nog verder op ingegaan. Door sommige respondenten werd ook aangegeven dat het NFI het bulkwerk van forensische onderzoeken wil afstoten.

Andere initiatieven en hulpmatregelen die de afgelopen jaren zijn ingevoerd, zijn het zogenaamde Forensisch Intake Gesprek (FIT) – waarbij de aanvraag van onderzoek voor een zaak samen met een NFI adviseur en een rechercheur worden besproken – en het

¹⁸ Internetsite Nederlands Forensische Instituut: <http://www.nederlandsforensischinstituut.nl>, bezocht op 05/2008.

¹⁹ Zonder kennis van de specifieke zaak en met een onderzoekbare hypothese die door de politie is geformuleerd.

initiatief: 'Politie, OM en NFI: via Technische Infrastructuur Anders Communiceren' (PONTIAC). Doel van het PONTIAC is om de informatie-uitwisseling met de politie (aanvragers) door middel van een digitaal loket te verbeteren. Een belangrijke eerste stap daarin is het snel definiëren en categoriseren van het NFI-aanbod in spoed-, standaard- en Maatwerk.²⁰

Er is een duidelijke beweging gaande dat er steeds meer bureaus komen die dezelfde diensten als het NFI aanbieden. Zo is er sinds kort een forensisch instituut in Maastricht, The Maastricht Forensic Institute (TMFI) en het bureau Independent Forensic Services (IFS). Deze diensten worden steeds frequenter ingeschakeld door politie en soms ook justitie. Inmiddels is hiervoor zelfs een bescheiden budget beschikbaar.

2.3 Wettelijk kader

Allereerst moet hier worden afgebakend dat het in casu gaat om het inschakelen van deskundigen en technieken in de strafrechtspleging en slechts zijdelings aan de inhoudelijke eisen die aan de inhoud van de forensische onderzoeken gesteld kunnen worden. De basis van de taak tot opsporing en de benoeming van de personen die daarmee zijn belast, zijn gesteld in artikel 141 Wetboek van Strafvordering.²¹

Over het algemeen geldt, dat de rechter oordeelt over wie wel als (forensische) deskundige – hetzelfde geldt voor de techniek of wetenschap – kan worden aangemerkt. Er bestaat in die zin dan ook een discussie binnen de forensische wereld over de wetenschappelijkheid en daarmee de classificatie van een wetenschap of techniek als zijnde forensisch. Maar, nog tijdens deze verkenning werd het wetsvoorstel *'Wijziging van het Wetboek van Strafvordering tot verbetering van de regeling van de positie van de deskundige in het strafproces (Wet deskundige in strafzaken)'*²² door de Tweede Kamer en op 20 januari 2009 door de Eerste Kamer aangenomen.²³ Het wetsvoorstel voegt aanvullende bepalingen toe en heeft tot doel regeling van de deskundige in het strafproces te verbeteren; zie inzet. Onder andere biedt het de verdediging meer armslag bij het initiëren en inbrengen van deskundigenonderzoek in het gerechtelijk vooronderzoek.²⁴

Wet deskundigen in strafzaken

'Dit voorstel wijzigt het Wetboek van Strafvordering (WvSv) ter verbetering van de positie van gerechtelijke deskundigen in het strafproces. Hiermee worden de rechten en plichten die aan deskundigen kunnen worden gesteld tijdens het voorbereidende onderzoek en het onderzoek op de zitting vastgesteld. Daarnaast wordt een landelijk openbaar deskundigenregister opgezet: de Stichting Landelijk Register Gerechtelijk Deskundigen (LRGD). De kwaliteitseisen en regels voor toelating of verwijdering uit het register worden opgenomen in een algemene maatregel van bestuur (AMvB).

²⁰ Muller, E.R. en C.N.T. Otto (2008), *Politie, OM en NFI: een complexe driehoeksverhouding*, in: A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.), *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

²¹ Belast met de opsporing zijn onder andere de officier van Justitie en de politieambtenaren. De leiding ligt in handen van de OvJ.

²² TK: 2007-2008, 31 116, nr. A.

²³ Website Eerste Kamer: http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/31116_wet_deskundige_in_strafzaken, bezocht op 01/2009.

²⁴ TK: 2007-2008, 31 116, nr. 3.

Met dit voorstel krijgt onder andere de verdachte het recht om een verzoek om een tegenonderzoek in te dienen. Daarnaast krijgt de rechter-commissaris ook meer bevoegdheden buiten het vooronderzoek. De opdracht aan de deskundige en de eisen waaraan het deskundigenverslag moet voldoen moet zo precies mogelijk gebeuren. De verdediging moet geïnformeerd worden over het verlenen van een opdracht tot deskundigenonderzoek en de mogelijkheid krijgen om de omvang en richting van dat onderzoek te beïnvloeden. Al deze maatregelen moeten leiden tot minder vertragingen in het strafproces.'

Van verschillende respondenten hebben we gehoord dat ze blij zijn met de ontwikkelingen vanuit de wetgever. Echter, zijn bij deze wet ook de nodige vraagtekens. Een respondent noemde het voorstel dat alle verdachten ingelicht moeten worden als er forensisch onderzoek in hun zaak/op hun spoor wordt gedaan. Bij HVC zaken, waar soms enorme batches aan te onderzoeken sporenmateriaal worden geanalyseerd, creëert dit een zeer grote administratieve rompslomp.

Op dit moment bestaan er ten aanzien van het inschakelen van deskundigen slechts een aantal algemene regels in het Wetboek van Strafvordering (Sv). De regels hebben betrekking op het genoemde inschakelen van deskundigen, de uitvoering van de verstrekte opdracht en de wijze waarop conclusies en resultaten worden gewaardeerd. Er is echter geen inhoudelijke maatstaf neergelegd die het beoordelen van deskundigheid en methoden mogelijk maakt: maatstaven en standaarden ontbreken bijna helemaal. Alleen ten aanzien van gedragsonderzoek en DNA onderzoek zijn er specifieke regels. Met andere woorden, de conclusie of iemand en zijn techniek deskundig is wordt aan de praktijk en het oordeel van de rechter over gelaten. Het Wetboek van Strafvordering biedt samenvattend alleen voor de volgende activiteiten enige houvast:

1. Inschakelen van deskundigen;
2. De taakuitoefening door deskundigen;
3. Rapportages van/door deskundigen;
4. Inschakelen van meer deskundigen of second-opinion;
5. Het oproepen van deskundigen ter terechtzitting en het bevragen daarvan tijdens de zitting;
6. Verslag of verklaring van deskundigen (als bewijsmiddel).

Nijboer plaatst een reeks kantekeningen bij de, in zijn ogen, summiere regeling. Het gaat deze verkenning te buiten om alle kantekeningen uitgebreid te bespreken. Interessant is echter wel dat ook hij de aandacht vestigt op de tamelijk vage instructie die de wet geeft over de inhoudelijke eisen van een deskundigheidsverklaring. Zo bepaalt artikel 343 Sv dat: *'Onder verklaring van een deskundige wordt verstaan zijn bij het onderzoek op de terechtzitting medegedeeld gevoelen betreffende hetgeen zijne wetenschap hem leert omtrent datgene wat aan zijn oordeel onderworpen is.'* Het wordt met dit artikel niet duidelijk aan welke normstelling het verslag of rapport van de deskundige moet voldoen, evenmin wat precies met wetenschap bedoeld wordt.

Sinds de Schiedammerparkmoord zijn er grote veranderingen ingezet bij politie en justitie. Nieuwe wetgeving is in voorbereiding en volgens Nijboer²⁵ zal de rol van de deskundigen in het strafproces met voorrang worden behandeld. Er komen nadere bepalingen aan welke

²⁵ Nijboer, J.F. (2008), *De rechtspleging en de rol van forensische expertise daarin*, in: A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.), *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

vereisten deskundigen moeten voldoen. Wat deskundigen zélf kunnen doen, is laten vastleggen dat het resultaat van hun onderzoek ook naar de tegenpartij wordt gestuurd en dat het wordt opgenomen in het dossier voor de rechter. Het zou ook goed zijn als er verschillende deskundigen worden benoemd die afzonderlijk van elkaar rapporteren, zo geven enkele geïnterviewde deskundigen zelf aan. De huidige praktijk kent deze gang van zaken (nog) niet. Te vaak lezen deskundigen elkaars rapporten en stemmen de conclusies vervolgens met elkaar af, hetgeen objectiviteit en kwaliteit in de weg staat.

Zojuist is gesteld dat de wet geen duidelijke bepalingen bevat omtrent de inschakeling van deskundigen. Hierop vallen twee belangrijke uitzondering te maken: ten aanzien van gedragsonderzoek en DNA onderzoek zijn er duidelijke en specifieke regels vastgesteld. Mede op basis van het feit dat deze twee onderzoekstypen wel voldoende geregeld zijn, is thans de wet 'Deskundige in Strafzaken' aangepast om zodoende meer helderheid en duidelijkheid te scheppen omtrent de positie van de (forensisch) deskundige en zijn professie. Gesproken respondenten juichen deze ontwikkeling toe.

2.4 Forensisch onderzoek: internationale ontwikkelingen

In deze paragraaf volgt een beschrijving van de actuele ontwikkelingen van forensische expertise op internationaal vlak. De misdaad beperkt zich al lange tijd niet meer tot de landsgrenzen. Om weerstand te bieden aan deze internationalisering zijn diverse stappen ondernomen, hetgeen geleid heeft tot de totstandkoming van een reeks verdragen, organisaties en samenwerkingsverbanden. Hoewel de maatregelen niet direct betrekking hebben op de forensische expertise – dit is immers maar één aspect van de opsporing – kan gesteld worden dat de diverse ontwikkelingen van grote betekenis zijn geweest voor de toepassing van forensische expertise en opsporing, internationaal gezien.

Er wordt tevens kort stilgestaan bij een in Engeland actuele discussie omtrent de opname van DNA profielen in de landelijke DNA-databank. Deze discussie kan voor Nederland in de toekomst interessant blijken.

2.4.1 Verdragen en samenwerking

Hier worden kort enkele internationale verdragen besproken die ook betrekking hebben op de forensische opsporing (en forensische expertise) in Nederland.

Het verdrag van Maastricht (1992)

Het verdrag van Maastricht erkent dat de beleidsterreinen van justitie en binnenlandse zaken onder de Europese verantwoordelijkheid vallen. Sinds de ondertekening van dit verdrag streven de lidstaten van de Europese Unie naar een betere samenwerking op het gebied van de bestrijding van drugs en fraude, strafrecht en de politie. In het bijzonder zijn daarbij diverse maatregelen getroffen waarbij de samenwerking op het gebied van de forensische opsporing nadrukkelijk wordt versterkt. Voorbeelden hiervan volgen verder in deze paragraaf.

Haags programma (2004)

Het zogeheten *Haags Programma* is in 2004 goedgekeurd door de Europese Raad. Het Haags Programma is de opvolger van het programma van Tampere. Het programma is op initiatief van de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie geformuleerd. Dit programma tracht de ruimte voor vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid binnen de Europese Unie te versterken.²⁶ Deze versterking wordt temeer benadrukt door de innoverende benadering van de grensoverschrijdende uitwisseling van handhavingsinformatie.

De uitwisseling van informatie – waaronder forensisch technische gegevens – vindt plaats op basis van het beginsel van beschikbaarheid. Dit beginsel houdt in dat: *‘een wetshandhavingfunctionaris in een lidstaat de informatie die hij voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft, kan verkrijgen van een andere lidstaat en dat de betreffende wetshandhavinginstantie een andere lidstaat de aangegeven informatie beschikbaar stelt’*.²⁷ Om het beginsel van beschikbaarheid optimaal te operationaliseren, is het van belang dat een zekere harmonisatie en standaardisering binnen de Europese Unie plaatsvindt. Te denken valt aan het harmoniseren van de wetgeving en het invoeren van minimumnormen voor het strafrecht. Dit versterkt tevens het vertrouwen tussen de lidstaten.²⁸

Eén initiatief op het gebied van harmonisatie en standaardisering is de ontwikkeling van het zogeheten *‘European Evidence Warrant’*.²⁹ Het doel van dit instrument is om uiteindelijk sneller bewijsmateriaal te overhandigen aan een land dat dit wenst. Het verdrag biedt de aangesloten lidstaten weinig ruimte voor het afwijzen van een verzoek tot uitwisseling van handhavingsinformatie.

Verdrag van Prüm (2005)

Tijdens een internationale bijeenkomst in Prüm (Duitsland) in 2005 is door de toenmalige minister van Justitie Donner het verdrag van Prüm ondertekend. Behalve Nederland, hebben ook Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, België, Spanje en Oostenrijk dit verdrag ondertekend en kunnen andere Europese Unie Lidstaten (EU) zich aansluiten. Finland, Italië, Portugal en Slovenië hebben inmiddels aangegeven dat te willen.

Het verdrag van Prüm biedt nieuwe mogelijkheden voor de Europese samenwerking op het gebied van terrorismebestrijding, openbare orde en binnenlandse veiligheid. Door een geïntensiveerde aanpak van de grensoverschrijdende criminaliteit biedt het verdrag uitgebreide mogelijkheden voor de internationale opsporing. Zo biedt het verdrag de mogelijkheid om ten behoeve van de identificatie en opsporing een individueel DNA-profiel rechtstreeks te vergelijken met DNA profielen uit de databanken van aangesloten lidstaten. In zo’n situatie benadert het OM het NFI, waarna het NFI het verzoek uitzet naar de verschillende aangesloten lidstaten. Binnen drie minuten wordt het vervolgens duidelijk of de

²⁶ Europese Commissie (2004), *Historische momenten: Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid*, Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid: Brussel.

²⁷ Europese Commissie (2004), *Historische momenten: Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid*, Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid: Brussel.

²⁸ Europese Commissie (2005), *Het Haags Programma: tien prioriteiten voor de komende vijf jaar. Het partnerschap voor Europese vernieuwing op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht*, Europese Commissie: Brussel.

²⁹ Commission of the European Communities (2003), *Proposal for a Council Framework Decision on the European Evidence Warrant for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters*, Council of the European Union: Brussels.

vergelijking een *match* heeft opgeleverd. Er wordt van een *match* gesproken indien DNA profielen (van bijvoorbeeld een verdachte en een spoor) aan elkaar gelijk zijn.³⁰ Op een zelfde wijze kunnen op den duur ook vingerafdrukken en voertuigregisters direct met elkaar vergeleken worden.³¹ Een belangrijke meerwaarde van het verdrag is de sterke efficiëntieslag binnen de rechtshulpverzoeken³² van en naar het buitenland. Tevens verdwijnt hierbij de huidige papieren rompslomp. Momenteel gaan de rechtshulpverzoeken per papier naar de verschillende landen, waarbij geen inzicht bestaat in de kans op succes. Bovendien kan een antwoord weken of maanden op zich laten wachten.³³

Dat het verdrag ook daadwerkelijk een succes is, blijkt wel uit de ervaringen die tot op heden in Duitsland en Oostenrijk zijn opgedaan. Sinds december 2006 werken de twee landen met de nieuwe uitwisselingsmethode, met duizenden positieve matches als resultaat.³⁴

Interpol (1923)

Interpol is in 1923 opgericht en biedt wereldwijd ondersteuning aan politieorganisaties. Deze ondersteuning richt zich vooral op de samenwerking tussen verschillende politieorganisaties in verschillende landen. Tevens ondersteunt zij niet-politieorganisaties, die als doel hebben de internationale misdaad te bestrijden. In totaal zijn 186 landen lid van Interpol.

Wat de forensische opsporing betreft hebben de aangesloten landen beschikking over databanken met DNA-profielen van ongeïdentificeerde sporen van een plaatsdelict. Dit geldt ook voor databanken met vingerafdrukken van gesignaleerde personen. Met de database van Interpol wordt het mogelijk om individuele DNA profielen in relatie te brengen met delicten die in andere landen nog niet zijn opgelost en/of zijn gepleegd door dezelfde persoon.

Nederlands Forensisch Instituut (1945)

Ook het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) begeeft zich op het internationale platform. Zo werkt het instituut samen met collega diensten in het buitenland en legt zij contacten met zusterdiensten om kennis en ervaringen te delen. Het NFI doet dit op verschillende manieren, te weten:³⁵

1. *Het samenwerken met partners en onderhouden van contacten binnen het European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI).*

Het ENFSI is in 1950 opgericht en heeft 54 leden uit meer dan 30 landen. Door het organiseren van bijeenkomsten, werkgroepen, seminars en andere activiteiten levert dit internationale platform een belangrijke bijdrage aan de bevordering van kennis en ervaring van het NFI en de zusterdiensten. Tevens kunnen leden afspraken maken op het gebied van de forensische wetenschap. De organisatie streeft voornamelijk naar harmonisatie en standaardisatie van methoden en technieken. Het ENFSI wordt

³⁰ Meulenbroek, A.J. (2008), Onderzoek van biologische sporen en DNA- onderzoek, in: A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.), *Forensische Wetenschap*, Deventer: Kluwer.

³¹ Persbericht Ministerie van Justitie (2005), *Ondertekening verdrag van Prüm door Minister Donner*, 27-05-2005, Den Haag.

³² Op dit moment komen alle rechtshulpverzoeken binnen bij het Landelijk Internationaal Rechtshulp Centrum en worden daar afgehandeld. Omdat het NFI beheerder is van de DNA-databank, verstrekt het NFI de zaak- en persoonsgegevens die bij het DNA-profiel horen.

³³ NFI (2008), *Verdrag van Prüm: verdachten op een presenteerblaadje*, NFI info maart 2008: Den Haag.

³⁴ NFI (2008), *Verdrag van Prüm: verdachten op een presenteerblaadje*, NFI info maart 2008: Den Haag.

³⁵ NFI (2007), *Inzet NFI bij internationale samenwerking*, Ministerie van Justitie: Den Haag

gezien als een *expert group* in de forensische wetenschappen.³⁶ De leden zijn verspreid over het gehele Europese continent, en betreffen alle lidstaten van de Europese Unie. Daarnaast zijn tevens twee laboratoria uit Rusland lid van het ENFSI.³⁷

Het samenwerken van diensten op het forensisch gebied ten behoeve van internationale strafhoven. Het ENFSI heeft tevens samenwerkingsverbanden met diverse strafhoven. Deze samenwerking blijkt noodzakelijk nu het steeds vaker voorkomt dat organisaties – ten behoeve van internationale strafhoven – op forensisch gebied met elkaar moeten samenwerken.

2. Het NFI is ook actief lid van diverse ‘Europese Teams’, die zich bezighouden met wetenschappelijke onderzoeksprojecten.³⁸ Een voorbeeld van een dergelijk project is een onderzoek dat zich richt op de identificatie van personen (verdachten) op basis van oorafdrukken. Dit project – alsook anderen – komen met name tot stand met behulp van Europese subsidies.

Europol (1994)

De primaire taak van Europol is het vergemakkelijken van de uitwisseling van gegevens tussen lidstaten. Tevens verzamelt, compileert en analyseert Europol gegevens en wisselt de informatie uit met andere lidstaten. In essentie tracht Europol opsporingsonderzoeken te vergemakkelijken binnen lidstaten.³⁹ Met betrekking tot de forensische expertise dient Europol als één van de belangrijkste schakels tussen de verschillende lidstaten binnen de Europese Unie.

2.4.2 Een nationale DNA-databank

De titel suggereert dat Nederland geen DNA-databank zou hebben. Niets is minder waar, bij het NFI in Rijswijk worden DNA-profielen van daders/verdachten van delicten met een bepaalde ernst al sinds enige jaren opgeslagen. Waar we in dit hoofdstuk naar kijken is echter de ontwikkeling van een databank waarin de profielen van alle Nederlanders worden opgeslagen.

Het Verenigd Koninkrijk

Is een nationale databank nu wel of niet wenselijk? Deze vraag staat momenteel ter discussie in het Verenigd Koninkrijk. Als het namelijk aan de politie in het Verenigd Koninkrijk ligt, komt er een nationaal DNA-archief met de gegevens van *alle* inwoners.⁴⁰ Op dit moment heeft de politie de beschikking over meer DNA profielen dan welk ander land ook ter wereld. Ruim vijf procent van de gehele bevolking in het Verenigd Koninkrijk komt voor in dit archief. Ter illustratie: Oostenrijk scoort met één procent van de totale bevolking en de Verenigde Staten met een half procent van de bevolking respectievelijk een tweede en derde plek.⁴¹ De

³⁶ ENFSI (2008), *Mission Statement ENFSI*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=19>, bezocht op 20/02/08.

³⁷ ENFSI (2008), *Members list of the ENFSI*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=19>, bezocht op 20/02/08.

³⁸ NFI (2007), *Inzet NFI bij internationale samenwerking*, Ministerie van Justitie: Den Haag.

³⁹ Tampere (2004), *Vijf jaar later. Vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid: de eerste resultaten*, Europese Commissie, Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid: Brussel.

⁴⁰ DAG, *Onschuldige Britten willen DNA uit databank*, 28-02-2008.

⁴¹ Genewatch (2008), *The UK Police National DNA Database*, <http://www.genewatch.org/sub-539478>, bezocht op 03-03-08 en Home Office (2008), *The National DNA Database*, Home Office, Science and Research: London.

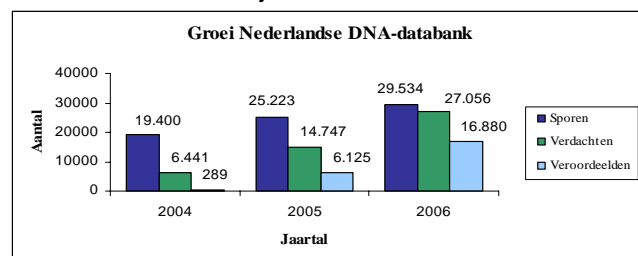
database in het Verenigd Koninkrijk is de afgelopen vijf jaar explosief gegroeid en bevat eind 2005 ruim 3.4 miljoen profielen.

Een verklaring voor de explosieve toename van het aantal DNA profielen ligt met name in de versoepeling van de wetgeving rondom het opnemen van DNA profielen in het archief. Voor 2001 was het toegestaan om in het belang van de opsporing DNA onderzoek te verrichten. Het DNA profiel en de hieraan verwante informatie moest echter direct bij vrijspraak of geen vervolging vernietigd worden. De wetgeving werd in 2001 op dit punt aangepast, waardoor het DNA profiel – ook na vrijspraak of geen verdere vervolging – in de database bleef staan. Sinds 5 april 2004 kan de politie nog een stap verder gaan en mag van iedereen die aangehouden wordt voor een ‘recordable offence’ (strafbare overtreding) biologisch materiaal afgenomen worden, waarvan vervolgens een DNA profiel wordt opgemaakt. Ook als de arrestant later vrijgesproken wordt of geen verdere vervolging plaatsvindt, blijft het DNA profiel dus in het systeem staan. Dit heeft geleid tot de huidige maatschappelijke discussie omtrent het nut en de rechtmatigheid van de verruiming van de DNA databank. Er zijn zelfs juridische stappen ondernomen door enkele vrijgesproken verdachten. Zo lopen er bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens diverse rechtszaken tegen het Verenigd Koninkrijk. De eisers zijn allen voormalig verdachte in een rechtszaak, maar zijn daarvoor vrijgesproken; ze eisen dat hun DNA profiel en informatie verwijderd wordt.⁴²

De politie in het Verenigd Koninkrijk geniet voornamelijk voordeel van de ruime DNA database. Zo beschrijft het *Home Office* de DNA databank als een ‘*key intelligence tool*’, waarmee de politie maandelijks ruim 3.000 vergelijkingen maakt. De ‘tool’ stelt de politie in staat om 1. daders snel te identificeren, 2. sneller arrestaties te maken, 3. meer veroordelingen te maken en 4. een belangrijke bijdrage te leveren aan de opsporing. De volgende vergelijking geeft een beter inzicht in de mogelijkheden van de databank: sinds 2005 zijn ruim 200.000 DNA profielen in het systeem behouden gebleven, welke anders in 2001 – toen de wet nog minder soepel was – zouden zijn vernietigd. Van deze 200.000 profielen zijn sinds 2001 nadien 8.000 profielen *gematched* aan een profiel dat van een PD afkomstig was. Dit resulteerde in een *match* voor 14.000 zaken. Met de nieuwe databank schat de politie 15 tot 45 procent meer zaken op te kunnen lossen. Tussen 2005 en 2006 ging het ondermeer om 422 moorden en 645 verkrachtingen.⁴³

De DNA discussie in Nederland

Ook in Nederland is de discussie gaande over het opzetten van een landelijke DNA Databank.⁴⁴ Diverse politici waren – met name ten tijde van verkiezingscampagnes – van mening dat een dergelijk archief dé oplossing zou zijn voor het criminaliteitsprobleem in Nederland. De toenmalige minister van Justitie Donner verwierp echter al snel het voorstel om DNA-profielen van alle Nederlanders op te nemen.⁴⁵

Figuur: 2.1⁴⁶

⁴²The Times: *Innocent men want DNA records destroyed*, 28-02-2008.

⁴³Home Office (2008), *The National DNA Database*, Home Office, Science and Research: London.

⁴⁴Prinsen, M.M. (2005), *Een bevolkingsbrede DNA-databank*, Nederlands Juristenblad, 41 (80), p.2144.

⁴⁵TK: 2002-2003, 28 600 VI, nr. 5, antwoord op vraag 58, p.20-21.

Volgens Donner, en met hem vele critici, wegen de argumenten voor de invoer van een landelijke databank niet op tegen de bezwaren. Zo is slechts een zeer gering aandeel van de hele Nederlandse bevolking verantwoordelijk voor de criminaliteit, en is het dan ook disproportioneel om elke Nederlander te vragen of zelfs te dwingen celmateriaal af te staan ten behoeve van een DNA-databank.

In Nederland wordt sinds 1994 gebruik gemaakt van DNA onderzoek ten behoeve van de misdaadbestrijding. In eerste instantie werd er naar verhouding weinig gebruik gemaakt van DNA onderzoek. De toepassing beperkte zich enkel tot de zware misdrijven, zoals moord, doodslag en verkrachting. Na verloop van tijd is dit veranderd en werd het DNA onderzoek routinematiger toegepast. Sinds 2001 is ook de wet veranderd en geldt dat van iedereen die verdacht wordt van een misdrijf waarvoor een gevangenisstraf van minimaal vier jaar staat, eventueel onder dwang, lichaamsmateriaal kan worden afgenomen. Met dit DNA profiel mag gezocht worden in de Nederlandse DNA databank. Sinds 2005 wordt het DNA profiel, bij de veroordeling, van de verdachte- opgenomen in de DNA databank.⁴⁷

Hoewel de toenmalige minister van Justitie Donner stellig afstand nam van het voorstel tot invoering van een databank met DNA gegevens van elke Nederlander, is het interessant te bezien hoe deze discussie zich in Nederland en het Verenigd Koninkrijk voortzet. Het Verenigd Koninkrijk heeft op het gebied van de forensische expertise vaak een leidende rol vervuld. Verschillende landen – waaronder Nederland – hebben hier vervolgens kennis van genomen en zich naar het voorbeeld van het Verenigd Koninkrijk aangepast. Een voorbeeld hiervan zijn de verschillende wetswijziging in Nederland op het gebied van DNA identificatieonderzoek, waardoor de toepassing van DNA onderzoek in de opsporing steeds uitgebreider werd. Tevens hebben deze wetswijzigingen bijgedragen aan de uitbreiding van de DNA-databank. Hierboven toont Figuur 2.1 de groei van het aantal personen in de Nederlandse DNA databank. Hoewel de databank bij lange na niet zo omvangrijk is als de Britse variant, is er sprake van een relatief sterke groei van het aantal opgeslagen profielen. Tussen 2004 en 2006 stijgt het aantal sporen van verdachten met 40 procent (N=7656), en de verwachting is dat dit aantal de komende jaren blijft stijgen.

---

⁴⁶ Nederlands Forensisch Instituut (2006), *Jaarbericht 2006*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

⁴⁷ Knijff, P. De (2004) 'Bewijsvoering op basis van DNA-profielen en -databases', in: *Justitiële Verkenningen: Forensische Expertise* (2004): Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

3. Partijen in de forensische opsporing

Binnen het werkveld van de forensische opsporing spelen diverse actoren een rol. In dit hoofdstuk bespreken we de meest prominente partijen. Per actor geven we een overzicht van de organisatie(s) en haar rol(len). Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de operationele knelpunten en praktijksituaties, die we in deze verkenning zijn tegengekomen.

De belangrijkste drie organisaties zijn de politie, het OM en het NFI. Daarnaast zijn nog tal van gespecialiseerde bedrijven en individuen te noemen die, afhankelijk van de benodigde expertise, soms partij zijn. Zo wil het voorkomen dat een beroep gedaan wordt op het Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) als een specifiek brandonderzoek gewenst is. Ook kan gedacht worden aan instituties zoals de Dienst Luchtvaart of de Explosieve Opruimingsdienst (EOD), maar ook aan gespecialiseerde individuen die direct of via de Landelijk Deskundigheidsmakelaar (LDM) worden ingeschakeld. Tot slot zien we ook de opkomst van diverse organisaties die met het NFI concurreren. Deze concurrentie is nog niet zo zeer van belang in omvang, maar wel in ambitie.

3.1 De politie: de Technische recherche en het KLPD

Binnen de politieorganisatie is Technische recherche (TR) te onderscheiden, die belast is met de forensische opsporing. De kerntaak van de TR is het verrichten van het PD-onderzoek: het identificeren van sporen, de bemonstering daarvan en in sommige gevallen ook de analyse, zoals bij dactyloscopie onderzoek. Naast het verrichten van PD-onderzoek houdt deze dienst zich bezig met de technische en administratieve ondersteuning. De omvang en organisatie van de TR verschilt per politiekorps; de 25 politiekorpsen hebben in 2005 in totaal (exclusief het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD)) de beschikking over 673 fte.⁴⁸

Binnen de TR treffen we type functies aan, elk met hun eigen taak. De ene functie is gericht op bulkwerk en de meer ervaren en gespecialiseerde functies voor grootschalige en complexe sporenonderzoek. Zo heeft de sporenverzamelaar als doel het routinematige (bulk)werk te verrichten zodat de technisch rechercheur wordt ontlast. Deze en de Coördinator Plaats Delict (Cpdu), een senior forensisch onderzoeker, komen dan ter plaatste als er sprake is van een complexe zaak. De Cpdu is belast met de prioriteitsstelling binnen het onderzoek (wat wordt als eerste onderzocht) en hij is degene die, als het goed is in overleg met de zaaksoffices, bepaalt welke externe expertise eventueel nodig is. Ander functies bij de TR zijn die van laborant, vakspecialist en sporencoördinator. De sporencoördinator is tevens degene het overzicht bewaakt over de inzet en het rendement van het onderzoek. Hieronder volgt een wat gedetailleerdere bespreking van enkele van de genoemde functies en hun rol binnen de forensische opsporing.

---

⁴⁸ Jacobs, M.J.G. et al (2005) *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

(Technisch) rechercheur

Uit de gesprekken met rechercheurs kwam naar voren dat technische rechercheurs over het algemeen personen met een bèta achtergrond zijn. In het verleden – tot halverwege de jaren '90 – was een technisch rechercheur vooral een generalist: hij kon alles (zelf) doen.

Tegenwoordig is er echter sprake van een steeds verdergaande diversificatie in functies en bevat de technische recherche voornamelijk personen die eerder specialist dan generalist zijn. Deels ligt de verklaring voor deze kentering bij de snelle en technologische ontwikkeling van de forensische technieken, zoals DNA onderzoek, digitaal forensisch onderzoek en ballistisch onderzoek. De toepassing van deze nieuwe technieken vergt meer training en ervaring. De noodzaak voor specialisten is dan ook niet vreemd. In de praktijk wordt de functiediversificatie echter niet altijd gewaardeerd, zo geven rechercheurs aan. Zeker niet omdat men als specialist snel in routinematig werk vervalt, terwijl veel rechercheurs juist affiniteit hebben met het gehele (forensische) vakgebied.

Er vindt geen speciale selectie plaats voor het aannemen van technisch rechercheurs, zo werd duidelijk uit de interviews. Zij worden op het zelfde competentieprofiel als andere rechercheurs geselecteerd. Dit zou eigenlijk anders moeten volgens meerdere respondenten; een betere selectie op basis van competenties is wel een vereiste in de huidige (technologisch complexe) praktijk.

In de praktijk, zo is uit de interviews gebleken, worden diverse type rechercheurs onderscheiden. Over het algemeen worden (grofweg) twee functieniveaus beschreven: de senior/ervaren technische rechercheur en de 'normale' rechercheur. Verder gebruiken sommige korpsen ook de duiding 'rechercheurs -A, -B of -C', waarbij de 'A' rechercheur de uitvoerende rechercheur is en 'B' de leidinggevend/senior rechercheur. De rechercheur -C wordt ook wel een professional genoemd en is doorgaans een vakspecialist. Hij heeft tevens een coachende en ondersteunende rol.

De functies die in het PD-management voorkomen, worden ingevuld door verschillende rechercheurs. Het gaat dan om de functies *Beheerder Plaats Delict*, *Coördinator Plaats Delict Unit* en *Leider Plaats Delict*. De aanwijzing voor deze functies vindt voornamelijk plaats op basis van ervaring. Ten aanzien van de verschillende PD's – standaard, maatwerk, maatwerk+ en calamiteiten PD – geldt zoals eerder al vermeld dat er bij elke opschaling meer van de rechercheur wordt verwacht in termen van ervaring en opleiding, zo geven rechercheurs zelf aan. Verschillende modules en ervaring in technisch rechercheonderzoek moeten zijn doorlopen wil men bijvoorbeeld bij een TGO voor een Maatwerk+ zaak mogen meedraaien. In hoofdstuk 4 worden de typen PD's nader besproken.

Forensisch assistent

De forensisch assistent is een relatief nieuwe functie binnen de forensische opsporing. Als gevolg van een structureel tekort aan personeel voor de standaardzaken (zoals woninginbraak en andere bulkzaken), heeft de minister van Binnenlandse Zaken besloten extra geld beschikbaar te stellen voor het aantrekken van 500 fte aan forensisch assistenten. Zij zullen zich voornamelijk bezighouden met het bezoeken van bulkzaken (voornamelijk High Volume Crime (HVC zaken: vaak woning-, auto- en bedrijfsinbraak)). Deze toezegging is gemaakt, zo beweren ingezetenen, onder voorwaarde dat de technische recherche

werkelijk *alle* standaard PD's gaat bezoeken. De forensisch assistent zal voornamelijk bemonsteren op DNA en Dacty sporen.⁴⁹

Bovenregionale recherche

In 2004 zijn er een zestal regionale samenwerkingsverbanden - soms tussen twee, maar vaak tussen vier of meer - politieregio's opgericht, ten behoeve van de opsporing van bovenregionale criminaliteit. Criminelen houden zich immers niet aan korpsgrenzen. Verder is samenwerking ook voordelig bij de inzet van middelen, zo hoeft niet elk korps bijvoorbeeld zeldzame en kostbare technische onderzoeksmiddelen aan te schaffen of te ontwikkelen. Elk bovenregionaal rechercheteam is opgehangen aan een zogenaamd centrumkorps, meestal is dat het grootste korps, en bestaat uit een Bovenregionaal Rechercheteam (BRT), voor de opsporing van de bovenregionale middencriminaliteit (midcri), een Interregionaal Fraudeteam (IFT), voor de horizontale fraude en een Interregionaal Milieuteam (IMT), voor de opsporing van bovenregionale ketengerelateerde milieucriminaliteit. De afstemming en sturing op landelijk niveau gebeurt in het Bovenregionaal Rechercheoverleg (BRO) en door de Milieukamer.⁵⁰

Ook ten aanzien van de forensische opsporing wordt er op dit niveau samengewerkt. Door de bank genomen zijn korpsen verplicht ongeveer één procent van hun middelen af te staan aan zaken die door de BRT's worden onderzocht. In de dagelijkse praktijk betekent dit vaak dat die inzet ten voordele van het grote korps (centrum korps) wordt ingezet, omdat daar in casu meestal de zwaardere misdrijven plaatsvinden. Dit tot frustratie van de kleinere korpsen, die het gevoel hebben dat ze alleen leveren en investeren in de belangen van de grote broer. Op uitvoerend niveau is er weinig spanning tussen de verschillende niveaus. Spanning is er voornamelijk tussen het middenmanagement en de korpsleiding, die zich belasten met het financiële en de middelen schaarste.

Welk onderzoek op welk niveau?

Kijken we naar de verhoudingen van het type rechercheonderzoeken die op de verschillende niveaus worden onderzocht, dan kan op basis van de gevoerde gesprekken grosso modo de volgende indeling worden gemaakt:

1. Lokale inzet: voornamelijk HVC zaken en kleine criminaliteit;
2. Regionaal bij grotere zaken en als er TGO's worden gevormd: middel tot zware criminaliteit in de regio;
3. Bovenregionaal: regiogrenzen overschrijdende criminaliteit, maar in principe geen zware criminaliteit alleen zogenaamde middelzware misdrijven. Wanneer er toch zware criminaliteit bij de bovenregionale recherche terecht komt, mogen ze de zaak wel uitrecheren. Dit is vaak wel een zware belasting voor de leverende korpsen;
4. Nationaal: veelal zaken vallend onder de noemer georganiseerde misdaad, meestal zaken waarbij op illegale wijze geld wordt verdiend.

⁴⁹ Website ministerie van Binnenlandse Zaken, www.minbzk.nl, bezocht op 01/2009.

⁵⁰ Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2007), *Evaluatie-onderzoek bovenregionale recherche. Van kernteam naar BR. Een Succes?*, Den Haag.

De Nationale Recherche (DNR)

De forensische opsporing bij de DNR staat nog in de kinderschoenen. Pas recent heeft de DNR ook zelf technisch rechercheurs in huis. Hiervoor werd er veel geleund op de TR van regiokorpsen. De kleine schaal en omvang van forensische opsporing bij de DNR heeft voornamelijk te maken met de inzet van de DNR; die vaak minder snel naar aanleiding van incidenten en meestal pas als er patronen in zaken te ontdekken zijn, wordt ingeschakeld. Met andere woorden, op PD's komen rechercheurs van de DNR niet vaak en dat is toch bij uitstek de plek waar technische rechercheurs worden ingezet. Wel geven respondenten aan dat er steeds meer vraag is bij de DNR naar digitaal en financieel technisch rechercheurs. Ook voor de DNR geldt volgens onze respondent, dat pas als er een vorm van deskundigheid niet in huis is, het NFI wordt ingeschakeld, om vertragingen in het opsporingsproces te voorkomen.

Korps Landelijke Politie Diensten

Het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD) heeft binnen de forensische opsporing als hoofdtaak om de korpsen en de Nationale Recherche (NR, onderdeel van het KLPD) te ondersteunen. Voorts zijn er Forensisch Technische Coördinatoren (FTC) in dienst bij het KLPD, die bij landelijke recherche onderzoeken de forensische opsporing coördineren. Het KLPD heeft dus geen eigen technisch rechercheurs in dienst en is van de korpsen afhankelijk voor de inzet; dit vormt een heikel punt. De regionale korpsen weigeren regelmatig om deze rechercheurs uit te lenen. Soms omdat ze niet in staat zijn personeel te leveren, maar soms ook omdat ze simpelweg niet willen. Het betreft namelijk vaak een langdurige inzet, bijvoorbeeld een terrorismeonderzoek, en korpsen zitten zelf dan met potentiële schaarste. Tijdens het onderzoek hebben we bij het KLPD vernomen dat er overwogen wordt om een eigen Forensisch Technische onderzoeksteam op te bouwen.

Naast de FTC's kent de KLPD in 2005 235 personen die gericht zijn op de ondersteuning van de het forensische opsporingsproces.⁵¹ Het betreft hier specifieke deskundigheid zoals de dienst Nationale Recherche informatie (dNRI). Deze dienst, voorheen de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI), richt zich op het actiegericht leveren van informatie, ook wel intelligence genoemd.⁵² Daarnaast is er bijvoorbeeld de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen (DSRT), gespecialiseerd in ondermeer Bijzondere Zoeking, en audio- en videotechnieken of de dienst Levende Have Politie (DLHP) welke de beschikking heeft over speurhonden. Speciale aandacht verdient de Dienst Logistiek (DL). Dit is een landelijke vervoerdienst die specifiek is opgericht voor het veilig vervoeren van DNA-materiaal van een PD naar een onderzoekslocatie (bijvoorbeeld het NFI). Dit vervoer is gebonden aan strenge eisen en voorwaarden om zo te voorkomen dat vitale bewijsstukken juridisch geen waarde meer hebben. Deze dienst vormt dus een cruciale schakel in de keten van bewijsvoering bij strafzaken.

⁵¹ Jacobs, M.J.G. et al (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

⁵² Website KLPD: www.klpd.nl, bezocht op 05/2009.

Functiedifferentiatie en samenwerking

De verschillende genoemde technische (forensische) functies bij de politie zijn nog volop in ontwikkeling. Twee trends daarin zijn: specialisatie en functiedifferentiatie. De eerste sluit aan op de steeds verdergaande technologische ontwikkelingen. Bij het forensisch onderzoek komen steeds meer nieuwe technieken om de hoek kijken en deze technieken kennen vaak ook een alsmatig complexer uitvoeringsproces. Denk bijvoorbeeld aan IT-onderzoek of het DNA-onderzoek. Vanwege een veelvoud aan en de complexiteit van het gebruik van deze technieken is een technisch rechercheur niet meer in staat alle techniekvormen te beheersen. Het gevolg is specialisatie.

Met functiedifferentiatie wordt bedoeld dat betrokkenen bij het forensisch onderzoek op verschillende functieniveaus werken. Dit was al langer het geval onder rechercheurs (er zijn altijd senior- en gewone rechercheurs geweest). Nu wordt echter ook over verschillende functies gedifferentieerd. Zo is de functie van forensisch assistent ingesteld en inmiddels ingevoerd in diverse korpsen. Ook zijn aan de 'bovenkant' coördinerende functies ingesteld, zoals de sporencoördinator. Deze verschillende functies maken het mogelijk om middelen en personeel effectiever in te zetten. Routinematig, eenvoudig werk kan weggezet worden in de lagere schalen, terwijl er ook ruimte gecreëerd wordt voor ingewikkelde specialisaties, met de bijbehorende functiewaardering. Een knelpunt vormt echter de geconstateerde ongelijkheid tussen de korpsen. Bijna elk korps heeft namelijk zijn eigen functiehuis: verschillende functiebenamingen en daaraan gekoppelde uiteenlopende waarderingen zijn het resultaat. Samenwerking tussen korpsen wordt hierdoor bemoeilijkt.

Toch kan samenwerking tussen de korpsen ook succesvol zijn. Veel korpsen zijn zich er van bewust dat er gebruik gemaakt kan worden van de specialisaties van andere korpsen. Dit wordt door sommige respondenten gezien als een eenvoudige methode om de langdurige levertijden van het NFI te omzeilen. Samenwerking is dus praktisch en komt op zaakniveau veelvuldig voor. Het wordt een ander verhaal als het gaat om structurele samenwerking. Veel initiatieven lopen spaak op verdeling van kosten en budgetten. Daarnaast is er angst dat het kan leiden tot een structurele capaciteitsherverdeling tussen korpsen. Tot slot leidt een eventuele samenwerking tot de vraag, wie er coördinator is. Korpsen willen graag zeggenschap houden over hun eigen capaciteit en middelen.

3.2 Het Openbaar ministerie

Officier van Justitie

In opsporingszaken is het openbaar ministerie formeel – in persoon van de Officier van Justitie (OvJ) – het bevoegde gezag.⁵³ De OvJ geeft sturing aan het gehele rechercheproces en is daarmee belast met vragen rondom de inzet en het gebruik van forensische expertise: naar de letter van de wet, is het zijn verantwoordelijkheid. In de praktijk blijkt de OvJ echter meestal op het inzicht van de recherche af te gaan en is er zelden veel input dan wel tegenspraak vanuit het OM. Dit heeft voornamelijk te maken met de beperkte kennis van OvJ's op het gebied van de forensische opsporing. De politie en de deskundigen ergeren zich soms wel aan de gebrekkige kennis die de officier van justitie heeft. Vooral de

---

⁵³ Art. 141 Sv.

combinatie van de gezagsmacht met dit kennistekort wordt gehekend. Ook zijn er respondenten bij de politie die vertellen over het Crime Scène Investigation (CSI) effect⁵⁴ dat bij sommige OvJ's heeft toegeslagen. In een paar gesprekken met rechercheurs werden voorvallen verteld van overdadige bemoeienis van OvJ's omtrent de forensische opsporing, waarbij soms werd geëist dat niet bestaande futuristische technieken ingezet zouden moeten worden. Het betreffen hier hoogst uitzonderlijke gebeurtenissen. Er is, ondanks de lopende verbeteringen en intensivering van het onderwijs van OvJ's op dit gebied, een (technisch) kennistekort bij het OM omtrent forensische expertise. Alle respondenten beaamden dit. Een grote stap vooruit is de recente instelling van zogeheten Forensisch Officieren van Justitie (FOvJ) geweest.

Forensisch Officier van Justitie (FOvJ)

Sinds een aantal jaar zijn er diverse Forensische Officieren van Justitie aangesteld. Deze gespecialiseerde OvJ's zijn voortgekomen uit de goede ervaringen met een afgevaardigde van het OM bij het NFI, die daar onder andere in de werkvoorraad ging prioriteren en als vraagbaak voor OvJ's fungeerde. Tegenwoordig zijn er enkele tientallen FOvJs in Nederlands actief, per parket één en een landelijk FOvJ bij het NFI.

De taakstelling van de FOvJ - zo geven ze zelf aan - is in de eerste plaats om als vraagbaak te fungeren voor andere OvJ's, die slechts in beperkte mate kennis hebben van de forensische wetenschap(en). Verder brengt de FOvJ prioritering in zaken aan en maakt een schifting in zaken die naar het NFI opgestuurd kunnen worden. Het komt tevens voor dat zaken – alvorens het NFI de kans heeft gehad deze te onderzoeken – op andere wijzen opgelost worden. De FOvJ kan vervolgens het NFI hierop attenderen en opdracht geven onderzoeksvragen te annuleren

Prioriteiten aanbrengen: de FOvJ

De prioriteitenstelling in zaken en stukken van overtuiging die bijvoorbeeld naar het NFI gaan, of waarop meer recherche inzet wordt gepleegd, geschiedt volgens een aantal niet geprotocolleerde criteria zo blijkt uit de interviews; te weten:

- De ernst van het delict: ernstiger is meer prioriteit;
- Strafcategorie: straffen van 1-6 jaar, van 6-12 jaar en van 12+ jaar: valt redelijk samen met de ernst van het delict;
- Maatschappelijke relevantie van de casus: maatschappelijk gevoelige zaken krijgen een hogere prioriteit, vergelijk de moord op een politicus met andere moorden;
- De betrokkenheid van kinderen: als er kinderen bij een zaak betrokken zijn wordt er meer prioriteit aan gegeven.

⁵⁴ CSI: Crime Scene Investigation is een populaire Amerikaanse misdaadserie waarin het gebruik van forensische opsporingsmethoden centraal staat bij het oplossen van de zaken.

3.3 Het NFI, FSO en andere laboratoria

NFI

Het NFI is de hoofd leverancier van forensisch onderzoek in Nederland en verreweg de meeste expertise verzoeken voor forensische analyse van de politie komen hier terecht. Bij het zoeken naar of onderzoeken van sporen, het technische onderzoek, gaat de politie in eerste instantie aan de slag met haar eigen mensen van de technische recherche. De belangrijkste reden hiervoor is dat eigen onderzoek veel sneller kan worden gedaan dan analyse bij het NFI. Blijkt echter dat een specifiek specialisme gewenst is of het ontbreekt de politie aan de benodigde capaciteit, dan worden sporen naar het NFI gestuurd.

Het NFI heeft 476 medewerkers, waarvan ruim 30 werkzaam zijn bij één van de zeven centra voor Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO, zie verderop in de hoofdstuk). Het NFI kent een drietal kerntaken: zij verricht technisch-wetenschappelijk onderzoek in strafzaken, is actief op het gebied van *Research & Development* en treedt op als het kennis- en expertisecentrum. Het accent ligt vooral op het helpen oplossen van misdrijven en het NFI hecht hierbij sterk aan de twee kernwaarden: inhoudelijke objectiviteit en wetenschappelijke integriteit. In haar ogen wordt alleen op deze wijze bereikt dat het instituut geloofwaardig en betrouwbaar is.

Uit de taakbeschikking van het NFI valt daarnaast op te maken dat het instituut ressorteert onder het Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie en daar ook door wordt gefinancierd.⁵⁵ 'Klanten' van het NFI zijn doorgaans het OM en de politie. Het NFI werkt in principe niet voor particuliere opdrachtgevers, zoals (advocaten van) verdachten, maar deze kunnen wel een verzoek indienen bij de zaaksofficier of de rechter-commissaris (RC) om een onderzoek te laten uitvoeren. Daarnaast levert het NFI diensten aan de IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst), de AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst), de FIOD (Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst), het Joegoslavië Tribunaal en eventueel buitenlandse politie of justitie. In dit onderzoek focussen wij ons tot de eerste kerntaak, het verrichten van onderzoek in strafzaken.⁵⁶

De sporen die de klant (vaak dus de politie) uiteindelijk opstuurt naar het NFI dienen zorgvuldig te zijn veiliggesteld en vergezeld te worden van een duidelijke onderzoeksvraag. Samen met de politie heeft het NFI dan ook zogenaamde FT-normen (Forensisch-Technische) geformuleerd omtrent de verzameling, verpakking en behandeling etc. van sporen. Hiermee wordt er voor gezorgd dat de aangeleverde sporen van zo hoog mogelijke kwaliteit zijn. Na het onderzoeken van het aangeleverde materiaal wordt uitsluitend aan de klant een eindrapport opgestuurd en het is aan de klant om dit rapport binnen de context van het strafrechtelijk onderzoek te plaatsen. Tijdens de rechtzitting is het mogelijk dat, en dit gebeurt met enige regelmaat, de rechtbank de NFI-deskundige oproept om het rapport tijdens een rechtszaak toe te lichten. De deskundige van het NFI verricht namelijk empirisch wetenschappelijk onderzoek op een gebied waarvan de rechter weinig tot geen kennis van heeft.

⁵⁵ Website NFI: www.nederlandsforensischeinstituut.nl, bezocht op 06/2008.

⁵⁶ Website NFI: www.nederlandsforensischeinstituut.nl, bezocht op 06/2008.

Zoals vermeld streeft het NFI ernaar het onderzoek zo zorgvuldig en objectief mogelijk te doen. Elk onderzoek wordt dan ook door een tweede NFI-onderzoeker gecontroleerd en ook wordt bekeken of de onderzoeksconclusies juist zijn.⁵⁷ Deze zogenaamde schaduwprocedure garandeert een hoog niveau van de onderzoeksresultaten, wat ook als een zeer sterk punt van het NFI wordt gezien.⁵⁸ Ook is er een zogenaamde Twijfelprocedure in het leven geroepen. Deze voorziet NFI onderzoekers van de mogelijkheid bij gereede twijfel van betrokkenheid van een verdachte bij een zaak of als er vermoeden is dat een NFI rapport niet goed wordt geïnterpreteerd door politie of het OM, dit op geprotocolleerde en duidelijke wijze kenbaar te maken. Dus de situatie zoals bij de Schiedammer Parkmoord, toen de twijfel van de NFI onderzoekers niet door het OM in de rechtszaak tegen Kees B. werd ingebracht, kan als het goed is niet meer ontstaan.⁵⁹

Vanwege de missie van het NFI, om een vooraanstaand laboratorium met de meest geavanceerde onderzoekstechnieken te zijn, zijn in de afgelopen vijftien jaar steeds meer 'simpele' onderzoeksmethodieken weggezet en uit het aanbod van het NFI gehaald. Voorbeelden hiervan zijn technieken zoals werktuig- en schoensporen onderzoek. Er zijn hiervoor door het NFI opleidingen opgezet en korpsen moesten zelf gaan bepalen hoeveel deskundigen ze intern opleidden op deze technieken. Sommige korpsen namen deze technieken helemaal niet op in hun expertisebestand, vanwege de relatief lage identificatie kracht en opkomende nuttigere sporenonderzoeken, zoals DNA onderzoek. Het kan zo zijn dat binnen niet al te lange tijd bepaalde forensische expertisen niet meer bestaan. Veel respondenten geven aan dat dit jammer zou zijn en het eventueel in latere strafzaken het onderzoek kan bemoeilijken.

Het NFI heeft er dus voor gekozen zich te richten op specialistisch onderzoek en het 'bulkwerk' – DNA onderzoek daargelaten – aan de korpsen zelf over te laten. Dit heeft geleid tot een grote diversificatie in aanwezige expertise bij de verschillende korpsen, maar ook tot een afname in de forensische onderzoeksmogelijkheden. Veel onderzoek is simpelweg te duur, wordt te weinig gebruikt en heeft te weinig identificatie potentieel (spoor terugvoeren op persoon).

In de interviews, maar ook uit onderzoeken, zoals dat van Jacobs en van Muller, blijkt dat de soms lange levertijd het grootste probleem is bij het NFI en dat veel opsporingszaken te vaak en te veel vertraagd worden hierdoor. Op deze middelenschaarste gaan we in hoofdstuk 5.1 uitgebreid in. Behalve bij spoedzaken, dan kan er via de NFI adviseur van het FSO gekeken worden of een onderzoek niet sneller kan worden uitgevoerd, is er geen mogelijkheid de lange levertijden te omzeilen. Nieuwe forensische laboratoria zouden daar in de toekomst soelaas in moeten bieden. Voorbeelden zijn het nieuwe instituut in Maastricht: TMFI.

Het NFI prioriteert niet in de aangeleverde onderzoeksvragen en materialen en werkt op volgorde van binnenkomst (FIFO – first in, first out), volgens het NFI. Prioriteiten moeten door de klant worden gesteld, het NFI kan vanwege haar onafhankelijke positie en dus geen kennis van de zaak hebbende, niet kiezen. Wel probeert het NFI zo duidelijk mogelijk te zijn

⁵⁷ Nederlands Forensisch Instituut (2006), *Jaarbericht 2006*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

⁵⁸ NFI (2007), *Jaarbericht 2007*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

⁵⁹ Muller, E.R. en C.N.T. Otto (2008), *Politie, OM en NFI: een complexe driehoeksverhouding*, in: A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.), *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

over de gang van zaken intern en de levertijden die daaraan gekoppeld zijn.⁶⁰ Zo is er een Producten en Dienstencatalogus 2008. Hierin is informatie terug te vinden met betrekking tot alles wat het NFI kan onderzoeken. Er staat bij hoeveel svo's (stukken van overtuiging) er ingestuurd mogen worden en wat de betreffende levertijden zijn.

NFI Analist/deskundige

De voor dit onderzoek belangrijke functie binnen het NFI zijn de daadwerkelijke onderzoekers: de analisten of deskundigen. Zij voeren het onderzoek uit en leveren een rapportage. Het zijn voornamelijk mensen met een bèta opleiding, maar bij sommige expertisen, zoals spraak analyse, werken ook alfa's.⁶¹

De deskundigen bij het NFI worden zoals gezegd, te allen tijde geschaduwed door een collega. Deze kijkt mee met het onderzoek en geeft, als hij denkt dat het niet goed is uitgevoerd, of de resultaten verkeerd zijn geïnterpreteerd, aan dat het onderzoek niet goed genoeg is. Zijn goedkeuring is noodzakelijk, voordat de resultaten aan de buitenwacht worden gegeven, i.c. de politie. Sinds de Schiedammer parkmoord en het onderzoek van de commissie Posthumus is er nog een extra procedure, namelijk de twijfelprocedure bij de Rechter-commissaris (RC). Als twee deskundigen lijnrecht tegenover elkaar staan bij de interpretatie van de onderzoeksresultaten, dan moet er een procedure bij de RC worden opgestart.

Forensische Samenwerking in de Opsporing (FSO)

De FSO's zijn opgericht om de forensische opsporing beter te laten verlopen dan in het verleden het geval was. Het komt erop neer dat het NFI door middel van een regionale of ressortelijke dependance deel uit maakt van forensisch-technische samenwerkingsverbanden tussen een aantal politiekorpsen. Binnen zo'n FSO zijn enkele forensisch adviseurs actief, waarvan grofweg de helft van de politie en de helft van het NFI afkomstig is. Zij adviseren zowel het NFI als de politie over de te verrichten forensische onderzoeken: zij zorgen voor de optimale aansluiting tussen de onderzoeksvraag afkomstig van de politie en het OM enerzijds en anderzijds de mogelijkheden op het gebied van de forensische technieken en mogelijkheden.⁶²

In 2004 werd in Utrecht de eerste FSO opgericht en inmiddels bestaan er zeven samenwerkingsverbanden verspreid over het hele land⁶³:

- FSO Midden Nederland te Utrecht;
- FSO Noordoost Nederland te Zwolle;
- FSO Noordwest Nederland te IJmuiden;
- FSO Amsterdam-Amstelland te Amsterdam;
- FSO Zuid Nederland te Eindhoven;
- FSO Zuidwest Nederland te Krimpen a/d IJssel;
- FSO Haaglanden/Hollands-Midden te Voorburg.

⁶⁰ NFI (2007), *Jaarbericht 2007*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

⁶¹ Internet site NFI, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht 08/2008.

⁶² Website NFI: www.nederlandsforensischeinstituut.nl, bezocht op 06/2008.

⁶³ Factsheet Forensische Samenwerking in de Opsporing, 2006.

De basisgedachte achter de oprichting van deze FSO's is het inkorten van de lijnen tussen het NFI en de technische recherche waardoor de bureaucratische formaliteiten afnemen en er meer laagdrempelig kan worden samengewerkt tussen beide actoren. Zo wordt naast een efficiëntieslag ook beter omgegaan met de onderzoekscapaciteit van het NFI, zo is de gedachte. De huidige praktijk is echter toch al weer wat veranderd, zo geven NFI respondenten aan.

Forensisch adviseurs

In de dagelijkse praktijk is de forensisch adviseur iemand die meedenkt bij een zaak, hij geeft advies over de forensische technieken, zoals over bemonstering, analyse van sporen en vraagstelling bij onderzoeksverzoeken. Verder is de adviseur een soort procesregisseur en zorgt ervoor dat er met het NFI, zijn eigen achterban, afspraken worden gemaakt over de te onderzoeken sporen en levertijden. Met andere woorden, ze zijn een schakel in het proces tussen de politie en het NFI.

Hoe mooi dit ook klinkt – de ervaringen in de praktijk zijn zeer goed en de NFI adviseurs zijn van grote waarde voor de politie – is er ook een nadeel ontstaan, namelijk dat de NFI adviseur steeds dichterbij opsporingszaken is komen te staan.⁶⁴ Veel adviseurs worden dus beïnvloed door het verhaal van de zaak en soms ook betrokken bij vragen die het NFI, vanwege de noodzaak onderzoek 'blind' uit te voeren, niet mag beantwoorden. Het is in de dagelijkse gang van zaken zo dat de forensisch adviseur in 50- 75 procent van de gevallen zelf op de PD komen, zo blijkt uit de interviews, en indien mogelijk wordt de forensisch adviseur rondgeleid op de PD.

De FSO's zijn een goede cultuurbrug geweest tussen de politie en het NFI, vertellen zowel de NFI adviseurs als de gesproken rechercheurs. Bij veel zaken was het waardevol dat een forensische adviseur zo makkelijk en snel bij het forensisch onderzoek betrokken kon worden. De forensisch adviseur van een FSO heeft de volgende vier hoofdtaken die hij moet vervullen:

1. screenen van zaken: de forensisch adviseur van de FSO adviseert welk forensisch onderzoek het beste past bij de onderzoeksvraag van de rechercheur;
2. organiseren en coördineren van onderzoek; bijvoorbeeld het organiseren van het FIT gesprek. Het FIT gesprek is een gesprek tussen politie, justitie en het NFI waarin de context van de zaak, de onderzoeksvragen en de stukken van overtuiging worden besproken. In grote onderzoeken met veel sporenmateriaal, stukken van overtuiging en andere sporendragers is het noodzakelijk afspraken te maken over de omvang en volgorde van onderzoek van de sporen. Deze zogenaamde forensische intakegesprekken (FIT- gesprekken) zullen worden geprotocolleerd en door het OM als algemene eis aan de opsporing worden vastgesteld. Naast deelname vanuit het FSI door NFI en politie, zal ook worden deelgenomen door de zaakofficier, de teamleider en de forensisch coördinator. Er wordt gewerkt met een checklist en afspraken worden vastgelegd in een FIT rapport en vervolgens in het afspraken journaal van het team;
3. monitoren van de gemaakte afspraken;
4. evalueren van zaken.

⁶⁴ NFI (2007), *Jaarbericht 2007*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

De vraag of er *eerst* langs de FSO moet worden gegaan of dat direct naar de Front Desk van het NFI kan worden gegaan door de politie hangt in de geschetste praktijk af van de volgende zaken. Er wordt *eerst* langs de FSO gegaan indien:

1. het een spoedzaak betreft of als er moet worden bekeken of het een spoedzaak kan worden;
2. er een nieuwe expertise nodig is. De FSO kan bemiddelen in het vinden van deskundigen, ook bij andere laboratoria;
3. het forensisch onderzoek gestaakt of gewijzigd moet worden, omdat er bijvoorbeeld voldoende tactisch bewijs is of omdat een andere verdachte in beeld is gekomen;
4. er behoefte is aan advies over het onderzoek bij het NFI;
5. het een complexe onderzoeksvraag betreft:
  - er meerdere stukken van overtuiging zijn;
  - het type misdrijf niet vaak voorkomt of als er veel slachtoffers en gewonden zijn;
  - het maatschappelijk of bestuurlijk een gevoelige zaak is;
  - er een groot afbraakrisico is, bijvoorbeeld wanneer meerdere onderzoeken moeten worden gedaan aan een stuk van overtuiging.

De Front Desk van het NFI wordt geraadpleegd als het een standaard onderzoeksvraag betreft.

FSC: NFI laboratoria in het land

Er is binnen de recherche een sterke vraag naar lokale forensische laboratoria, volgens de respondenten. Nu moet voor veel zaken alles naar het NFI in Rijswijk, wat soms ver weg is en waar er een grote schaarste aan middelen is; de levertijden zijn vaak een te grote blokkade bij het efficiënt afhandelen van opsporingsonderzoeken.

Veel geïnterviewde rechercheurs geven aan, dat het in het verleden zo was dat elke individuele rechercheur op zijn eigen houtje zaken deed met het NFI. Dit gebeurde los van elkaar, en iedereen had prioriteiten en probeerde de eigen zaak zo snel mogelijk rond te krijgen. Dit werkte zeer inefficiënt.

Het alternatief voor de FSO's, waar nu over wordt gesproken, zijn de zogenaamde Forensic Services Centers (FSC's), waarvan er enkele in het land zouden worden geopend. Het idee is om een soort regionale FSO met daaraan een laboratorium gekoppeld te creëren, waarover de politie het scepter zwaait. Het idee krijgt veel steun bij de politie en het OM, maar het NFI daarentegen is terughoudender.

IFS, TMFI, FLDO en anderen

Naast het NFI komen er steeds meer alternatieve laboratoria die een vergelijkbaar productenspectrum aanbieden. De twee prominentste laboratoria, die beogen te concurreren met het NFI, maar ook een aanvulling te zijn, zijn het Independent Forensic Services (IFS) gevestigd te Hulshorst en 'the Maastricht Forensic Institute' (TMFI), dat is opgericht in mei 2008. Daarnaast bestaat er in Leiden bij de universiteit al jaren een Leids Forensic Laboratory for DNA Research (FLDO), dat vaak het contra onderzoek uitvoert. Veel respondenten verwachten dat er in de toekomst alleen maar meer alternatieven voor het NFI komen en dat

er ook vaker grensoverschrijdend onderzoek zal worden verricht, dan wel internationale experts worden ingehuurd.

3.4 Externe (forensische) experts, deskundigen en adviseurs

De politie (of het OM) betreft steeds vaker externe (buiten het NFI en eigen experts om) (forensische) deskundigen bij opsporingonderzoeken. Onder andere uit de interviews is gebleken, dat hier verschillende redenen voor zijn; we noemen de meest prominente. Allereerst, bij de politiekorpsen bestaat er naar mate criminaliteit en opsporingsmogelijkheden steeds complexer worden, zoals bijvoorbeeld op vlakken van digitalisering en op financieel terrein, steeds vaker vraag naar 'zeldzame' externe expertise. En, is in dergelijke gevallen bij de geijkte instituten, zoals het NFI of collega politiekorpsen, niet de benodigde expertise in huis en weten rechercheurs niet altijd waar ze die kunnen vinden en of die er is.

Een tweede reden is, dat bij een zaak niet altijd een volledig onderzoek nodig is, maar vaak vraag is naar een advies of korte bijstand. Het NFI wil dit type deskundigheid niet leveren, zo geven ze zelf ook aan. Voornamelijk, omdat zij ten alle tijden de wetenschappelijke eisen wil bewaken en dat niet kan als het om adviezen gaat.

Een derde reden, die de geïnterviewde externe experts zelf gaven, is dat zij veel sneller en flexibeler werken dan bijvoorbeeld het NFI. Politierespondenten beamen dit en roemen de snelheid waarmee de externe experts ingeschakeld kunnen worden.

En als laatste kwam ook in gesprekken naar voren dat het financieel en procesmatig onhaalbaar zou zijn om alle mogelijke bruikbare expertisen, die een bijdrage in de opsporing kunnen leveren, institutioneel in te bedden. Een respondent hierover: "Soms is een expertise een keer in de tien jaar nodig en is er dus geen basis om iemand daar permanent voor in dienst te nemen."

Als 'schaarse' externe deskundigheid nodig is, wordt die op verschillende wijzen betrokken: relatief gestandaardiseerd (regels en toetsing van deskundigheid) via instellingen als de Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM) en straks via het Landelijk Register Gerechtelijk Deskundigen (LRGD), of minder gestandaardiseerd, door de politie of het OM zelf. Over de laatste is onbekend hoe vaak dit gebeurt, om welk type onderzoek het gaat en wat de gang van zaken is binnen het opsporingsproces. Er zijn hierbij dan ook weinig (kwaliteits)waarborgen over de waarde en betrouwbaarheid van de deskundigheid. Wel is uit gesprekken gebleken dat deskundigen die eerder via de LDM zijn betrokken, later bij andere zaken, ook informeel via het korps zelf worden benaderd. De LDM hanteert wel standaarden voordat deskundigen in haar databank worden opgenomen, al zijn die lang niet zo vergaand als bijvoorbeeld de eisen die het NFI aan de eigen deskundigen stelt. Naast de vele voordelen – snelle levering, flexibiliteit, 'exotische' forensische expertise, etc. –, zit er dus ook een afbreukrisico aan het inhuren van externe deskundigen vast: het onderzoek of advies van de deskundige voldoet (mogelijk) niet aan empirische normen. We gaan op dit dilemma in hoofdstuk 5.2 nog dieper in.

Deskundigheidsmakelaars

Om aan de bovengenoemde problematiek van 'schaarse' deskundigheid tegemoet te komen, is de LDM in het leven geroepen en sinds 1 mei 2005 actief. De politiekorpsen (en het OM)

kunnen bij de LDM terecht als zij een deskundigheid zoeken die binnen de reguliere forensische organen – waaronder de eigen onderzoekers, het NFI, TMFI etc. – niet zo makkelijk te vinden zijn of tijd vrij kunnen maken. De LDM brengt advies uit over de inzet van een deskundige, bemiddelt tussen het (politie) team en de deskundige en registreert/ toetst de deskundigen. De LDM heeft een eigen landelijke databank met deskundigen die door haar Assessment Panel zijn getoetst. Tevens maakt de LDM gebruik van bestaande databanken met deskundigen, universiteiten, instituten en vakorganisaties in Nederland en het buitenland.

De LDM is een landelijk project van het Kennisnetwerk van de Politieacademie en wordt gefinancierd door de Politieacademie en het ministerie van Justitie en BZK. De LDM heeft een landelijke loketfunctie en werkt samen met dNRI, NFI, wetenschapsmakelaars van regiokorpsen en Europol. Zij biedt haar diensten gratis aan.

Voorbeeld inzet LDM

Bij een opsporingszaak werd er een mountainbike in beslag genomen, die bemonsterd moest worden. Van belang was er achter te komen waar deze fiets gebruikt was. Op de banden werd een mengsel van zand aangetroffen, met daarin plantenzaden. Omdat er bij de politie, noch bij het NFI kennis van plantenzaden aanwezig is, werd de LDM ingeschakeld. Uiteindelijk werd een bioloog gevonden die kon bepalen waar die zaden voorkomen en zo kon vastgesteld worden op welke mogelijke plaatsen de fiets was gebruikt.

De gang van zaken

In het kader van dit onderzoek hebben wij een zestal externe (forensische) deskundigen geïnterviewd, die in eerste instantie via de LDM bij een rechercheonderzoek zijn betrokken of in de databank van de LDM staan. Zie de bijlage voor een respondentenoverzicht.

De externe forensische deskundige gaat in principe niet anders te werk dan de deskundigen van het NFI of de technisch rechercheurs. Vaak wordt een externe deskundige door de politie, en niet door de zaaksofficier benaderd. Enkele experts hebben ons dan ook aangegeven dat dit vreemd is en dat zij de indruk krijgen dat de politie en niet de OvJ de regie over een zaak voert.

Voorbeeld inzet Godsdienstwetenschapper en sekte kenner

De deskundige wordt benaderd om een mogelijk verband te leggen tussen de religie van een persoon en de zaak. In Utrecht werd een stoffelijk overschot van een man aangetroffen. In het huis van de vermoorde man werden allerlei satanistische attributen aangetroffen. Om te achterhalen of de moord mogelijk iets met satanisme te maken had (bijvoorbeeld rituele moord), besloot de politie contact op te nemen met een godsdienstwetenschapper en sekte kenner. De deskundige vertelde de politie daarop wat hij wist over satanisme en de specifieke satanistische attributen. Wel gaf hij zijn kennis buiten de context van de zaak om, om zo te bewaken dat hij uitspraken over de mogelijke causale relaties deed. De politie moest zelf dan maar concluderen of een dergelijke relatie er mogelijk was.

De deskundige voert meestal een onderzoek uit en stelt op basis daarvan een rapport op, waarbij het niet zo hoeft te zijn dat dit in de latere rechtszaak wordt gebruikt. Dit rapport kan een voldragen empirische studie zijn, maar in de gespreken bleek ook dat er bijvoorbeeld opsporingstips, zoekrichtingen, bemonsteringstips en andere adviezen worden gegeven. Een respondent die alleen als adviseur bij een zaak betrokken was – het ging om een kindermoord – , zei dat de grootste winst nieuwe kennis en inzicht bij de politie was: *“Een politieteam krijgt dan een nieuwe kijk op de zaak, zodat zij verder kunnen rechercheren.”* Ook hebben we deskundigen gesproken die zo nu en dan via opleidingskanalen, of gewoon na een vraag van een korps, presentaties aan rechercheurs en politieagenten over hun deskundigheidsgebied geven.

Voorbeeld van een deskundige op het gebied van profilering in relatie tot kinderdoding

Het fenomeen kinderdoding kan onder verdeeld worden in grofweg drie categorieën waarbij de leeftijd van het slachtoffer bepalend is voor de categorie waarin de dader wordt ingedeeld: neonaticide, infanticide en filicide. In het geval van neonaticide gaat het om een baby die in de eerste 24 uur na de geboorte om het leven wordt gebracht. Bij infanticide betreft het een baby ouder dan één dag, maar jonger dan één jaar. Over filicide wordt gesproken als een kind dat ouder dan één jaar om het leven wordt gebracht. Aan de hand van de expertise op dit gebied kan de externe (forensische) deskundige, op het moment dat er ergens een kinderlijke wordt gevonden, een profielschets van de mogelijk dader geven. Of aangeven aan de politiemedewerkers welke vragen gesteld kunnen worden tijdens het verhoor.

Voorbeeld: De externe (forensische) deskundige op dit gebied is benaderd bij een zaak waar een kindje met ernstige verwondingen (bijtonden), die duidelijke tekenen van mishandeling waren, werd aangetroffen. Het was voor de politiemedewerkers niet duidelijk of de vader/ moeder/ oppasvader of oppasmoeder deze verwondingen had toegebracht. (Verheugt, A.J. (2007) *Moordouders. Kinderdoding in Nederland. Een klinisch en forensisch psychologische studie naar de persoon van de kinderdoder.* Van Gorcum: Assen.

Ook kan de externe (forensische) deskundige door het OM worden gevraagd om een onderzoek te verrichten, dat wel (potentieel) in de rechtszaak gebruikt gaat worden, en dus als bewijs dient. In dat geval zouden er, onder ideale omstandigheden, meer eisen aan het onderzoek gesteld moeten worden: het moet een empirische toets doorstaan en reproduceerbaar zijn. Deskundigen zijn zich hiervan bewust en doen hun uiterste best hieraan te voldoen. Zoals gezegd komen we hier later op terug, in hoofdstuk 5.2.

Voorbeeld van een mathematisch statisticus

De mathematisch statisticus maakt een berekening die aangeeft in hoeverre het aanwezige bewijs de menig van de aanklager of de mening van de verdediging/ andere alternatieve hypothesen ondersteunt. Bijvoorbeeld: Er is een zaak waarbij er op de PD een stuk glas is aangetroffen en er is glas aangetroffen in de broekzak van de verdachte. De rechter wil weten of beide aangetroffen stukken glas afkomstig zijn van hetzelfde glas is. Op basis van alle statistieken (alle metingen die in het verleden zijn gedaan: een database) van het type glas dat is gevonden, kan de mathematisch statisticus de kans berekenen en aangeven hoe waarschijnlijk het is dat het glas in de broek van die bepaalde ruit afkomstig is. Het glasonderzoek zelf wordt uiteraard door anderen gedaan.

Voorbeeld van een forensic science expert

In een zaak waarbij een moeder met het Münchhausen by proxy syndroom verdacht werd van het mishandelen van haar kind, werd de digitaal sporenonderzoeker, op verzoek van het OM, benaderd. De digitaal sporenonderzoeker is in staat geweest om verwijderde beelden van een digitale camera terug te krijgen zodat deze beelden konden worden gebruikt in de strafzaak tegen de vrouw.

Zoeken naar belastend bewijs

Diverse externe (forensische) deskundigen hebben aangegeven dat zij bij de zaken waar ze bij betrokken waren het idee kregen dat de politie en het OM meer op zoek waren naar belastend bewijs, en ontlastend materiaal links lieten liggen. Zij werden naar hun oordeel vooral ingehuurd om specifiek bewijs te verzamelen.

4. Forensisch opsporingsproces

In dit hoofdstuk schetsen we de (algemene) procesgang van de forensische opsporing en onderzoek bij strafrechtelijke onderzoeken en geven we onder andere antwoord op de vragen, hoe het forensisch opsporingsproces verloopt en van welke forensische expert(s)(ise) op welke wijze gebruik wordt gemaakt. We kijken ook naar de vraag welke knelpunten er in dit proces aan het licht zijn gekomen. Enkele daarvan worden in hoofdstuk 5 verder uitgediept.

4.1 Plaats delict

Over het algemeen begint het forensisch onderzoek op de plek (of plekken) waar een (vermeend) misdrijf is gepleegd: de plaats delict (PD). Als eerste presenteren we in paragraaf 4.1.1 een vierdeling van type plaatsen delict. Deze vierdeling is nog niet zo lang geleden ingevoerd. Op basis van de ernst, complexiteit en benodigde expertise is de volgende categorisering gemaakt: 'Standaard PD', 'Maatwerk PD', 'Maatwerk+ PD' en 'Calamiteiten PD'.⁶⁵ Na de bespreking van de typen PD's volgt een beknopte beschrijving van het PD-management. Dit managementmodel dient mede ter bevordering van het forensisch onderzoek ter plaatse. De derde paragraaf van dit hoofdstuk gaat nader in op het selectieproces: de bemonstering en analyse van de aangetroffen sporen.

4.1.1 Type plaats delict

De genoemde vierdeling in typen PD's heeft voornamelijk te maken met een indeling in inzet van middelen en betrokken personen, zowel kwalitatief als kwantitatief, van de politie en het OM. Hieronder volgt een toelichting per type PD:

- **Standaard PD**
Een standaard PD kan aangemerkt worden als een PD waar een *veelvoorkomend* delict is gepleegd: de zogenaamde *High Volume Crime Zaken (HVC)*, zoals bijvoorbeeld woning- of bedrijfsinbraken. Op standaard PD's gaat het voornamelijk om het vergaren van sporen die rechtstreeks kunnen leiden tot identificatie van de dader(s). Te denken valt aan DNA en dactyloscopische sporen. Bij het DNA onderzoek moet vermeld worden dat als er een match analyse wordt uitgevoerd het wel om een misdrijf moet gaan waarbij ten minste voorlopige hechtenis mogelijk is en de analyse 'in het belang van het onderzoek is'. Deze eisen leveren in de praktijk zelden problemen op, maar worden wel in overweging genomen door de rechercheurs om wel of niet naar DNA sporen op zoek te gaan en ze te bemonsteren, zo geven deze desgevraagd te kennen. Het enkel zoeken op dit soort sporen brengt als voordeel mee dat hier geen ervaren en breed opgeleide professionals voor nodig zijn, maar volstaat vaak de inzet van forensisch assistenten. Hier komen we later nog op terug.
- **Maatwerk PD**
Bij de Maatwerk PD zaken gaat het voornamelijk om ernstige delicten en complexe PD's (bijvoorbeeld: brandstichting, overval, zedendelict en lijkvinding).

⁶⁵ In het kader van het Programma Versterking Opsporing en Vervolgging is deze vierdeling gemaakt.

Op een Maatwerk PD wordt uitvoerig gezocht naar allerlei mogelijke sporen door een relatief ervaren en deskundig team van technisch rechercheurs. Vanaf het niveau Maatwerk PD vindt standaard overleg plaats over het onderzoek en interpreteren van sporen, tussen de politie, het NFI (via het FSO) en de zaakofficier van Justitie. Bij de Maatwerk PD wordt, wat de forensische opsporing betreft, ‘alles uit de kast gehaald’ zo geven respondenten aan.

- **Maatwerk+ PD**
Een plaats delict krijgt in ieder geval de naam Maatwerk+ als het een levensdelict betreft. Bij een Maatwerk+ zaak kan er tevens een Team Grootschalige Opsporing (TGO) worden opgestart door de tactische recherche. Dit is feitelijk een bijstandsverzoek voor de inzet van rechercheurs uit de andere districten. De bij Maatwerk+ PD's betrokken forensische rechercheurs beschikken over specialistische forensische kennis en moeten enkele jaren ervaring hebben (verschilt per korps). Ook bij een Maatwerk+ PD wordt ‘alles uit de kast gehaald’.
- **Calamiteiten PD**
Onder deze benaming vallen eventuele PD's bij rampen, calamiteiten en crisis, waarbij conform het ‘Referentiekader Conflict- en Crisisbeheersing 2002’ wordt gewerkt met een zogenaamd SGB0.⁶⁶ Ten behoeve van dit type PD – calamiteiten plaats is eigenlijk een beter woord dan PD – is het zogeheten Landelijke Team Forensische Opsporing (LTFO) samengesteld. Dit team bestaat uit specialisten van de verschillende politiekorpsen, het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en de Koninklijke Marechaussee.⁶⁷

4.1.2 PD- management

Sporen kunnen maar één keer veiliggesteld worden. Het is daarom essentieel dat het forensisch onderzoek al vanaf de meet op een zorgvuldige manier wordt uitgevoerd. Om die zorgvuldigheid procesmatig te waarborgen zijn veel protocollen gemaakt. Zo heeft het Abrio het zogeheten ‘PD-management’ ontwikkeld. Het PD-management is op te delen in drie componenten, te weten:

1. Organiseren van de inzet,
2. Beheren van de plaats delict en
3. Onderzoeken van de plaats delict.⁶⁸

We gaan hier nader op in. Van belang is te melden dat de onderstaande uiteenzetting een algemene beschrijving is, en dat de implementatie hiervan per korps kan verschillen. Tevens is de toepassing van het PD-Management vaak afhankelijk van het type PD (zie paragraaf 3.1.1). Een voorbeeld van de gang van zaken rondom een PD wordt in het volgende kader gegeven: een TGO in Rotterdam-Rijnmond.

⁶⁶ SGB0: Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden.

⁶⁷ Onder het LTFO is ook het voormalige RIT (Rampen Identificatie Team) geschaard.

⁶⁸ ABRIO (2003), *Plaats Delict Management (PDM)*.

1. Organiseren van de inzet⁶⁹

De eerste stap binnen het PD-management is het organiseren van de inzet, wat moet leiden tot de daadwerkelijke inzet van politiemedewerkers, alsook de benoeming van één 'beheerder plaats delict' (BPD). De BPD zorgt ervoor dat de PD wordt afgezet met lint en dat niemand de PD betreedt. Hij/zij is als eerste ter plaatse en is eigenlijk altijd een geüniformeerde politieagent (blauw) en geen recherchemedewerker. Is deze persoon onervaren dan wordt de regie tijdelijk overgenomen door de meldkamer (het Meld en Informatie Centrum: MIC) totdat er een ervaren medewerker ter plaatse komt. Voorts houdt de BPD een logboek bij.

Ten grondslag aan het PD-management ligt de eerste melding die bij het MIC binnenkomt. De kwalitatieve en kwantitatieve inzet van medewerkers wordt vervolgens door de Officier van Dienst of een medewerker van het MIC bepaald. Diverse factoren bepalen deze inzet, zoals korpscriteria, korpsafspraken, dienstrooster en de inhoud van de plaats delict (bijvoorbeeld: *Standaard PD* of een *Maatwerk+ PD*). Het MIC verstrekt de opdracht en stuurt vervolgens eenheden naar de PD.

2. Beheren van de plaats delict⁷⁰

De tweede stap binnen het PD-management is het beheer van de plaats delict. Het beheer van de plaats delict bestaat uit een viertal stappen, te beginnen met het verkennen van de plaats delict. De ter plaatste aangekomen medewerkers rapporteren aan het MIC over de aangetroffen situatie. Op basis van deze terugmelding kan vervolgens de inzet – mits noodzakelijk – kwalitatief of kwantitatief bijgesteld worden. Vervolgens worden de Leider Plaats Delict (LPD) en de Coördinator Plaats Delict Unit (CPDU) ter plaatste ontboden. Tot het moment dat de LPD en de CPDU gearriveerd zijn, wordt uit de groep aanwezige politiemedewerkers een Beheerder Plaats Delict (BPD) aangewezen. De overige medewerkers ondersteunen de BPD in zijn taakuitvoering en er wordt een logboek bijgehouden met alle verrichte handelingen en bijzonderheden. Als vervolgens de LPD arriveert, wordt deze door de BPD ingelicht over de bijzonderheden van de plaats delict en wordt het logboek overgedragen. Deze overdracht markeert tevens het einde van de verantwoordelijkheid van de BPD. Vanaf dit moment is de LPD de bepalende autoriteit ter plaatste. De eerder met het beheer belaste medewerkers kunnen in ondergeschiktheid ter plaatste blijvend worden ingezet. De activiteiten die eerder door de BPD zijn uitgevoerd, worden in een proces-verbaal opgetekend.

3. Onderzoeken plaats delict⁷¹

De derde en tevens laatste stap binnen het PD-management is de afronding van het rechercheonderzoek op de plaats delict, onder leiding van de LPD. Kort nadat de overdracht van BPD naar LPD heeft plaatsgevonden, inspecteert de LPD de plaats delict en treft eventueel de noodzakelijke maatregelen, zoals het verruimen dan wel verengen van de plaats delict. Vervolgens beslist de LPD over de inzet van de benodigde (forensische) expertise en neemt hier tevens de leiding over. De LPD neemt enkel de leiding over de inzet,

⁶⁹ Politiedossier (2002), *PD-manamgent*, Woerden.

⁷⁰ Politiedossier (2002), *PD-manamgent*, Woerden.

⁷¹ Politiedossier (2002), *PD-manamgent*, Woerden.

en niet over de feitelijke uitvoering van het forensisch onderzoek. Als alle onderzoeksactiviteiten afgerond zijn, en de LPD hierover is geïnformeerd, beslist hij om al dan niet de plaats delict op te heffen. Als deze door de LPD is opgeheven, is het gebied weer geschikt voor maatschappelijk gebruik.

Een schets van gebeurtenissen op de PD: instelling TGO in Rotterdam-Rijnmond

Er wordt een lijk gevonden en er is, in de optiek van de agent ter plaatse, waarschijnlijk geen sprake van een natuurlijke dood. In bijna alle gevallen zijn blauwe politie mensen (geüniformeerde politieagenten) als eerste ter plaatse. Deze seinen de meldkamer in en geven aan dat tactische en forensische rechercheurs naar de PD moeten komen. Zij zijn dus opgeleid dergelijke inschattingen te maken. In casu wordt de Chef van Dienst (blauw) vanaf dat moment manager PD en begint met het afzetten en borgen op de PD. Zij volgen daarbij het zogenaamde PD protocol. De chef van dienst zorgt ook dat er een Chef Opsporing wordt ingeseind.

De volgende stap wordt in gang gezet als de Chef Opsporing arriveert, deze is altijd een tactische rechercheur en wordt meestal de Leider Plaats Delict (LPD), deze leidt het complete onderzoeksteam dat op de zaak is gezet.

Hierna wordt er een Coördinator Plaats Delict Unit (CPDU) aangewezen. Deze krijgt in eerste instantie de leiding over de PD. Hij is altijd een technisch rechercheur en gaat afhankelijk van de PD mede bepalen wat er aan forensische middelen benodigd is om op de PD sporen te verzamelen. In sommige gevallen (typen PD's) schat de Chef Opsporing de ernst en complexiteit van de zaak als dusdanig in dat hij graag een TGO wil opstarten. Hij overlegt dit met het hoofd Opsporing en die heeft weer contact met de districtschef. Deze belt met divisiechef Opsporing en in samenspraak bepalen ze of het noodzakelijk is een TGO in te richten. Criteria hiervoor zijn bijvoorbeeld het niet in beeld hebben van een verdachte, meervoudige moorden, etc.

Bij instelling van een TGO wordt er een forensisch coördinator aangewezen. Participatie in TGO's is na de Schiedammer parkmoord geprotocolleerd, en de betrokkenen moeten extra opgeleid zijn. Dit geldt voor alle rechercheurs (tactisch en forensisch) en voor de OvJ. Een TGO houdt in dat er meer inzet noodzakelijk is dan normaal en de districten personeel moeten leveren. De duur van een TGO opschaling is afhankelijk van de zaak en er wordt zo snel het kan afgeschaald. In sommige exceptionele gevallen bestaat het TGO enkele maanden.

In de laatste fase, de na-fase van een TGO, vindt er soms nog een evaluatie plaats. Maar dat is meer een uitzondering dan een gewoonte, vaak vinden de leidinggevendende van betrokkenen een evaluatie namelijk zonde van de tijd en personele inzet. Veel rechercheurs geven aan dat evaluaties wel zinvol zijn en ze graag meer lessen uit complexe zaken zouden willen trekken. Tijdens een evaluatie wordt er stapsgewijs gekeken naar hoe het hele interactieproces tussen politie, OM en NFI heeft plaatsgevonden. Er wordt naar ieders rol en positie gekeken.

4.2 Het sporenonderzoek

In de volgende deelparagrafen gaan we in op het gebruik van forensische expertise en middelen en de toegevoegde waarde daarvan voor de opsporingspraktijk.

4.2.1 Soorten, frequentie en intensiteit van expertise

Forensische expertise is op diverse manieren te categoriseren. Broeders noemt in een themanummer van *Justitiële verkenningen*⁷² als mogelijke tweedeling: expertisevormen die

⁷² Broeders, A.P.A. (2004), Forensisch onderzoek van A tot Z., in: *Justitiële verkenningen*, 30(1), 20-38.

vrijwel uitsluitend worden toegepast in de context van rechtspleging en expertisevormen die afgeleid zijn van de wetenschap. In de eerste categorie vallen vormen zoals bloedspooranalyse, wapen- en munitieonderzoek en brandonderzoek. Pathologie, toxicologie en zoölogie vallen juist in de tweede categorie.

Het grote verschil tussen de eerste en tweede categorie is dat de tweede categorie niet expliciet behoort tot het forensisch domein, met het gevolg dat deze vormen van forensische expertise minder vaak aanwezig zijn binnen de politieorganisatie en zij hiervoor afhankelijk is van externen. Vooral bij deze expertisevormen is het dan ook interessant om te kijken in hoeverre deze gebruikt worden en aansluiten op het dagelijkse politiewerk. De specialismen die de revue passeren zijn in tabel 1 uiteengezet.⁷³ Deze lijst is echter niet alomvattend, als we de eerder genoemde expertisen die via de LDM zijn bemiddeld meenemen, dan wordt de lijst veel langer. Zie bijlage voor de LDM expertise databank.

Forensische expertise bij korpsen, NFI en gevestigde forensische instellingen

We gaan hier kort in op het gebruik van forensische expertise en deskundigheid vanuit de meer gevestigde forensische leveranciers, zoals de politie, het NFI en andere laboratoria en instellingen.

Vormen van forensische expertise

Accountancy	Antropologie	Archeologie
Ballistiek	Beeldonderzoek	Biometrie
Bloedsporenonderzoek	Brandonderzoek	Dactyloscopie
DNA-onderzoek	Documentenonderzoek	Engineering
Entomologie	Epidemiologie	Geneeskunde
Geologie	Gezichtsreconstructie	Haaronderzoek
IT-onderzoek	Kras-, indruk-, en vormsporenonderzoek	Materiesporenonderzoek
Meteorologie	Odontologie	Oorafdrukonderzoek
Palynologie	Pathologie	Schotrestenonderzoek
Serologie	Spraak- en audio-onderzoek	Sprekeridentificatie
Statistiek	Tafonomie	Toxicologie
Verdovende middelenonderzoek	Verkeersonderzoek	Wapen- en munitieonderzoek
Wildlife forensics	Zoölogie	Explosievenonderzoek

Kijken we naar deze specialismen dan vinden we tien van deze vormen van expertise niet terug bij de Technische recherche van de verschillende regiokorpsen (zie onderstaande tabel). Reden hiervoor is ondermeer het expliciet wetenschappelijke karakter van de expertisevorm en/of de relatieve geringe toepassing van deze expertise.

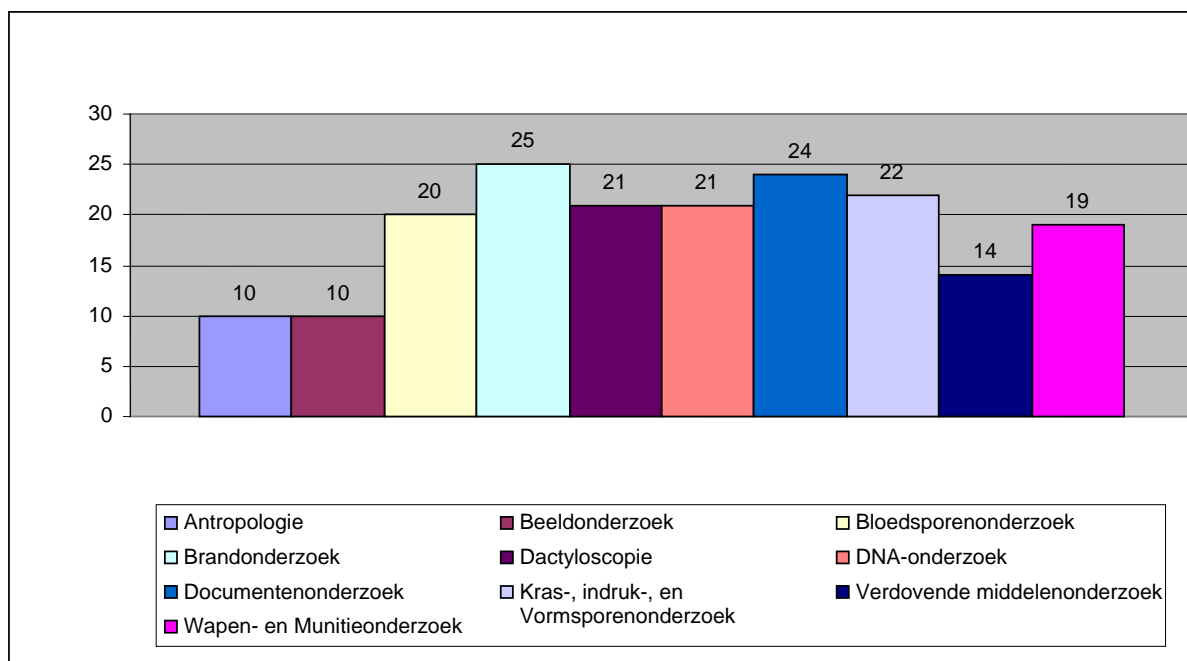
⁷³ Overzicht specialismen afkomstig uit Jacobs, M.J.G. et al (2005) *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

Vorm van expertise welke niet binnen de korpsen aanwezig is.

Epidemiologie	Geologie	Meteorologie
Odontologie	Palynologie	Spraak- en audio-onderzoek
Spreekersidentificatie	Statistiek	Wildlife Forensics
Zoölogie		

Onderstaande grafiek (grafiek 1) geeft juist een beeld van de meest voorkomende expertisevormen weer.⁷⁴ Zo zien we dat binnen elk regiokorps een specialist aanwezig is welke kennis bezit voor het verrichten van een brandonderzoek. Dit zelfde geldt, op een korps na, voor het documentenonderzoek. Expertise op het gebied van kras-, indruk-, vormsporenonderzoek, dactyloscopie, DNA-onderzoek en bloedsporenonderzoek heeft nagenoeg ook elk korps in huis.

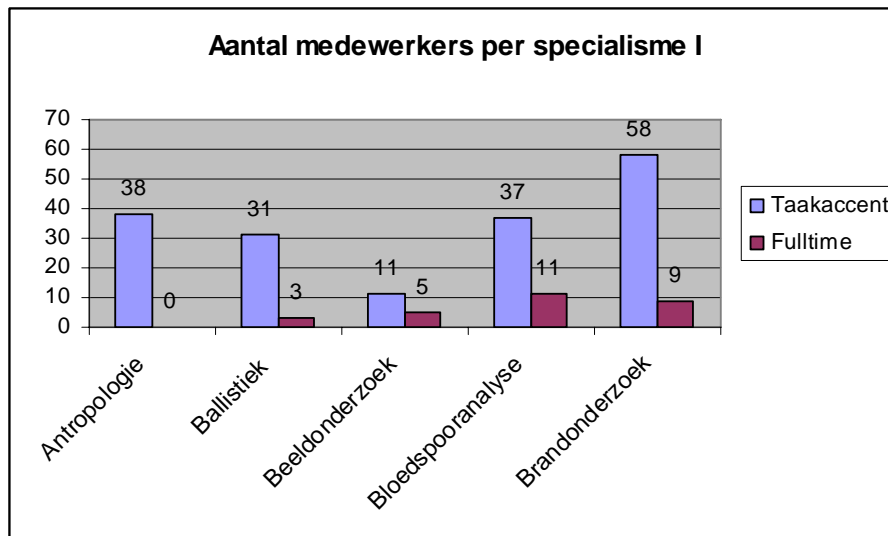
De opeenvolgende grafieken (2, 3 en 4) geven een beeld van het aantal medewerkers binnen de politiekorpsen dat belast is met een bepaald specialisme. Gezien de uitgebreide lijst van specialismen wordt volstaan met het weergeven van de meest voorkomenden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen het aantal fulltime specialisten en het aantal specialisten dat zich parttime met een bepaald kennisgebied bezighoudt; het specialisme is in dat geval een taakaccent.⁷⁵

Figuur 4.1 Vorm van expertise waarover de meeste korpsen intern over beschikken

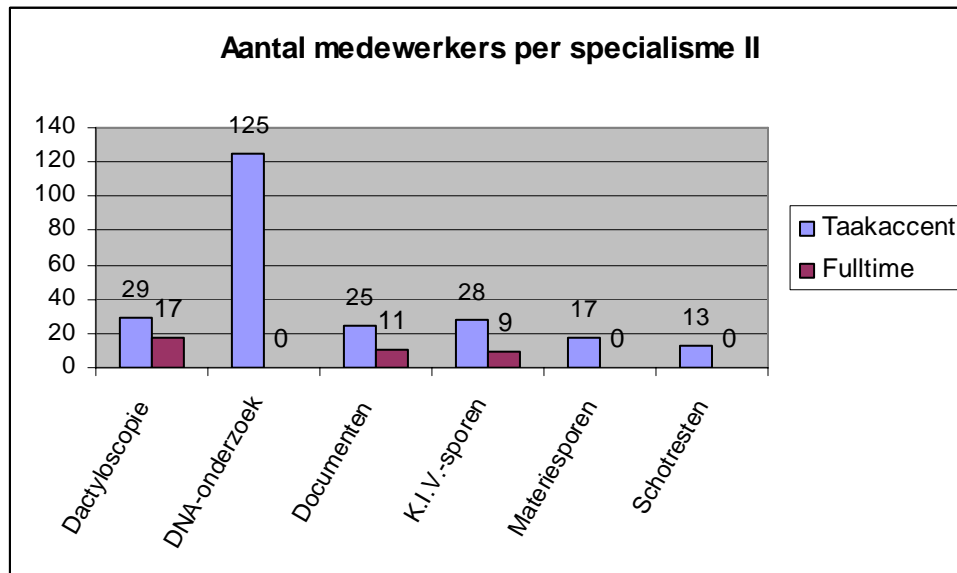
⁷⁴ Jacobs, M.J.G. et al (2005) *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

⁷⁵ Jacobs, M.J.G. et al (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

Figuur 4.2 Aantal medewerkers per specialisme binnen de regiokorpsen (I)

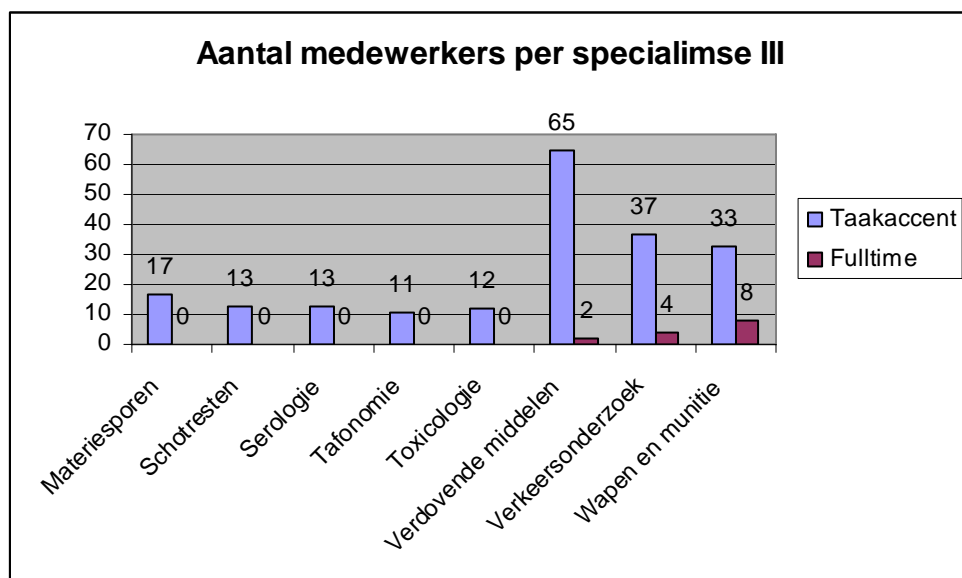
Opvallend is het relatief grote aantal specialisten dat belast is met brandonderzoek (58 stuks). Het vakgebied antropologie is voor de specialisten uitsluitend een taakaccent. Geen enkele medewerker houdt zich hier fulltime mee bezig.

Figuur 4.3 Aantal medewerkers per specialisme binnen de regiokorpsen (II)

Kennis omtrent het verrichten van DNA-onderzoek komt over de gehele linie het meeste voor. Voor maar liefst 125 specialisten vormt deze materie onderdeel van hun totale kennispakket. Opvallend daarentegen is dat geen enkel korps op dit gebied een fulltimer in dienst heeft. Vertaald in procenten: medewerkers belast met DNA-onderzoek vertegenwoordigen 17 procent van alle medewerkers (19% van alle parttimers).

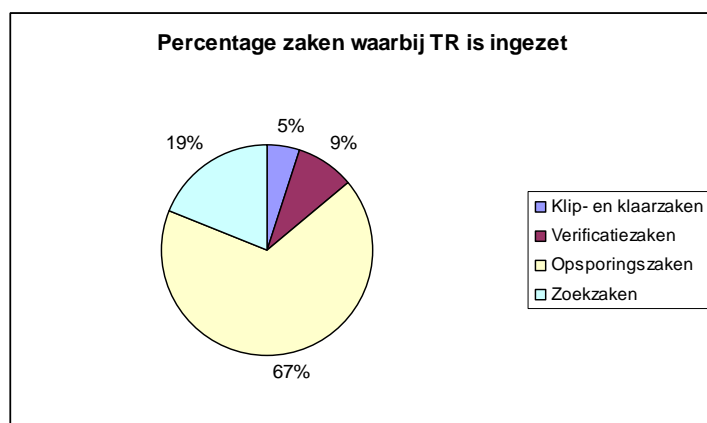

Figuur 4.4 Aantal medewerkers per specialisme binnen de regiokorpsen (III)

Na het DNA-onderzoek volgen de medewerkers welke kennis hebben van onderzoek naar verdovende middelen. Anders dan bij de DNA-specialisten is hier ook sprake van fulltimers, zij het wel dat dit aantal beperkt is tot twee stuks. De DNA- en verdovende middelen specialisten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor ongeveer 26 procent van het totale aantal medewerkers dat binnen de regiokorpsen belast is met de uitvoering van forensische taken.

Tot slot nog enkele woorden over het type zaak (vergelijk eerder genoemde PD typen), waarbij de interne forensische expertise een rol heeft gespeeld. Uit het onderzoek van Jacobs, e.a. blijkt dat de expertise hoofdzakelijk ingezet wordt bij opsporingszaken, namelijk 67 procent.⁷⁶ Daarna volgen de zogenaamde zoekzaken met 19 procent. Uit figuur 5 is tot slot ook op te maken dat klip- en klaarzaken en verificatiezaken beperkte inzet vraagt van de technische recherche.

Figuur 4.5 Percentage zaken waarbij gebruik is gemaakt van forensische expertise (2003)

Kortom, binnen de 25 regiokorpsen bestaat op diverse en uiteenlopende vakgebieden kennis en expertise om forensisch onderzoek zelfstandig uit te voeren. Het betreft hier voornamelijk

⁷⁶ Betreft hier het jaar 2003.

die vormen van expertise die volgens Broeders⁷⁷ te scharen zijn in de categorie van forensisch onderzoek welke wordt toegepast in de context van rechtspleging. Expertise op het gebied van DNA-, brand- en verdovende middelenonderzoek is relatief veelvuldig intern aanwezig. Expertise op het gebied van bijvoorbeeld ontologie, statistiek en zoölogie ontbreekt navenant. Daarnaast is duidelijk dat de meeste aandacht uitgaat naar opsporingszaken. Voor klip- en klaarzaken en verificatiezaken worden nauwelijks een beroep gedaan op forensische kennis.

De vraag die we ons vervolgens kunnen stellen is hoe de verhoudingen liggen ten aanzien van de *externe* vormen van forensische expertise? En belangrijker nog sluit deze aan op de aanwezigheid dan wel afwezigheid van de intern aanwezige expertise. Voordat we aanvangen met het uiteenzetten van deze bevindingen is het van belang om de volgende kanttekening te plaatsen. Er wordt door de politie niet uitsluitend een beroep gedaan op externen als zij zelf deze expertise niet in huis heeft. Ook kan de keuze hiervoor afhangen van de mate van beschikbaarheid op dat moment binnen de politie en of het feit dat de aanwezige expertise qua kennis niet toereikend is. Over de inschakeling van externe (forensische) experts bij opsporingsonderzoeken zijn nog maar weinig harde cijfers bekend. Wel is bekend bij respondenten dat het aantal externen dat wordt betrokken toeneemt. In de volgende paragraaf zijn enkele cijfers over het gebruik van de LDM deskundigen en de waardering daarvan weergegeven.

4.2.2 De toegevoegde waarde van forensisch onderzoek

Twee vragen die gesteld moet worden bij het bepalen van de waarde van het forensisch onderzoek zijn: welke kwaliteit leveren forensische onderzoeken en welk rendement hebben ze? Vreemd genoeg blijven beide vragen onbeantwoord in veel onderzoeken.

Jacobs e.a. geven een aantal factoren aan de hand waarvan de kwaliteit van het forensisch onderzoek bepaald kan worden.⁷⁸

1. Er moeten veel sporen verzameld worden.
2. De kwaliteit van de verzamelde sporen moet goed zijn.
3. Er vindt zo weinig mogelijk sporenvervuiling plaats.
4. De verzamelde sporen worden goed onderzocht.
5. De verzamelde sporen worden goed geanalyseerd.
6. De analyse wordt helder geformuleerd.

Ad 1) Niet bij elk delict worden sporen verzameld. Als er wel sporen verzameld worden, betekent dit niet dat alle spoorvormen meegenomen worden.

Ad 2) Vooruitgang in techniek heeft er toe geleid dat steeds kleinere en onvolledigere sporen ook belangrijk kunnen zijn. De kwaliteit van de sporen hoeft dus minder groot te zijn dan in het verleden het geval was. Daarnaast zijn delictplegers zich in toenemende mate bewust van het feit dat ze gepakt kunnen worden op basis van sporen die zij hebben achtergelaten.

⁷⁷ Broeders, A.P.A. (2004), Forensisch onderzoek van A tot Z., in: *Justitiële verkenningen*, 30(1), 20-38.

⁷⁸ Jacobs, M.J.G. et al (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

Ad 3) Er wordt door de politie op de plaats delict zorgvuldig omgegaan met sporen. Er worden ter plekke afwegingen gemaakt over welke sporen absoluut bewaard moeten blijven, waardoor deze niet vervuild raken.

Ad 4) Het is geen automatisme dat alle aangetroffen sporen ook onderzocht worden. Er zijn te weinig capaciteit en middelen om dit te bewerkstelligen. Er zit daarnaast altijd een spanning tussen het goed onderzoeken van de sporen en het beperkt houden van de levertijd.

Ad 5) Goed onderzoeken is anders dan goed analyseren. Buiten het feit dat sporen zo goed mogelijk onderzocht moeten worden, moet er in de analyse gekeken worden naar de relaties tussen sporen en de context waar deze in aangetroffen zijn.

Ad 6) Bruikbaarheid van het onderzoek staat of valt bij het helder weergeven van de resultaten. Op deze manier kan het onderzoek optimaal benut worden door politie en/of justitie. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar bijvoorbeeld het technisch-wetenschappelijk taalgebruik van een onderzoeker kan onduidelijk blijken voor een juridisch medewerker.

Een aantal van de bovenstaande punten wordt bepaald door het handelen van de basispolitiezorg bij aankomst op een plaats delict. Hieruit volgt dat deze politiezorg moet voldoen aan hoge verwachtingen. Deze verwachtingen zijn dat de basispolitiezorg op het plaats delict in staat is om verschillende scenario's te bedenken, en aan de hand daarvan een reconstructie en zoekstrategie bedenken.

Om dit daadwerkelijk te kunnen, is het nodig dat de basispolitiezorg:

- Criminalistische kennis heeft;
- Kennis heeft over het type sporen;
- Kennis heeft over de plaats delict;
- Kennis heeft over zoekstrategieën;
- Inzicht heeft in de kansrijkheid van sporen later in het onderzoek.

Doordat steeds meer sporen in aanmerking komen voor onderzoek, wordt het voor op het plaats delict belangrijker om de informatie goed te managen en moeten er meer keuzes worden gemaakt.

Zicht op de kansrijkheid van sporen is in praktijk erg lastig. Er is weinig terugkoppeling van het OM naar de politie over de kwaliteit en bruikbaarheid van de aangeleverde zaken. Er is ook weinig terugkoppeling tussen de tactische en de technische recherche, zo blijkt ook wel uit de interviews. Hierdoor is er bij de technische recherche geen duidelijkheid over welk onderzoek succesvol is. Ondanks het feit dat er in zes politieregio's wel gekeken is naar het rendement van het forensisch onderzoek, blijft het onduidelijk. Deze onduidelijkheid kan verklaard worden uit het feit dat zowel het OM als de politie gefocust zijn op zaken die wel lopen. Als sporen onbruikbaar zijn, dan wordt hier niet op gewezen, maar gaat men verder met de volgende zaak. Onbruikbare sporen raken dus uit het zicht en zijn in feite betekenisloos.

Rendement NFI rapportages

Als er gekeken wordt naar het rendement, wordt vooral gemeten hoeveel sporen er uiteindelijk bij het OM terecht zijn gekomen. Dit gebeurt onder andere in de effectmeting van

het NFI. In 2005 onderzocht het NFI hoe zinvol de eigen rapportages zijn voor het werk van politie en justitie. In dit onderzoek werden 245 interviews en 45 dossieranalyses uitgevoerd. Daarnaast werd het *High-Volume-Crime* DNA-onderzoek bestudeerd. Honderd achtentachtig van de onderzochte zaken komt in het politiedossier en 166 van die zaken worden doorgestuurd naar het OM. Het resultaat van het onderzoek is positief voor het NFI. De bijdrage wordt als voldoende tot ruim voldoende beoordeeld. De respondenten geven aan de rapporten helemaal te lezen. Er is wel kritiek op de rapportage. De meeste kritiek richt zich op het feit dat rapportages (te) laat komen en dat er weinig gebruik gemaakt wordt van meervoudig onderzoek (meerdere sporen binnen één onderzoek).⁷⁹

Het NFI komt met een aantal aanbevelingen voor het eigen onderzoek. Ten eerste wordt gesteld dat de leesbaarheid en toegankelijkheid van de technische rapporten verbeterd moeten worden. Daarnaast moeten de producten van het NFI uit de catalogus regelmatig gemeten worden op effect. Ook moet het NFI aan justitie en politie het belang van meervoudig onderzoek duidelijk maken. Ten vierde moeten effectmetingen parallel lopen aan de beleidscyclus van het NFI en moeten deze on-line plaatsvinden. Tot slot moet er meer onderzoek naar gedaan worden, omdat uit de bestaande onderzoeken geen eenduidig beeld komt (Posthumus schetst bijvoorbeeld een veel kritischer beeld dan het NFI doet).⁸⁰ Het NFI heeft in het bovenstaande onderzoek gekeken naar de zaken die in behandeling zijn genomen. Als gekeken wordt naar het doorvoeren van verbeteringen in het onderzoek(straject), dan kan het wellicht leerzamer zijn om juist de onvolkomenheden te bestuderen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen aan de hand van de kritiek die al geleverd wordt. Een voorbeeld hiervan is de lange onderzoekstijd die het NFI hanteert. Respondenten hebben aangegeven dat dit een reden kan zijn om een aanvraag niet te doen, of dat het onmogelijk is om te wachten op het resultaat omdat dit te lang duurt. Nu wordt door respondenten aangegeven dat de wachttijden vooral worden veroorzaakt door de strenge kwaliteitsstandaarden die het NFI intern hanteert. Deze gaan echter ten koste van de beschikbare capaciteit en de politie zit soms meer te wachten op een indicatie dan een identificatie. Anderzijds word onder andere in de interviews gezegd dat de strenge kwaliteitseisen van het NFI juist leiden tot zorgvuldiger werk van de politie en een betere keuze in welke sporen al dan niet gebruikt worden. De vraag welk effect dit heeft op de forensische opsporing als geheel proces, blijft echter onbeantwoord.

Rendement LDM bemiddeling⁸¹

In juni 2008 heeft de LDM een effectiviteitsmeting laten uitvoeren om inzicht te verwerven in:

- de kwaliteit en de toegevoegde waarde van de dienstverlening van de LDM;
- het effect van de inzet van door de LDM bemiddelde deskundigen op het opsporingsproces;
- de impact van de bemiddelingsactiviteiten van de LDM.

Bereikbaarheid en deskundigheid LDM

Uit de effectiviteitsmeting komt naar voren dat de kwaliteit en toegevoegde waarde van de dienstverlening van de LDM zeer goed gewaardeerd worden. Een grote meerderheid (80%,

⁷⁹ Moorselt e.a. (2006), *Effectmeeting NFI- rapporten*, NFI: Den Haag.

⁸⁰ Muller, E.R. en A.P.A. Broeders (2008), *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

⁸¹ Van Schijndel Consultancy (2008), *Onderzoeksrapport Effectiviteitsmeting Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM). Kwaliteit- Effect- Impact.*, Boxtel

N=197) van de geënquêteerden (rechercheurs en TGO leiders) is van mening dat de bereikbaarheid van de LDM goed is. Van de overige 20 procent beoordeelt 15,2% de bereikbaarheid van de LDM als voldoende, 1,5% als onvoldoende en 1,5% als slecht. Een klein deel, 2%, heeft hier geen mening over. Bijna alle regiokorpsen, het OM en de KLPD maken gebruik van de diensten die de LDM aanbied, waardoor er sprake is van een landelijke dekking. Over het algemeen wordt de bemiddeling van de LDM wordt als (zeer) nuttig ervaren door de ondervraagden. Zie onderstaande tabel.

Hoe wordt de bemiddeling ervaren	Aantal	Percentage
Zeer nuttig	60	30,5 %
Nuttig	117	59,4 %
Onnuttig	10	5,1 %
Zeer onnuttig	1	0,5 %
Weet niet/geen mening	9	4,6 %
Totaal	197	100 %

Tabel 4.6 Hoe wordt de bemiddeling van de LDM ervaren

In bijna de helft (46%) van de zaken waarbij de LDM een deskundige heeft bemiddeld is de zaak opgelost. In 18,7% van de zaken waarbij de LDM een deskundige heeft bemiddeld, is deze (nog) niet opgelost is en voor de overige zaken (35,3%) geldt dat het onderzoek nog loopt.

Inschakeling LDM

De LDM wordt het meeste ingeschakeld bij levensdelicten, zedendelicten, vermogensdelicten, milieudelicten, terrorisme en openbare orde; respectievelijk 43%, 25,9%, 9,1%, 2%, 0,5% en 18,3%. In 36 gevallen betrof het een ander overig delict.

Contact deskundige

Uit onderstaande tabel valt af te lezen dat de het moment waarop een deskundige ingezet wordt bij een opsporingsonderzoek keer op keer verschilt. De deskundige wordt in de meeste gevallen in de eerste drie maanden – nadat het onderzoek is gestart – ingeschakeld.

Moment waarop deskundige ingezet wordt	Aantal	Percentage
Binnen 48 uur	12	8,6 %
Binnen een week	35	25,2 %
Binnen twee weken	32	23 %
Binnen 3 maanden	40	28,8 %
Bij heropening	6	4,3 %
Anders, namelijk	14	10,1 %
Totaal	139	100 %

Tabel 4.7 Moment waarop de deskundige ingezet wordt nadat het onderzoek is gestart

De politieregio's Twente (6,6%, N=198), Haaglanden (6,1%, N=198) en Rotterdam (11,6%, N=198) nemen het vaakst contact op met de LDM.

De deskundigen brengen bijna even vaak hun advies schriftelijk dan wel mondeling uit. Zie onderstaande tabel.

Uitbrengen advies deskundige	Aantal	Percentage
Telefonisch	44	31,7 %
In persoon	78	56,1 %
Per e-mail	27	19,4 %
Deskundigen rapport	61	49,3 %
Anders, namelijk	13	9,4 %
Totaal	139	100 %

Tabel 4.8 Manier waarop de deskundige het advies naar het politiekorps toe uitbrengt.

De bijdrage van de deskundige wordt in de vorm van een rapport (36,7%, N=139), een PV (40,3%, N=139), werkjournaal (29,5%, N= 139) of als mutatie (15,1%, N=139) opgenomen in het dossier.

Bijdrage deskundige

De meeste deskundigen leveren een bijdrage aan het verhoor. In sommige gevallen levert de deskundige een bijdrage aan het scenario denken c.q. toetsing van het scenario/ hypothese vorming. Ook kan de deskundige een bijdrage leveren aan de onderzoeksrichting. Respectievelijk betreft dit 49,6%, 44,6%, 20,1%, N=139.

Uit onderstaande tabel valt op te maken dat de bemiddelde deskundige in de meeste gevallen wel degelijk een bijdrage leveren aan het oplossen van de zaak, variërend van een kleine tot een (zeer) grote bijdrage.

In hoeverre draagt inzet deskundige bij tot oplossing van de zaak	Aantal	Percentage
Zeer grote bijdrage	3	4,7 %
Grote bijdrage	22	34,3 %
Kleine bijdrage	24	37,5 %
Geen bijdrage	8	12,5%
Weet niet/geen mening	7	10,9 %
Totaal	64	100 %

Tabel 4.9 Manier waarop de deskundige het advies naar het politiekorps toe uitbrengt.

Over de vertaling van het advies of onderzoek van de deskundige naar de opsporingspraktijk wordt door de bank genomen als goed gewaardeerd: 18% is zeer tevreden, 47,5% vindt hem goed en nog eens 15,1% is er tevreden over. Vijf procent (5,0%) vindt de vertaling naar de opsporingspraktijk onvoldoende of slecht. De overige 20 ondervraagden (14,4%) heeft hier geen mening over of weet geen antwoord op deze vraag te geven.

Het inzetten van een deskundige in het opsporingsonderzoek is van gunstige invloed (34%) op het voorkomen van rechtsdwaling, het voorkomen van tunnelvisie (40,4%) en/of het voorkomen van het nemen van foute beslissingen in het algemeen (36,2%).

4.3 De selectie, bemonstering en analyse van sporen

4.3.1 Selectie

Selectie van sporen vindt natuurlijk tijdens het gehele onderzoek plaats. Welke sporen moeten er bemonsterd worden, welke analyseren we zelf en welke gaan er naar het NFI, welke sporen hebben te maken met de zaak en welke niet etc.? We gaan in deze paragraaf primair in op de eerste vraag. De informatie in dit kader is voornamelijk afkomstig uit de gesprekken met recherche personeel.

De eerste vraag die op een PD moet worden beantwoord is welke sporen er verzameld moeten worden. Deze vraag is niet eenduidig te beantwoorden en elke zaak is verschillend. Dus afhankelijk van de context van de zaak wordt bepaald welke sporen bemonsterd/geanalyseerd worden. Bij Maatwerk, Maatwerk+ en Calamiteiten PD's wordt bijvoorbeeld het 'alles uit de kast'-principe toegepast. Dit betekent dat de politie het forensisch technisch onderzoek zowel kwalitatief als kwantitatief zo uitgebreid mogelijk uitvoert. Het is echter onrealistisch te denken dat de politie en de betrokken partners onbeperkt sporen kunnen verzamelen en analyseren, zeker bij het laatste geldt dat er soms sprake is van extreme schaarste aan middelen, zie hoofdstuk 5.1. Er dient daarom een selectie gemaakt te worden.

Het *selectieproces* begint bij het aanbod van sporen op de plaats delict. Logischerwijs is de forensisch deskundige in eerste instantie afhankelijk van dit aanbod van sporen. Uitgaande van een plaats delict met een grote hoeveelheid aan sporenmateriaal, zal de deskundige zogeheten *identificerende* sporen met voorrang verzamelen. Dit zijn voornamelijk biologische sporen. Deze sporen kunnen immers snel leiden tot een verdachte, of juist een verdachte (die al vast zit) vrijpleiten. Daarnaast speelt de kennis en ervaring van een forensisch deskundige een grote rol bij de verzameling van sporen. Met andere woorden er is dus weinig geprotocolleerd over het type te verzamelen sporen.

Bij een (groter) opsporingsonderzoek (TGO), staat een forensisch rechercheur of coördinator er vaak niet alleen voor en wordt er een team van rechercheurs en justitie mensen samengesteld, die adviseren ten aanzien van het sporen onderzoek en brengen prioritering in het onderzoek aan. Meestal bestaat zo'n team uit vijf tot tien personen: minimaal een OvJ, de teamleider van het forensisch onderzoek, de teamleider tactische opsporing, een FSO adviseur en iemand van de informatie recherche.⁸²

In principe worden bij grote zaken – Maatwerk+ of Calamiteiten PD's – dus alle sporen bemonsterd, behalve als al vaststaat dat er weinig resultaat zal zijn. Een voorbeeld dat werd gegeven is dat van een deurknop, die vaak veel verschillend DNA materiaal bevat. Hierdoor is het meestal niet mogelijk om er goede monsters van af te halen.

⁸² In verschillende interviews is een dergelijke situatie geschetst.

Het kan zijn dat de teamleider van bijvoorbeeld een TGO ingrijpt in de selectie van sporen en dat een bemonstering anders moet, als bijvoorbeeld tactische en forensische belangen elkaar ‘bijten’. Dit komt vaak voor bij het vinden van mobiele telefoons, zo geven rechercheurs aan. Hier moet dan afgewogen worden wat meer in het belang van het onderzoek is: eerst alle gegevens uitlezen of eerst bemonsteren op biologische sporen. Als er eerst gebeld wordt is bemonstering daarna vaak lastig en soms zelfs niet meer mogelijk. De uiteindelijke beslissing hierover ligt bij de zaaksofficier, deze zal echter vaak de mening van de teamleider volgen.

In gesprek met een hoofd forensische opsporing:

“Van belang is dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen bloed spoed en geen bloed spoed: is er een persoon gewond geraakt, dan wel overleden? Dat geldt overigens voor alle verschillende soorten PD’s. Indien er sprake is van bloed spoed, wordt er direct actie ondernomen en gaat de forensische opsporing sporen veilig stellen. Indien er geen sprake is van bloed spoed wordt er contact opgenomen met de piket dienst om te kijken of het voldoet aan bepaalde criteria, dan nemen de mensen in het blauw het proces verbaal op en komt er op een later tijdstip (dezelfde dag of de dag erna) iemand van de forensische opsporing langs om sporen veilig te stellen. De mensen in het blauw kunnen bijvoorbeeld wel een doos of een bloempot over een voetafdruk plaatsen, ter bescherming van het spoor. De forensische opsporing maakt hier verslag van. Benadrukt moet worden dat sporen vergankelijk zijn dus dat er zeer nauwkeurig en voorzichtig omgegaan dient te worden met sporen.”

Er is weinig gestandaardiseerd of geprotocolleerd ten aanzien van de selectie van sporen, behalve de ‘hoe’ vraag: hoe moeten bepaalde type sporen verzameld en geanalyseerd worden. Dit is vastgelegd in zogenaamde forensisch technische (FT) normen; verderop worden deze normen uitgebreid besproken. Voor de belangrijkste vraag, de ‘wat’ vraag aangaande de selectie en inzet van forensische expertise en onderzoek, is niet veel vastgelegd. Deze vraag moet beantwoorde worden in een samenspel tussen de tactische-, *intelligence* en technische recherche. Desgevraagd gaven de meeste respondenten aan dat *richtlijnen* voor de selectie van sporen en analyse handig zouden zijn, maar ook lastig, omdat geen zaak hetzelfde is en het ook een strop voor de flexibiliteit in het forensische onderzoeksproces zou kunnen zijn.

Een gegeven voorbeeld van het proces bij sporenverzameling/wordt in het kader hieronder besproken:⁸³

Proces bij Biologische sporen (meestal DNA):

In principe mogen biologische sporen te allen tijde op een PD verzameld worden door een forensisch rechercheur. Deze houden echter rekening met kans op bruikbare sporen en of die aan het misdrijf gerelateerd kunnen worden. Wel geldt, dat als er een DNA-match onderzoek moet worden uitgevoerd met DNA materiaal van een verdachte, ook de ernst van het misdrijf bepaalt of forensische rechercheurs worden ingeschakeld, want het onderzoek is alleen toegestaan bij misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is. Dit heeft te maken met de eis dat bij weigering van de verdachte de OvJ kan bevelen met dwang celmateriaal af te nemen.¹ Over het algemeen geldt, dat initiatief tot DNA onderzoek in overleg is met tactisch rechercheurs. Bij kapitale delicten wordt er in teamverband

⁸³ Jacobs e.a.(2008), *Sporen met DNA. Evaluatie van de wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken per november 2001*, IVA (WODC): Tilburg

besloten: het onderzoeksteam onder leiding van een OvJ. Soms wordt daarbij het advies van FSO leden ingewonnen. Criteria voor het gebruik van biologisch materiaal in het onderzoek in het algemeen wisselen sterk. Niet zozeer op grote lijnen, maar voornamelijk op detail. Zo is bij sommige korpsen overleg een vereiste. De algemene regel is echter, dat als er besloten wordt technisch sporenonderzoek te doen, er altijd naar biologische sporenmateriaal wordt gezocht. Zij hebben immers de grootste identificatiekracht en kunnen personen linken aan de PD en het delict.

Bij de analyse zijn het meetstal forensisch rechercheurs of gespecialiseerde laboranten die het onderzoek doen. Als het NFI moet analyseren, dan moet er een opdracht komen van de OvJ. Voor de sporen die naar het NFI worden gestuurd geldt dat de sporen van *High Volume Crime* zaken (HVC), vaak inbraken en diefstal, in batches aan het NFI worden aangeboden. Bij HVC zaken kunnen met de batch alleen bloed, speeksel, sigaretten peuken en kauwgom worden ingestuurd, hiervan is de bemonstering door het NFI redelijk makkelijk en snel uit te voeren. Deze sporen worden grotendeels geautomatiseerd door het NFI verwerkt en geanalyseerd.

Naast de HVC zaken zijn er sporen uit *High Profile* zaken (HP), waarbij vaak spoed geboden is bij de analyse van de materialen, om de opsporing zo snel en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Er zijn twee mogelijkheden om de analyse van deze sporen te bespoedigen. Allereerst in overleg met de FSO adviseur, die beziet of er bij het NFI mogelijkheid bestaat het onderzoek sneller te laten verlopen en voorrang te geven. Hiervoor bestaan geen protocollen en het is afhankelijk van de expertise die nodig is hoe veel sneller dan de standaardlevertijd (NFI productencatalogus) het onderzoek kan worden afgerond. Een tweede optie is de prioritering die geschiedt bij delicten waarvoor de strafdreiging meer dan 12 jaren bedraagt.¹ Prioritering (1 of 2) hangt af of er wel (prio 1) of geen (prio 2) verdachte in beeld is. Als er dus een verdachte is, dan kan er meer spoed van het NFI worden verwacht.

4.3.2 Bemonstering

Het klinkt zo simpel: er wordt een spoor gevonden dat voor de zaak relevant is en voor analyse geschikt zou kunnen zijn. Het spoor wordt geborgen en meegenomen ter analyse. Grofweg is dit ook de gang van zaken, maar in de praktijk blijkt dat een groot probleem voor forensische laboratoria – en een vertragende factor in het analyse proces – de soms matig tot slecht bemonsterde sporen zijn. In veel gevallen wordt dit ondervangen door de aanwezige expert van het FSO, maar zeker niet altijd.

Over het algemeen geldt dat bij verschillende typen zaken de bemonstering door meer of minder ervaren rechercheurs wordt gedaan. Bij standaardzaken doen Forensisch Assistenten (FA) de bemonstering op de PD en bij Maatwerk of complexere zaken wordt dit door ervaren en speciaal opgeleide forensisch rechercheurs gedaan.

Verder geldt dat voor verschillende type sporen en PD omstandigheden er verschillende regels zijn vastgesteld over het verzamelen, de behandeling en uiteindelijk ook voor de analyse van de sporen: de zogenaamde FT normen. Deze zijn ontwikkeld na de rapportage van de Commissie Posthumus, binnen het PVOV.

FT Normen: Forensisch Technische Normen

Onder behandeling van het Gezamenlijke Research voor Advies en Materialen (GRAM), een deelproject binnen het PVOV, zijn de FT- normen tot stand gekomen. De normen geven aan hoe in bepaalde situaties gehandeld en/of opgetreden moet worden.

De huidige FT normen zijn ingedeeld in 5 categorieën:⁸⁴

1. **Eisen:** hier gaat het om eisen die aan het veiligstellen, opslaan en transport van sporen en sporendragers worden gesteld, om op deze manier een optimaal forensisch (vervolg) onderzoek te kunnen uitvoeren.
2. **Werkvoorschriften:** hierbij moet gedacht worden aan het beschrijven van de uitvoering van een specifieke forensisch (vervolg/deel) onderzoek.
3. **Voorwaarden:** het doen van aanbevelingen die de onderzoekende instantie geeft met betrekking tot de acceptatie van het te verrichten forensisch (vervolg) onderzoek.
4. **Handleidingen:** het geven van aanbevelingen met betrekking tot het gebruik van de middelen die nodig zijn voor het toepassen van de normen.
5. **Definities en begrippen:** omschrijvingen van de FT- normen.

De FT- normen zijn onderverdeeld in 24 onderwerpen zoals kras-, indruk- en vormsporen, geuridentificatie, dactyloscopie en DNA. Een voorbeeld FT- norm is de zogeheten '1000.03-norm' (het verpakken van het stoffelijk overschot op de PD). Deze FT- norm is op 01-01-2008 ingevoerd en wordt tot op heden nog niet overal uitgevoerd.

4.3.3 Analyse

Als de sporen eenmaal zijn geselecteerd en bemonsterd komt het moment dat de sporen geanalyseerd moeten worden. Zoals in de sectie over selectie al is aangegeven is er ook hier weer een belangrijk keuze moment. De eerste keuze is die van de plek van de analyse: kan het door het korps zelf worden geanalyseerd, of is inzet van het NFI of een ander forensisch onderzoekslab gewenst? De respondenten gaven in het onderzoek aan sterk de voorkeur te geven aan interne analyse en de inzet van eigen middelen. Pas als daarmee de analyse behoefte niet kan worden vervuld, worden alternatieven gebruikt. Zoals al een paar keer al is aangegeven, is de belangrijkste reden hiervoor de lange levertijd van het NFI. Uit gespreken blijkt dat de eerste indicatieve resultaten meteen gewenst zijn als bijvoorbeeld een moord is gepleegd en verdachten in beeld zijn. Als er dan bijvoorbeeld 30 dagen op DNA onderzoeksresultaten gewacht moet worden, dan is dat frustrerend en kan het onderzoek slecht vorderen.

Een tweede keuze is welke sporen er worden geanalyseerd. Potentiële dadersporen, veelal biologisch materiaal, maar ook vinger- en oorafdrukken, genieten bij alle gesproken respondenten de voorkeur om geanalyseerd te worden, vanwege de mogelijkheid om er personen direct mee te kunnen identificeren.

Verder geldt, dat als er intern genoeg capaciteit is, er zo veel sporen als mogelijk onderzocht worden. In de praktijk is het echter zo dat er bijna nooit voldoende en snelle analyse mogelijkheden genoeg zijn. Bij inschakeling van het NFI geldt vooral dat er goed afgewogen moet worden welke sporen er ter analyse worden aangeboden. Meer sporen betekent langer wachten, slechte sporen zouden geen resultaat kunnen opleveren, sommige sporen kunnen maar door één expertise geanalyseerd worden en zijn daarna voor andere onbruikbaar. Zo zijn er nog meer dilemma's die bij de opsporingorganisatie worden gelegd. Gelukkig, zo blijkt uit de interviews met leden van de opsporingsorganisatie, is er tegenwoordig bij sommige van deze dilemma's steun van de FSO adviseurs. Een goed voorbeeld van deze steun zijn Forensische Intake gesprekken: FIT-gesprekken. Alhoewel dat alleen bij Maatwerk of

⁸⁴ Politieacademie (2007), *FT-normen*, www.pkn.nl, bezocht op 12-07-2008.

complexere zaken wordt gedaan. Daar is het volgens respondenten echter ook het meest gewenst.

Voorbeeld uit interview: FT normen

Omtrent het stoffelijk overschot dat op een PD wordt aangetroffen en hoe daar mee omgegaan dient te worden zijn (ook) FT normen opgesteld. Het stoffelijk overschot moet geschouwd worden door een forensisch arts (vaak is dat een GGD arts, dit schouwen kan ook door een huisarts gedaan worden maar dat mag niet de eigen huisarts van de persoon in kwestie zijn). Er wordt zo veel mogelijk op het PD gedaan. Dit om de PD zo veel mogelijk in tact te laten. Soms wordt het stoffelijk overschot vervoerd naar het politie laboratorium (het politie mortuarium is een ruimte, ondergebracht in een politie bureau of bij een ketenpartner zoals een uitvaartverzorger of ziekenhuis en bestaat uit:

- een onderzoeksruimte; een ruimte waar een eventueel nog uit te voeren sporenonderzoek kan worden verricht en de schouw kan worden uitgevoerd.
- opslagruimte (koelcel); ruimte bestemd voor de opslag van het stoffelijk overschot en moet voldoen aan eisen).

Ook is er een FT- norm over hoe en met welk materiaal een stoffelijk overschot lichaam verpakt dient te worden:

- het stoffelijk overschot moet worden verpakt in een schoon disposable laken. Dat laken moet steriel zijn en moet aan een zijde zijn voorzien van een vochtabsorberende laag en aan de andere zijde van een vochtafstotende laag;
- het slachtoffer moet worden verpakt in een transportzak. Transportzakken dienen eenmalig te worden gebruikt;
- ledematen (handen en voeten) dienen, indien noodzakelijk te worden verpakt in schone papieren zakken.

Het stoffelijk overschot mag pas in een transport zak worden gelegd, nadat:

- sporen op het stoffelijk overschot veilig zijn gesteld (in beslag genomen), dan wel zijn beschermd;
- de waarmerking is aangebracht: het slachtoffer moet altijd voorzien zijn van een waarmerking. Dit moet op de volgende wijze gebeuren: het in beslag genomen stoffelijk overschot moet worden voorzien van een onverbreekbaar waarmerkingslabel met daarop geplakt 1 DNA identiteitszegel. Dit verzegelingslabel met DNA identiteitszegel/ Sporen Identificatie Nummer (SIN) wordt bevestigd aan het stoffelijk overschot;
- een werkplek is gemaakt, waarop een schoon papieren laken wordt uitgevouwen om de transportzak op te plaatsen;
- het stoffelijk overschot eerst in het schone laken is verpakt;
- toestemming van de CPDU is verkregen;
- de verzegeling is aangebracht: verzegel de transport zak met het label "verzegeling". Dit label is voorzien van een uniek nummer. De sluiting van de transportzak, waarin het stoffelijk overschot wordt geplaatst dient bij de ritstrekker met het verzegelingslabel te worden afgesloten. Het verzegelingslabel moet specifiek en als zodanig herkenbaar zijn en voorzien van de opdruk: Politie en het unieke nummer.

De kleding van het slachtoffer moet verpakt worden volgens FT norm 500-03 en 250-05.

Om contaminatie weg te nemen dienen de forensisch onderzoekers en/ of medewerkers van een uitvaartonderneming die belast zijn met het verpakken tijdens het verpakken van het slachtoffer een schone wegwerkovertall, schone wegwerphandschoenen, een haarnetje, een mondkapje en overschoenen te dragen.

Forensisch Intake gesprek (FIT)

Bij complexe PD's wordt een zogeheten FIT-gesprek gevoerd. Dit gesprek dient de vraag te beantwoorden welke sporen het meeste nuttig zijn voor de zaak, zodat het NFI in eerste instantie enkel deze sporen zal analyseren. Ook dit heeft alles te maken met de vraag om de levertijden vanuit het NFI omlaag te krijgen. Er vindt dus een schifting plaats.

Bij het FIT-gesprek of overleg schuiven gewoonlijk de Officier van Justitie, de FSO-adviseur en een forensisch onderzoeker van de politie aan. Bij (zeer) specialistische zaken neemt eventueel een deskundige van het NFI deel aan het overleg (bijvoorbeeld bij ballistisch onderzoek). De politie legt het sporenbeeld neer, de Officier van Justitie maakt een keuze uit de sporen en overweegt de vraag, welke sporen de meeste kans van slagen hebben (met betrekking tot het herleiden van de verdachte), de FSO-adviseur richt zich vervolgens tot het NFI. In de praktijk blijkt het FIT-gesprek een positieve bijdrage te leveren aan het werkproces van de politie, het OM en het NFI. Hoewel er geen empirische gegevens beschikbaar zijn die inzicht verschaffen in het rendement van het FIT-gesprek, zijn goed ingevoerde respondenten zeer te spreken over het FIT-gesprek.

In de praktijk, zo geven respondenten te weten, zijn het voornamelijk DNA sporen, sporen waar een specialistische expertise voor nodig is en sporen die lastig te analyseren zijn (beschadigd, vervuild, etc.), die aan het NFI voor analyse worden aangeboden. Een voorbeeld van zo'n lastig te analyseren spoor is een slechte vingerafdruk waar bij een match onderzoek maar tien in plaats van 27 markante punten te identificeren zijn bij de afdrukken. De vingerafdrukken worden dan naar het NFI gestuurd om uit te laten zoeken of zij meer markante punten – overeenkomsten – vinden en welke conclusie(s) er aan een match met 10 markante punten verbonden kunnen worden. Wat kan er gezegd worden aan de hand van statistische berekeningen. Door de bank genomen worden eigenlijk alle dactyloscopie, druk-, kras- en vorm-, fotografische en digitale sporen intern bij de korpsen geanalyseerd.

Bayesiaans Model

De meeste deskundigen rapporteren aan de hand van het Bayesiaans model. De deskundige sluit geen hypothesen uit maar toont door middel van het verrichte onderzoek aan dat de ene hypothese aannemelijker is dan de andere hypothese.

Match is niets en context is alles

Al eerder in het stuk is opgemerkt, dat de context van het spoor belangrijk is. Een DNA match alleen zegt totaal niets over de toedracht in een zaak. Op dit context onderzoek zouden meer mensen bij de recherche en de rechterlijke macht moeten worden getraind. Ze moeten leren technisch bewijs op waarde te kunnen schatten. Het tactische onderzoek is dus een essentieel stuk dat aan de forensische opsporing moet worden gehangen.

In veel gesprekken met rechercheurs werd geklaagd over de eerder genoemde lange levertijden van het NFI, en werd er aangegeven dat er vraag is naar 'sneller' onderzoek, dat wat minder uitgebreid wordt uitgevoerd: zogenaamd indicatie onderzoek. Veel van de analyse wordt uitgevoerd terwijl een opsporingsteam midden in de opsporingsfase zit.

In deze fase is spoed geboden en zou het handig zijn om soms in plaats van naar een match te zoeken ook uitsluitingen gemaakt kunnen worden. Een voorbeeld dat werd gegeven was een onderzoek waarbij een blonde verdachte werd aangehouden. De politie wil dan bijvoorbeeld, in plaats van een langduriger DNA match onderzoek, snel een indicatie over de mogelijkheid dat het bloed dat op de PD is gevonden, van een blond persoon afkomstig is. Of dit een haalbaar verzoek is, is voor de onderzoekers niet duidelijk. Echter wil het NFI dergelijke onderzoeken, als ze mogelijk zijn, niet uitvoeren, omdat er een te groot afbreuk risico bestaat dat de 'kans op' als 'het is zo' wordt geïnterpreteerd door de recherche of de OvJ.

Enkele cijfers over gebruik DNA onderzoek volgens Jacobsen e.a.

- Het merendeel van het bij het NFI en derden aangeboden biologisch materiaal is afkomstig uit HVC zaken. De verhouding wisselt echter sterk per politieregio, van ca. 38% tot ca. 79%.
- DNA onderzoek wordt verhoudingsgewijs het meest toegepast bij zedenzaken, gevolgd door levensdelicten, mishandelingen en bedreigingen.
- Van ingestuurde referentiemonsters is ca. 50 % van een verdachte, ca. 40 % van een slachtoffer en iets meer dan 10 % van betrokkenen afkomstig.
- De wettelijke eis dat DNA onderzoek in 'het belang van het onderzoek' dient te zijn vormt nooit echt problemen in de praktijk. Er wordt wel rekening gehouden met de proportionaliteitsvereiste.
- NFI voert leeuwendeel van de DNA analyses uit.
- In bijna 1 % van de PV's vindt DNA onderzoek plaats.
- Er wordt bij DNA amper contra-expertise onderzoek uitgevoerd. ¹

5. Aandachtspunten forensisch opsporingsproces

In hoofdstuk vijf kijken we naar onderdelen van het in het voorgaande hoofdstuk beschreven proces en organisatie van de forensische opsporing. In de gehouden interviews zijn ten aanzien van dit proces meerdere interessante inzichten, knelpunten en ontwikkelingen boven tafel gekomen die hieronder besproken worden.

5.1 Schaarste aan mogelijkheden: prioriteiten stelling

De minister van Justitie over schaarse forensische middelen

In juli 2008, geeft de minister van Justitie antwoord op enkele schriftelijke vragen omtrent de verhouding tussen de vraag en het aanbod van capaciteit in de forensische opsporing (Kamervragen 2007-2008, nr. 3080). Volgens de politie wijken deze ernstig van elkaar af: veel meer vraag dan aanbod.

In zijn antwoord stelt de minister dat de vraag lastig te beantwoorden is, er komt wel steeds meer vraag, maar ook steeds meer aanbod van forensische middelen. De kwestie waar het om draait - of er evenwicht is in vraag en aanbod - is niet te beantwoorden op dit moment; onderzoek zou nodig zijn. Wel is het volgens de minister zo dat de aanwezige capaciteit steeds efficiënter wordt benut, dankzij het Programma Versterking Opsporing en Vervolg (PVOV).

Verder komen er steeds meer private onderzoeksinstituten - naast het NFI - bij. De capaciteit daarvan wordt vaker gebruikt en de instellingen raken langzaam ingebed in het proces van forensische opsporing. Echter zijn deze externe instituten nog niet allemaal geaccrediteerd. Dit zal volgens de minister snel gaan gebeuren.

Met de komst van deze particuliere instituten wordt er bij justitie gekeken of de huidige financiering voor forensisch onderzoek niet anders geregeld kan worden. Nu gaat standaard al het geld naar het NFI. De minister acht het echter niet opportuun die pot te delen met private instellingen, daar de vragers van onderzoeken (OM, politie en rechters) dan afhankelijk zouden worden van de gelden bij die instituten.

De minister geeft aan dat hij op de hoogte is van de onvrede over de lange levertijden van het NFI. Deze worden volgens de minister wel minder, dankzij capaciteit uitbreiding, voornamelijk bij afdeling voor DNA-analyse. Er zijn nog wel verbeteringen noodzakelijk bij het NFI, om onvrede onder politie en OM te verminderen, zoals het duidelijker aangeven van de behandeltermijn. Om deze te verkorten heeft het NFI veel geïnvesteerd in de manier waarop recherche-eenheden hun onderzoeksvragen formuleren. Als die strakker en realistischer worden gesteld, dan kan er een termijn aan het onderzoek gehangen worden.

Een ander verbeterpunt volgens de minister is het feit dat de politie en het OM aan het kijken zijn of er SLA's (service level agreements) gemaakt kunnen worden en of zij dan zelf ook meer kunnen doen in de prioritering van hun onderzoeksvragen aan het NFI.

Bij het proces van de opsporing en de inzet van forensische expertise daarin, blijkt het tekort aan forensische middelen één van de meest dwingende en bepalende vraagstukken te zijn. De geïnterviewde personen waren het hier unaniem mee eens. In het onderzoek is duidelijk geworden dat er altijd meer vraag naar onderzoek, kennis en analyse van sporen zal zijn, dan dat er aanbod is. Tel daarbij de tijdsdruk van het oplossen van zaken op en er is sprake van een grote nijpende schaarste. Met dit tekort moet op verschillende niveaus en in verschillende stadia van een onderzoek worden omgegaan.

De vraag begint al op de PD, waar niet alle sporen tegelijk bemonsterd kunnen worden of zaken simpelweg niet 'urgent' genoeg zijn om de schaarse forensische expertise op in te zetten. Op hoger – regionaal niveau – komen eventueel meerdere gelijkwaardig 'zware' zaken op het zelfde moment om expertise vragen. Nog een niveau hoger, het bovenregionale of landelijke niveau, speelt het hiervoor genoemde nog sterker, alleen is op dit niveau sturing bijna niet meer mogelijk met de huidige inrichting van het opsporingsproces, met 26 redelijk autonome korpsen en de arrondissementen die de rechterlijke macht in eilanden verdeelt.

Het aanbod aan expertise komt voornamelijk uit de eigen interne politie laboratoria en die van onderzoeksinstellingen, waarvan het NFI de grootste speler is. Deze kunnen echter in toenemende mate niet aan de vraag, snelheid en diversiteit aan analyse vraagstukken voldoende. Op verschillende wijzen proberen politie en het OM hieraan het hoofd te bieden. Zo worden er steeds vaker externe deskundigen bij het opsporingsproces betrokken, zoals via de LDM. Echter, kost dit de politie/het OM geld, terwijl instellingen als het NFI reeds betaald zijn door Justitie. Ook komen er steeds meer alternatieve, NFI-achtige, laboratoria bij.

Op het regionale niveau is er veel afstemming mogelijk en kan er gekozen worden, door middel van beleid, korps- of justitieprioriteiten, welke middelen voor welke zaak en wanneer ter beschikking worden gesteld. Gaat het niveau van aanspraak op middelen de regionale samenwerking te boven, dan blijkt dat er maar weinig geregistreerde afspraken zijn over het verdelen van forensische middelen. Er zijn wel afspraken, zoals bovenregionale samenwerking en via het 'old boys network', maar van een goede landelijke afstemming is volgens de politierespondenten geen sprake. Het tekort aan afspraken geldt nog sterker wanneer er aanspraak op de capaciteit van het NFI wordt gemaakt. Dit is zorgelijk, omdat intern bij het NFI helemaal geen prioriteiten aan type zaken wordt gegeven. Het NFI werkt blind en weet zo min mogelijk van een zaak. Dus, het NFI, met haar gelimiteerde omvang, zeker in vergelijking met de landelijke vraag, wordt dus overvraagd, waarbij soms verzoeken voor simpele zaken net zo veel prioriteit krijgen als voor meer kapitale delicten.

Om meer duidelijkheid te krijgen over de wijze van prioritering van de schaarse capaciteit concentreren we ons op het forensisch onderzoek op korps en bovenregionaal niveau.

Op korpsniveau

Allereerst bespreken we de prioriteitenstelling in de verschillende politie regio's. Uit het onderzoek van Jacobs⁸⁵ blijkt dat er grote verschillen zijn tussen korpsen bij de inzet van de interne forensische onderzoeksmogelijkheden. Een rode draad lijkt de ernst van het delict te zijn: levens- en geweldsdelicten krijgen altijd voorrang boven economische delicten, zoals inbraak. Verder worden criteria als het vermoeden dat er dadergerelateerde sporen aanwezig zijn gebruikt om de inzet van forensisch onderzoek te bepalen. Deze sporen hebben immers de grootste bewijskracht, ze kunnen namelijk personen met de PD en zaak verbinden. Ook wordt soms 'overleg' – tussen OM, verschillende rechedisciplines en de FSO adviseur – als specifieke eis gesteld om de inzet van forensische middelen te bepalen.

---

⁸⁵ Jacobs, M.J.G. et al (2005), *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC): Tilburg.

Naast de lokale prioriteiten zijn er ook enkele landelijke voorschriften, zoals de door de het College van Procureurs-generaal voorgeschreven eis, dat alle woninginbraken door de technische recherche (TR) onderzocht moeten worden.⁸⁶

Uiteindelijk heeft het OM de meeste zeggenschap over de inzet van forensische expertise, de OvJ is immers formeel leider van het onderzoek. De zaakofficier, soms in overleg met de FOvJ, kan bepalen welke sporen van welk onderzoek met voorrang worden geanalyseerd, bijvoorbeeld bij het NFI. Ook besluiten zij over de eventuele analyse door alternatieve instellingen. De FOvJ kan ook beslissen dat zaken die al te lang bij NFI liggen misschien niet meer onderzocht hoeven te worden, omdat de zaak bijvoorbeeld alweer is opgelost.⁸⁷ De ervaringen met deze FOvJ's zijn tot nu toe erg goed. Zij zijn, samen met de FSO's, de communicatiepartner tussen de politie, de rechterlijke macht en het NFI en zorgen voor een soepelere procesgang van het forensisch onderzoek. De criteria waarop FOvJ's zaken prioriteiten toekennen zijn meestal de volgende, zie ook hoofdstuk 4:

- Ernst van het delict;
- Strafcategorie: straffen van 1-6 jaar, van 6-12 jaar en van 12 jaar of meer;
- Maatschappelijke relevantie van de casus;
- De betrokkenheid van kinderen.

Bij de genoemde prioriteitenstelling door OvJ's of FOvJ's moet wel opgemerkt worden dat de praktijk niet altijd deze procesorganisatie volgt. Zo blijken veel OvJ's af te gaan op de kennis en ervaring en expertise van de rechercheurs. Zelden zullen zij door hen aangedragen voorstellen niet opvolgen. Met de komst van de FOvJ's verschuift dit misschien iets, maar de grootste expertise ten aanzien van de keuze van middelen inzet of prioritering tussen zaken blijft bij de politie bestaan. Zij bepaalt dan ook meestal welke expertise en soms ook welke specifieke deskundige wordt ingeschakeld.

De rekercheteams schakelen dus zoals gezegd in toenemende mate (zelf) externe (forensische) deskundigen in: omdat een bepaalde expertise niet voorhanden is binnen de gebruikelijke instanties (NFI, politie zelf, etc.), omdat het sneller is, men geen voldragen onderzoek en 'slechts' kort advies wil, etc. Dus ook hiermee wordt het schaarste vraagstuk soms het hoofd geboden. Probleem is echter, kan de politie zelf bepalen wie expert/deskundige is en is de rechterlijke macht wel onderlegd hierover te oordelen, of nemen ze vaak aan dat het wel goed zit? Deze vragen wordt in het volgende hoofdstuk verder uitgediept.

Bovenregionale/ interregionale niveau

Op het bovenregionale niveau geldt vrijwel het zelfde als op het eerste niveau; behalve dat korpsprioriteiten van het ene korps boven het andere kunnen worden gesteld. Er is bij deze bovenregionale onderzoeken dan ook een grotere taak weggelegd voor prioriteitenstelling door het OM en specifiek de FOvJ, die nog niet altijd goed wordt opgepakt. Hierbij geldt zoals gezegd dat de zwaardere zaken voorrang krijgen en meestal, gezien de populatie aan delicten, zijn dat de zaken van het 'grotere' centrumkorps.

⁸⁶ College van Procureurs-Generaal (2003), *Aanwijzing voor de opsporing*, Den Haag.

⁸⁷ Eerst wilde het NFI deze 'schoning' zelf doen, maar wettelijk gezien moet dit door OvJ gedaan worden.

Op het niveau van samenwerking tussen korpsen, waarbij er geen sprake is van vast partnerschap wordt er weinig gedaan met de prioritering. Ook het OM is daarbij niet van betekenis, omdat zij ook met jurisdicties werken, zo wordt in de interviews aangegeven. Soms wordt in overleg capaciteit, dan wel technieken uitgeleend aan andere korpsen via het 'old-boys network'. Hiervoor bestaan echter geen protocollen; hetzelfde geldt voor het aanbieden van sporen aan het NFI. Het is dus niet zo dat een spoed zaak in Zeeland, waarbij bijvoorbeeld kinderen zijn betrokken ten opzichte van een moord van een volwassene in Amsterdam, voorrang krijgt voor analyse bij het NFI. Een van de respondenten vertelde dat de landelijk FOvJ, die bij het NFI is gestationeerd, in zo'n geval de keuze voor voorrangsbehandeling maakt. Echter kan dit niet hard worden gemaakt dat dit ook zo gebeurt. Wel is duidelijk dat deze mogelijkheid bestaat en dat bijvoorbeeld regionale FOvJ overleg met de landelijk FOvJ zouden kunnen voeren.

In hoofdstuk 3 is al aan de orde gekomen dat het NFI geen prioriteiten stelt, zij hanteren het principe van *first come first serve*. Zaken die - in overleg met de NFI forensisch adviseur - bij het NFI als spoed worden aangeboden, kunnen wel voorrang boven andere onderzoeken krijgen. Deze voorrang verlening is echter ook niet geprotocolleerd en is geheel afhankelijk van de interne capaciteit bij het NFI. Respondenten van de politie gaven soms termijnen aan waarbinnen spoedzaken zouden worden geanalyseerd. Navraag bij het NFI wijst uit dat dit niet het geval is. Het NFI garandeert niet uitslag binnen een termijn die sneller is dan die in de productencatalogus van het NFI staat vermeld. Er zal bij een spoed analyse wel getracht worden dit sneller te doen. Interessant is om te bemerken dat bij de politie niemand bekend is met deze gang van zaken, terwijl er bij het NFI gezegd wordt dat transparantie en duidelijkheid hierover hoge prioriteit heeft, de politie is immers dé klant.

Bij het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de keuze waarvoor en wanneer forensische middelen worden ingezet dus een lastige is. Makkelijker is te beantwoorden hoe de middelen moeten worden ingezet; zie bijvoorbeeld de FT normen. Om de keuze/prioriteitenstelling toch goed te kunnen maken en met schaarste effectief om te gaan moet bekend zijn wat het meeste rendeert. De politie en Justitie moeten zich afvragen en inzichtelijk maken waar de meeste winst valt te halen. Een voorbeeld kan zijn dat uitgezocht wordt wanneer het economisch en zaaktechnisch interessant is zelf, via bijvoorbeeld de LDM, externe deskundigen er bij te halen en te betalen.

Echter, zoals we in hoofdstuk 3 al schetsten is de kennis rondom de effectiviteit en rendementen van de inzet van forensische expertise nog gering. Vaak wordt er vertrouwd op de jarenlange kennis van rechercheurs, maar dat is niet voldoende en betrouwbaar genoeg. Kennis van de meest effectieve inzet is noodzakelijk, het hoort immers bij een economisch vraagstuk van vraag, aanbod en schaarste.

Verder is afstemming tussen regio's en op landelijk niveau gewenst. Veel respondenten geven ook aan dat zeker in de opsporing een meer landelijke georganiseerde en afgestemde recherche wel haalbaar zou kunnen zijn, en in elk geval wenselijk is. Hetzelfde geldt voor het OM, die daar al redelijk werk van maken met de FOvJ's. Wel is het zo dat regionale prioriteiten dan het onderspit delven.

5.2 Wie is forensisch deskundige?

De vraag wie forensisch deskundige is, wordt op twee niveaus beantwoord. Allereerst tijdens het opsporingsonderzoek en later bij het onderzoek ter terechtzitting. Idealiter zou dit een moment moeten zijn, maar is de praktijk anders. Zoals eerder al is aangegeven, is de rechter in principe de enige die kan bepalen wie deskundige en wat deskundigheid is. Echter, er worden deskundigen vaak al ingeschakeld ver voor dat de rechterlijke toets heeft plaatsgevonden, namelijk bij het opsporingsonderzoek. De deskundigheid van deze personen kan natuurlijk door de rechter in een later stadium als onvoldoende worden beoordeeld en niet in de beslissing van de zaak worden meegenomen. Maar, zoals het in de praktijk is, wordt de deskundigheid van forensische experts in het onderzoek beoordeeld door andere actoren: de rechercheurs, de LDM, de OvJ, het NFI, bij het LRGD etc. In deze paragraaf gaan we in op de (verschillende) eisen die de opsporingsorganisaties aan deskundigen stelt. Dit varieert sterk, van instituten als het NFI en wetenschappers, die hoge eisen stellen aan een deskundige, tot de politie organisatie en de juristen (OvJ, advocaten en rechters), die soms de kennis niet beschikken om deskundigheid echt goed te beoordelen.

Deskundigheid om deskundigheid te bepalen

Rechters missen in toenemende mate deskundigheid om waarde van forensische expertise te beoordelen.⁸⁸ In een 'verwetenschappelijkte' en steeds complexer wordende samenleving ontkomen de strafrechter en alle andere actoren in het strafrechtelijk onderzoek er niet aan om steeds vaker een beroep te doen op deskundigen.⁸⁹ De rol van de deskundige in het strafproces wordt dus steeds groter en zijn inbreng kan van grote betekenis zijn voor de uitkomst van het proces. De deskundige wordt geraadpleegd om de materiële waarheid boven tafel te krijgen.

Zoals reeds eerder besproken wordt de deskundige in het Nederlands strafproces vooral ingeschakeld om een onderzoek te verrichten en daarover schriftelijk te rapporteren. Meestal vindt dit plaats in de vooronderzoeksfase. De rapporten van deskundigen kunnen van doorslaggevende betekenis. Dat neemt niet weg dat de deskundige ook kan worden ingeschakeld om een mondelinge verklaring af te leggen op het onderzoek ter terechtzitting. Uit de interviews blijkt dat de rechter in veel gevallen afgaat op de conclusies van de deskundige omtrent feiten. Zonder dat er ook maar sprake was van enige controle op de gebruikte onderzoeksmethode of de deskundige zelf. Echter, het ontbreekt de rechter aan instrumenten om de kwaliteit van het onderzoek, de gebruikte methode, de deskundigenverklaring of het deskundigen verslag te toetsen. In de Nederlandse rechtspraak is het niet de standaard om de deskundige te ondervragen over hun certificering en over de verdiensten van hun specialisme. Als er wel vragen worden gesteld gaat het over een nadere uitleg van de conclusies en de gronden waarop deze gebaseerd zijn. Indien de conclusies niet duidelijk zijn, vindt er over het algemeen een overleg plaats tussen de rechters. Met andere woorden: er bestaat erg veel vertrouwen in deskundigen en hun rapportages.

⁸⁸ Muller, E.R. en A.P.A. Broeders (2008), *Forensische Wetenschap*, Deventer: Kluwer. Is ook uit de interviews naar voren gekomen.

⁸⁹ Kwakman, N.J.M. (2000), *De deskundige in het strafproces*, in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge. (red): *Het onderzoek ter zitting; eerste interim rapport van de onderzoeksgroep Strafvordering 2001*, Groningen.

Deskundigen hebben een monopoliepositie. Op bepaalde gebieden zijn er maar weinigen echt deskundig, dus worden vaak dezelfde gevraagd. Contra-expertise inschakelen wordt dan heel lastig. In Amerika vechten de verdachten en aangeklaagden tot in de rechtszaal de expertise van deskundigen aan. Ze moeten onderbouwen waarom ze iets kunnen beweren. In Nederland hoeven ze niet eens in de rechtszaal te komen. Dat is lastig vragen stellen voor de rechter.

Eigen validatie van gedegen onderzoek

Het komt dus voor dat de rechter het rapport van de externe deskundige niet juist interpreteert, of juist kan interpreteren. De rechter is een jurist en geen wetenschappelijk empirisch onderzoeker. Vandaar dat soms de externe (forensische) deskundige gevraagd wordt om op het onderzoek ter terechtzitting te verschijnen, om het verrichtte onderzoek nader uit te leggen. De deskundige moet de rechtbank dan voorlichten op een gebied waarvan de rechter geen verstand heeft. Uiteindelijk is het de rechter die het bewijs weegt. De rechter neemt vervolgens een besluit. Hij moet de overtuiging zijn bekomen dat de verdachte de dader is van het gepleegde feit of dat de verdachte onschuldig is. Een probleem hierin is echter dat, zoals hier voor al werd aangehaald, vaak ter zitting aan een deskundige wordt gevraagd uitleg te geven over zijn onderzoek en waarom dat gedegen, empirisch verantwoord en goed onderzoek was (dus los van de conclusies en uitkomsten ervan). De rechter is immers, vooral bij technisch complexe onderzoeken, niet in staat dit te beoordelen. Maar, als een deskundige gaat vertellen dat zijn onderzoek goed was, gaat hij op de stoel van de rechter zitten. Hij valideert dan zijn eigen onderzoeksmethode – kritiek op het eigen onderzoek zal er zelden zijn. In een ideale situatie, zou de validatie van de methode en gebruikte gegevens weer door een onafhankelijke derde moeten worden beoordeeld. In gesprekken met (externe) forensische adviseurs werd dan ook wel voorgesteld dat het handig kon zijn een forensisch deskundige bij het hof aan te stellen, die in elk geval de methode en input kan beoordelen. De rechter moet namelijk in navolging van het Schoenmakersarrest bij een betwiste methode rekenschap afleggen over betrouwbaarheid en validiteit ervan.

Wetgever

De wettelijke regeling omtrent deskundigenbewijs komt voort uit het Wetboek van Strafvordering, zoals dat in 1926 in werking is getreden. Met deze invoering kwam een verklaring van een deskundige of een verslag van een deskundige als wettig bewijsmiddel tot stand.⁹⁰ De bevoegdheid om een deskundige in te schakelen werd voor een groot deel gekoppeld aan het vooronderzoek. Het inschakelen van deskundigen werd vooral een taak van de rechter-commissaris, hoewel de verdachte en het OM ook deskundigen konden inschakelen in bepaalde omstandigheden. De huidige algemene regeling over de deskundigen bevat in feite geen inhoudelijke maatstaven of standaarden om te bepalen wat deskundigheid is en wie een deskundige is. Dit wordt voornamelijk overgelaten aan de praktijk. De regelingen in het Wetboek van Strafvordering gaan er overwegend vanuit dat de deskundige in het voorbereidend onderzoek wordt ingeschakeld.⁹¹ Dit geschiedt door opsporingsambtenaren, de rechter-commissaris en het openbaar ministerie (art. 151, art. 159 SV). Volgens artikel 227 SV en verder is de rechter- commissaris bevoegd om een

⁹⁰ Art. 344 Wsv.

⁹¹ Nijboer, J.F. (2008), De rechtspleging en de rol van forensische expertise daarin, in: Muller, E.R. en A.P.A. Broeders, *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

deskundige in te schakelen. De verdachte mag aanbevelingen doen omtrent de te benoemen deskundigen, tenzij het belang van het onderzoek dit niet toelaat. Op initiatief van de verdediging kan de rechter-commissaris ook over gaan tot het inschakelen van deskundigen.⁹²

De regeling omtrent het oproepen van deskundigen op het onderzoek ter terechtzitting en hun ondervraging, is min of meer gelijk met als die voor het oproepen van getuigen (art. 260, art. 263, art. 264, art. 287 e.v en art. 315 SV).

Eenmaal ter zitting, wordt de deskundige beëdigd, indien hij nog niet 'als vaste gerechtelijke deskundige' is beëdigd door het Gerechtshof. Voorwaarde is dat de rechter-commissaris het OM altijd op de hoogte moet stellen van de benoeming van de deskundige, evenals de uitslag van het onderzoek. De verdachte en de verdediging daarentegen hoeven hiervan alleen op de hoogte te worden gebracht, indien het belang van het onderzoek niet wordt geschaad. Volgens veel respondenten moet de verdediging echter vaker dezelfde toegang en informatie tot en van deskundigen hebben. Met de in te voeren 'Wet Deskundigen in Strafzaken' is hierin de eerste stap gezet. We komen hier zo nog op terug.

Ook nu al hebben de verdachte en of de verdediging een aantal rechten als het om de deskundige gaat: als het belang van het onderzoek het toelaat mogen zij aanwezig zijn bij het onderzoek van de deskundige. Het OM mag altijd aanwezig zijn. De verdachte of de verdediging en het OM mogen opmerkingen maken en aanwijzingen geven met betrekking tot het onderzoek. Ook mogen zij van gedachte wisselen met de deskundige. Tevens heeft de verdachte het recht om een controlerende deskundige aan te wijzen, die bij het onderzoek ter terechtzitting aanwezig mogen zijn en opmerkingen en aanwijzingen mogen geven, dan wel om een contra deskundige aan te wijzen die het verslag controleert. Als de rechter-commissaris het nodig acht om de deskundige te horen, in kader van het GVO, dan kunnen de OvJ en de advocaat van de verdachte daar bij aanwezig zijn. De artikelen 30 tot en met art. 34 SV bieden de verdachte de mogelijkheid om een afschrift te krijgen van de processtukken, mits het GVO is gesloten of dagvaarding voor het onderzoek ter terechtzitting bekend is. Dat geldt dus ook voor deskundigen verslagen.⁹³

Volgens Kwakman dient het deskundigenbewijs zoveel mogelijk op het onderzoek ter terechtzitting te worden geproduceerd, dan wel te worden gepresenteerd en bediscussieerd.⁹⁴ In artikel 263 SV staat de wijze beschreven waarop de verdachte gebruik dient te maken van het recht om deskundigen op te roepen of mee te brengen op het onderzoek ter terechtzitting. In artikel 264 SV staat dat de eventuele weigering daarvan gemotiveerd en schriftelijk aan de verdachte ter kennis moet worden gegeven. Zowel verklaringen van deskundigen als verslagen van deskundigen gelden als wettig bewijsmiddel, zie daarvoor artikel 339 lid 1 sub 4^e en artikel 339 lid 1 sub 5^e SV. Art. 198 RV verplicht de deskundige zijn onderzoek onpartijdig en naar beste weten te volbrengen.

Volgens Nijboer treden bij het verhoren van deskundigen vaak taal- en begripsproblemen op. Datzelfde geldt ook voor schriftelijke rapportages opgeteld door (forensisch) deskundigen. In

⁹² Nijboer, J.F. (2008), De rechtspleging en de rol van forensische expertise daarin, in: Muller, E.R. en A.P.A. Broeders, *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

⁹³ Kwakman, N.J.M. (2000), *De deskundige in het strafproces*, in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red): *Het onderzoek ter zitting; eerste interim rapport van de onderzoeksgroep Strafvordering 2001*, Groningen.

⁹⁴ Kwakman, N.J.M. (2000), *De deskundige in het strafproces*, in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red): *Het onderzoek ter zitting; eerste interim rapport van de onderzoeksgroep Strafvordering 2001*, Groningen.

veel gevallen zijn deze te summier.⁹⁵ Nijboer pleit ervoor dat er standaarden worden opgesteld met betrekking tot de weergave van het deskundigheidsgebied. Per vakkundigheidsgebied dienen er rapportage vormen te worden ontwikkeld.

Ten aanzien van deskundigen van buiten de landsgrenzen is maar weinig geregeld. Deze ontwikkeling staat nog in de kinderschoenen. Het invliegen van externe deskundigen uit het buitenland gebeurt daarom ook maar weinig. De Nederlandse rechterlijke macht is nog niet altijd overtuigd van hun deskundigheid. Wel is er dilemma: er bestaat terughoudendheid aan de ene kant, maar ook de wens om van de mogelijkheid gebruik te maken, gezien de schaarste aan forensische expertise. Er dient duidelijkere kaderstelling voor specialisten uit het buitenland moeten komen, zo vinden ook sommige gesproken OvJ.

Eerder aangegeven is dat de LDM een landelijk Assessment Panel heeft opgericht om de deskundigen te toetsen en om te verzekeren dat deze deskundige(n) aan de minimale kwaliteitseisen voldoen ten aanzien van betrouwbaarheid van de deskundige. Dit Assessment Panel bestaat uit vooraanstaande vertegenwoordigers van de Rechterlijke Macht, het OM, de gedrags-, forensischtechnische wetenschappen en de politie. De door de LDM bemiddelende deskundigen werken ook volgens een Gedragscode.

Nederlands Register Gerechtelijke Deskundigen

Er is dus nog niet al te duidelijk omlijnd wie nu gerechtelijk deskundige is en aan welke eisen de persoon, zijn onderzoek en zijn verslaglegging moet voldoen. Om dit meer te kaderen is er in mei 2008 de eerder genoemde 'wet deskundigen in strafzaken' ingediend. In het huidige wetsvoorstel wordt in het Wetboek van Strafvordering opgenomen dat er een openbaar register met deskundigen voor strafzaken komt. Dit is nu al in de maak. Naar aanleiding van Posthumus en de Schiedammer Parkmoord is het Landelijk Register Gerechtelijke Deskundigen vanuit het ministerie van Justitie ontwikkeld. Dit omdat het ministerie zelf bij wilde dragen aan de verbetering van de forensische opsporing. Men is van mening dat het veld van deskundigen te weinig deed om de eigen rapportages en onderzoeksmethoden te professionaliseren en te verankeren in een evaluatiecyclus. Het Landelijk Register Gerechtelijke Deskundige gaat stimuleren dat er normen ontwikkeld worden voor forensische wetenschappen. Het helpt rechters, het OM en de advocatuur reeds met het vinden van een bekwame deskundige. En zij gaan in op de vraag welke conclusies uit de onderzoeken van deskundigen kunnen worden getrokken. Via AMvB's (Algemene Maatregel van Bestuur) kunnen dan eisen aan die deskundigen worden gesteld. De deskundigen moeten aan strafzaken meewerken en worden in het voorstel benoemd voor een termijn van vier jaar.

Op dit moment stelt het register de volgende basiseisen aan inschrijving van deskundigen:⁹⁶
"De basale eisen voor opname in het register waarborgen, dat het register alleen toegankelijk is voor deskundigen die:

- deskundig zijn op hun eigen vakgebied;
- voldoende geschoold zijn als gerechtelijk deskundige;

⁹⁵ Nijboer, H (2004), De rol van expertise in de rechtspraak, in: *Justitiële Verkenningen: Forensische expertise* (2004), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

⁹⁶ Internetsite LRDG, http://www.lrgd.nl/nl/reglementen_en_besluiten, bezocht op 15 juni 2009

- hun kennis (zowel vakkennis als hun juridische kennis) op peil houden door deel te nemen aan permanente educatie.

Het is ondoenlijk en onnodig om eisen te formuleren voor de vakkennis van alle beroepen, van AA's (accountant-administratieconsulenten) tot Zymurgie-deskundigen (leer en kunst van gistingprocessen en -technieken). Het LRGD baseert zich dan ook in beginsel op bestaande erkenningen van vakkennis, die kan blijken uit het lidmaatschap van een in de betreffende branche representatieve beroepsvereniging.

Van een in te schrijven deskundige wordt tevens verlangd, dat hij aantoonbaar beschikt over de noodzakelijke juridische kennis. Aan de erkende opleidingen voor het optreden van deskundigen in de gerechtelijke procedure worden hoge eisen gesteld.

Over de inschrijving in het register en de handhaving van de inschrijving adviseert de Commissie van Toelating. Tegen een besluit van de Commissie van Toelating kan beroep worden aangetekend bij het Raad van Toezicht, die in hoogste instantie beslist."

5.3 Dichotomie versus probabiliteit

Eén van de hoofdvragen van dit onderzoek gaat over de spanningen die wetenschappelijke conclusies ten opzichte van de strafrechtelijke noodzaak om tot een oordeel te komen hebben: het zwart-wit van het strafrecht (schuld en onschuld) en het 'misschien-is-het-zo' in conclusies van wetenschappelijke onderzoeken. In de praktijk is er voor deze tegenstelling redelijk veel begrip vanuit de 'doeners' wereld van politie, maar het werkt wel belemmerend bij het opsporingsproces en tijdens het strafrechtelijke proces.

Het probabilistische karakter van forensisch identificatiebewijs komt voort uit het feit dat, zoals Broeders het omschrijft, er geen sprake is van een Agatha Christie-stijl moord in een afgelegen landhuis. In echt opsporingsonderzoek is er eigenlijk nooit een bekend aantal potentiële daders en dus sprake van een open populatie,⁹⁷ waardoor vaak alleen probabilistische conclusies mogelijk zijn.⁹⁸ Zolang niet alle DNA profielen van alle personen bekend zijn, kan er niet met absolute zekerheid gesteld worden dat een gevonden DNA-spoor vergeleken met een ander DNA profiel de dader identificeren. Dit geldt voor alle sporen. Nu onttrekt de dactyloscopie zich daar van oudsher al aan. Binnen deze tak van forensische analyse worden nog steeds de resultaten als match of non-match gegeven, terwijl ook hiervoor hetzelfde geldt als bij DNA analyse. Verder zijn er ook enkele forensische technieken, die niet eens alle wetenschappelijke toetsen, zoals die van reproduceerbaarheid doorstaan. Een daarvan is het bloedspat onderzoek.

De probabilistische conclusies betekenen niet dat sporen niet zwaarwegende identificatie potentieel hebben. DNA is daar het beste voorbeeld van, zeker in gevallen waar het een groot sporenmonster van een persoon betreft zal een DNA-match onderzoek conclusies met grote zekerheid opleveren. Lastiger wordt het als er sprake is van mengsporen, dan is er een veel groter onzekerheidsuitspraak nodig en zijn veel meer scenario's mogelijk, die bij de

⁹⁷ Er speelt een inductie probleem: het is onmogelijk om absolute uitspraken te doen over een open populatie op basis van waarnemingen vanuit een beperkte steekproef.

⁹⁸ Broeders, A.P.A. (2003), *Op zoek naar de bron. Over de grondslagen van de criminalistiek en de waardering van het forensische bewijs*, Kluwer: Deventer.

interpretatie van de analyse resultaten moeten worden meegewogen. Door veel respondenten (politie) wordt aangegeven dat zij minder moeite met het probabilistische karakter van de onderzoeksresultaten hebben, dan met de interpretatie van het spoor in de context van het delict. Er is veel vertrouwen in de analyse, maar de interpretatie van de betekenis van het spoor is lastiger: wat betekent het dat een DNA profiel van persoon x op het lijk is aangetroffen? Een moord door persoon x is hier nog niet mee aangetoond.

Veel juristen, OvJ's, advocaten en rechters, maar ook nog sommige politiemensen worstelen wel met het probabilistische karakter van de onderzoeksresultaten. Wij kijken voor dit onderzoek alleen naar de politie en hoe zij in hun opsporingsonderzoek hiermee omgaan. Duidelijk is wel dat zij er minder moeite mee hebben dan de rechterlijke macht, bij wie de verantwoordelijkheid en in het geval van de rechter de beslissingsnoodzaak zwaar wegen.⁹⁹ Wat wel algemeen geldt is dat alle partijen meer moeten worden geschoold in de empirische onderzoekstechnieken van de forensische wereld. Andersom geldt voor het NFI ook een must om zich op juridisch vlak meer te verdiepen; meer daarover verderop in de paragraaf over scholing van de forensische partners.

Door de bank genomen zijn de politie respondenten dus niet zozeer bezig met het probabilistische karakter van onderzoek. Als het eenmaal goed is uitgelegd begrijpen veel rechercheurs het wel. Het spel rondom de betekenis van bewijs in de context van de zaak is veel belangrijker, zo onderkennen ook de rechercheurs. Veel van de problemen met de probabilistische conclusies ontstaan pas in de rechtszaal. De juristen zijn belast met dichotomie, zoals de vraag van schuld en onschuld. Verder hebben zij vaak de minste kennis van forensisch onderzoek en de technische conclusies, terwijl ze wel belast zijn met de interpretatie daarvan.

In het verlengde van de botsing tussen probabilistische resultaten en de drang naar dichotomie in opsporingszaken, leeft bij de recherche (zo geven zij aan) de vraag naar zogenaamd 'indicatief onderzoek'. Deze indicatie rapporten gaan dan in plaats van op zekerheden meer in op mogelijkheden. Het NFI laat weten hierin niet mee te willen gaan en geeft aan dat de resultaten eventueel door de politie of erger nog, door de rechterlijke macht, als waarheden kunnen worden beschouwd, waardoor tunnel visie loert en het gevaar van foutieve beschuldigingen te groot wordt. Wel laten externe forensische experts, die de politie vaak zelf inhuurt, zich met 'indicatief' uit over mogelijke analyse resultaten. Deze experts geven zelf aan dat het inderdaad wel gevaarlijk is dat hun hypothesen voor waar worden aangenomen, maar dat in de praktijk de rechercheurs, zeker de hoogopgeleiden, niet 'zo kort door de bocht' denken.

5.4 Concurrentie voor het NFI

Op 1 mei 2008 is in Maastricht het tweede Nederlandse Forensische Instituut geopend. DSM en de Universiteit van Maastricht hebben samen opgetrokken en The Maastricht Forensic Institute (TMFI) opgericht. Maar niet alleen TMFI is een alternatief voor het NFI, ook het bedrijf Independant Forensic Services en het Forensisch Laboratorium voor DNA onderzoek

---

⁹⁹ Een rechter moet na een zaak een uitspraak doen, en dus kiezen of het DNA spoor of de schroevendraaierafdruk, respectievelijk bij die ene persoon hoort of door die specifieke schroevendraaier is gemaakt en of daarmee kan worden aangetoond dat x de dader is.

verbonden aan het Leids Universitair Medisch Centrum doen forensisch onderzoek. Daarnaast zijn er ook nog tientallen kleine bedrijven en individuen die binnen het forensische onderzoek een bijdrage leveren. En er zijn plannen voor nog meer forensische onderzoeksbedrijven en –instellingen. Verder wordt er ook steeds meer over de grenzen gekeken naar mogelijkheden voor onderzoek. De oorzaken voor het ontstaan van deze alternatieven zijn de schaarste aan mogelijkheden bij het NFI en de groeiende vraag naar minder of nog niet gebruikte expertisen en contra expertise. Alhoewel dit wel met enige terughoudendheid wordt gedaan, omdat de expertise van bijvoorbeeld NFI deskundigen zonder veel vragen door de rechterlijke macht wordt geaccepteerd en daarmee de meeste garanties bieden op deugdelijk onderzoek en bewijs.

Het NFI heeft al sinds zijn ontstaansgeschiedenis als het gerechtelijk laboratorium een groot monopolie op het forensisch onderzoek gehad. Feitelijk was lange tijd alleen de politie op sommige vlakken zelf in staat onderzoek te doen. Echter, biedt het NFI niet voldoende capaciteit om aan de alsnog toenemende vraag vanuit de politie te voldoen. De onderzoeksdruk neemt alsnog toe, gezien de voortschrijdende omvang en resultaten van het gebruik van forensische expertise. Ook heeft het NFI er voor gekozen zich te richten op specialistisch onderzoek en het ‘bulkwerk’ – DNA onderzoek daargelaten – meer aan de korpsen zelf over te laten. Dit heeft geleid tot een grote diversificatie in aanwezige expertise bij de verschillende korpsen, zie hoofdstuk 2 en 3.

Engeland als voorbeeld

Vaak wordt er binnen de forensische wereld de vergelijking met Engeland gemaakt ten aanzien van de organisatie van de forensische opsporing. Engeland is zeer vooruitstrevend en wordt over het algemeen (naast de VS) als het innovatieland van het forensisch onderzoek gezien. Veel experts geven aan dat de organisatie van de forensische laboratoria in Engeland veel voordelen biedt in vergelijking met het monopolie van het NFI. Er zijn daar vijf politielabs die onafhankelijk van elkaar werken en ook in prijs en efficiëntie met elkaar concurreren. Wel zijn alle Labs eigendom van de staat. De politie daar krijgt per ‘korps’ eenmalig een bedrag voor het jaarlijkse forensisch onderzoek en moet gaan shoppen. Dit werkt sterk kosten en tijd besparend, zo blijkt uit de praktijk.

Naast de alternatieven voor het NFI stellen veel experts in het kader van de middelenschaarste bij het NFI een gedecentraliseerd, en bij voorkeur groter, NFI apparaat voor, waaronder laboratoria in het land. De deskundige is dan nooit ver weg, maar hoeft ook niet fysiek bij de zaak betrokken te zijn. Veel recherchehoofden zien wel wat in Forensisch Service Centra's (FSC). Niet zoals het NFI bedoelt¹⁰⁰, maar meer met laboratoria en deskundigen van het NFI in plaats van de politie.

Experts voor de verdachte

De verdediging van verdachten hebben nog te weinig toegang tot forensisch deskundigen. Het wetsontwerp dat de toegang tot deskundigen voor de verdediging moet verbeteren is net goedgekeurd door de eerste kamer. Meer toegang is wenselijk om de eerder genoemde reden omtrent de interpretatie van de resultaten: de context van de sporen. Niet allen de *second opinion* van het uitgevoerde onderzoek is van belang, ook kunnen concurrerende

---

¹⁰⁰ Zie hoofdstuk 3.

experts vaak tot andere conclusies komen door de context van een zaak. Dat deze in de rechtszaal van belang kan zijn komt bijvoorbeeld duidelijk naar voren in de zaak van Lucia de B.¹⁰¹ In de zaak van De B. stonden twee statistici, die hun wetenschappelijke, maar niet per se statistische, sporen meer dan hadden verdiend, recht tegenover elkaar. De analyse van bijvoorbeeld een DNA profiel is een computerklus, de interpretatie van het spoor die van een mens. Een respondent noemde de concurrentie van expertise en experts treffend het middel om het beste in iedereen naar boven te halen en een manier om gefocust te blijven. Wie geen kritiek krijgt weet ook niet wat er verbeterd kan worden.

Mogen de conclusies wat harder!?

Aansluitend bij het punt van de dichotomie versus het probabilisme van de vorige paragraaf, werd in de interviews te kennen gegeven dat het NFI zeer genuanceerd is in haar conclusies; terecht volgens de meeste. Andere instellingen, zoals het geaccrediteerde Independent Forensic Services (IFS) doen veel hardere uitspraken en dat bevalt goed bij enkele rechercheurs. Deze gaven aan op die manier een indicatie te krijgen van mogelijke hypothesen en resultaten. Later kan dan wel meer hard onderzoek gedaan worden als dat wenselijk blijkt. De politie is over het algemeen echter wel sceptisch en weet dat er niet altijd even veel waarde aan zulke, zei het mooie, uitspraken kan worden gehecht en tunnelvisie op de loer ligt.

De vraag is dus niet of harde conclusies wel mogelijk zijn, wetenschappelijk gezien vaak gewoonweg niet, maar vanuit de expertise des persoon misschien wel. De gesproken forensisch experts zelf zijn huiverig voor persoonsgebonden expertise: het is niet dupliceerbaar. De vraag naar indicatief onderzoek is echter zo groot dat er gebruik wordt gemaakt van personen die welwillend zijn om indicatieve conclusies te geven.

Financiering forensisch onderzoek

Een vraagstuk in de groeiende concurrentie zal de financiering van de verschillende instituten worden. De politie heeft maar een kleine eigen geldpot voor forensische analyse en zal het niet kunnen betalen. De vanzelfsprekende financiering van het NFI staat nu ter discussie. Zie voor meer informatie de reactie van de minister van Justitie hierover in hoofdstuk 5.1. Volgens respondenten van de politie en ook van het OM, zou een verdeling zoals in Engeland wel soelaas kunnen bieden: elk korps krijgt, afhankelijk van een geschatte omvang aan opsporingszaken, een vast bedrag dat ze kunnen besteden aan forensische analyse. Een andere aangedragen optie is dat het OM de financiering beheert.

5.5 Opleiding en training: politie, NFI en het OM

Door praktijkrespondenten werd veel aangemerkt op de kennis (het gebrek daaraan) van het forensische onderzoek en de conclusies die aan de gegevens van technische onderzoeken worden verbonden. Aan de ene kant is bijvoorbeeld bij de forensisch deskundigen amper expertise om conclusies goed en volgens alle juridische standaarden te formuleren. Veel forensisch experts zijn technenuten die nooit een goede schrijfvaardigheidopleiding hebben gehad. Aan de andere kant zijn er de juristen en de rechterlijke macht, die niet over

¹⁰¹ Gesprek met een aan de zaak verbonden statisticus

voldoende kennis beschikken om de technische rapporten op waarde te kunnen schatten en de juiste consequenties aan de uitkomsten kunnen verbinden. Er is veel winst te halen in het aan de ene kant juridisch bijscholen van forensisch experts en het technisch bijscholen van de juristen.

Door middel van opleiding en training blijven politie, het openbaar ministerie en de deskundigen van het Nederlands Forensisch Instituut op de hoogte van relevante ontwikkelingen en veranderingen op het gebied van de forensische expertise. Onderwijs aan forensische experts moet volgens respondenten gericht zijn op de forensische markt van enkele jaren in de toekomst. Dit is lastig, omdat ontwikkelingen snel gaan en er een niet sterk gestructureerde kennismarkt is op dit gebied. De kennis is er, maar is ook sterk versnipperd. Wel moet worden vermeld dat niet voor alle betrokken partijen het aanbod van de opleidingen even breed is.

We gaan nu kort in op de opleidingen en trainingen van de politie, de rechterlijke macht en het NFI.

5.5.1 Politie

De politie kent een grote diversiteit aan speciale opleidingen ten aanzien van de opsporing en het forensisch onderzoek. Deze worden op verschillende niveaus aangeboden, van de meer MBO/praktisch gerichte trainingen tot complete Master studies. Veel onderwijs is modulair, zo zijn er legio modules voor verschillende niveaus van rechercheurs in forensische technieken, maar ook vakken die daaraan gerelateerd zijn, zoals sporenmanagement en dergelijke.

De opleidingsverplichtingen zijn flink toegenomen sinds de komst van programma's als PVOV. Zoals eerder al vermeld moeten rechercheurs op verschillende typen PD naar rato steeds meer ervaring en opleiding hebben. Om bijvoorbeeld Chef Opsporing te kunnen worden moet men op zijn minst zes jaar ervaring hebben en de opleiding Operationeel Leidinggevende Recherche hebben afgerond, zo meldt een rechercheur van de politie Rotterdam Rijnmond. Hieronder bespreken we de huidige opleidingen en trainingen en kijken we waar eventueel verbeteringen en aanvullingen wenselijk zijn.

WO-HBO niveau

Voor de politie organisatie gold dat het opleidingsniveau binnen de forensische opsporing (voorheen technische recherche) te laag was. Gezien het specialistische karakter van het werk en de complexiteit van bepaalde zaken en het FO, is de wens groot om te beschikken over meer hoogopgeleiden. De politie werkt, op dit gebied, aan een verbeterslag. De master (HBO) opleiding Master of Criminal Investigation (MCI) of Master Recherchekunde (MRK) is in het leven geroepen. De start van deze opleiding was expliciet neergelegd in het Programma Versterking Opsporing en Vervolg en nu zijn de eerste vier lichtingen al aangenomen. Volgens respondenten zullen zo'n 1800 personen deze leergang doorlopen, waarvan er 1200 zogenaamde zij-instromers zullen zijn die een relevante vooropleiding hebben genoten buiten de politie.

Master Recherchekunde in het kort:

De leergang MRK voor zij-instromers is een tweejarig onderwijsstraject dat bestaat uit een eenjarig voorschakel traject en de leergang MRK zelf. Deze wordt zowel in voltijd als duale vorm aangeboden. Tijdens het voorschakel traject leren de studenten de competenties die voorwaardelijk zijn om te starten met de leergang master recherchekundige. De leergang recherchekundige leidt op tot een erkende mastertitel. Het voorschakel traject bestaat uit drie kernopgaven uit de politiekundige bachelor, te weten:

- Optreden in publiek domein;
- Integrale aanpak gebiedsgebonden criminaliteit;
- PD- optreden bij ernstige delicten.

Deze kernopgaven worden aangevuld met juridische, criminologische, psychologische en sociologische competenties en wapentraining.

Het tweede jaar bestaat de leergang recherchekundige bestaat uit 5 kernopgaven, te weten:

- Structureren van een meervattend rechercheonderzoek;
- Uitvoeren van exploratief onderzoek;
- Beoordelen van dader en slachtoffergedrag;
- Beoordelen van recherchestrategieën;
- Wetenschappelijke expertise en opsporing.

Na afronding van het eerste jaar hebben de studenten certificaten voor de drie gevolgde kernopgaven en zijn zij volledig bevoegd en wapendragend. Na afronding van het tweede jaar krijgen de studenten hun mastertitel, Master of Criminal Investigation. In de eerste jaren van hun loopbaan zullen de master recherchekundigen worden ingezet in de operationele processen.

De leergang master recherchekundige biedt vijf verschillende afstudeerrichtingen te weten:

- Algemene recherchekunde
- Forensisch technische recherchekunde

Deze masters maken de vertaalslag van tactisch naar technisch en kunnen adviseren over inzet van methoden. De afstudeerrichting bestaat uit 4 kernopgaven, te weten

- Uitvoeren van exploratief onderzoek
- Beoordelen van de bewijswaarde van materiële sporen
- Beoordelen van de inzet van forensische technieken
- Wetenschappelijke expertise en opsporing
- Digitale recherchekunde
- Financiële recherchekunde
- Criminaliteitsanalyse

Naast het nieuwe traject voor zij-instromers blijft het postinitiële aanbod voor wat betreft de leergang master recherchekundige normaal van kracht. Jaarlijks wordt voor het zittende personeel 80 plaatsen aangeboden.

Er komen nu te veel zij-instromers bij. Er worden de komende jaren ongeveer 1500 zogenaamde zij-instromers aangenomen; terwijl er geschat wordt dat er maar voor ongeveer 200 a 300 man werk zal zijn. Verklaring voor het aantrekken van zoveel mensen wordt gelegd in het feit dat het een typische politie reactie is op de Posthumus rapportage en afgeleide verbeterplannen: er wordt praktisch gezien sterk over gereageerd, zonder dat het strategisch en planmatig doordacht is.

De gevestigde orde is echter wel angstig voor de jonge en hoger opgeleide zij-instromers, zo geven de recherche respondenten aan. Verwacht wordt dat zij moeilijk geaccepteerd worden door de 'oude garde' in het apparaat. De politie is vaak sterk intern georiënteerd en laat de nieuwkomers niet al te gemakkelijk toe, zeker niet als zij op leidinggevende posities instromen. Tevens geldt dat veel forensisch technische vaardigheden enkel en alleen bij de politie geleerd kunnen worden. Dus de mensen die van buiten komen, zonder politievaardigheden, zullen vooral worden ingezet in de "denkfuncties". De zij-instromers op HBO en WO niveau zijn met name actief als adviseur op het tactische en strategische vlak.

Wat betreft de Master Recherchekunde is het zoeken naar plekken waar zij ingezet kunnen worden. Zoeken naar de plek waar ze optimaal hun kennis kunnen benutten. De recherchekundige kunnen toegevoegde waarde hebben als ze op de juiste zaken worden ingezet. Complexere zaken met veel afstemming en zaken die vragen om abstractere denkpatronen, zoals grootschalige onderzoeken naar georganiseerde misdaad, oorlogsmisdaden of fraude. Het is wel een groot probleem om de hoog opgeleiden bij de politie te houden, vanwege de lage salarissen die zij ontvangen. Bijna unaniem werd door respondenten aangegeven dat ze verwachten dat veel van de zij-instromers niet lang bij de politie werkzaam zullen blijven.

Aan de respondenten is ook gevraagd welke trainingen er nog missen, gezien het opleidingsaanbod bij de politie redelijk volledig lijkt te zijn. Velen gaven aan dat er voor zwaar specialistische forensische gebieden, zoals Informatie Technologische en Financiële expertise nog weinig goede training voor is. Dit komt volgens ingezetenen omdat de opleidingsduur voor deze expertises zeer lang is en minimaal op HBO-niveau moet zijn onderwezen: het is simpelweg (te) duur. Verder zijn deze mensen vaak lastig aan de politie te binden, gezien ze beter betaalde banen op hoger niveau elders kunnen krijgen (vgl. Master Recherchekunde).

Geconcludeerd kan worden dat de opleiding van technisch rechercheurs in eerste aanleg tegenwoordig goed is opgezet: zowel de breedte als de diepgang van de opleidingen worden als voldoende tot goed beoordeeld. Waar het voornamelijk aan schort is de bijscholing. Deze is steeds belangrijker aan het worden, gezien het sterk innoverende karakter van het forensische vakgebied. Een ander praktisch probleem, dat ook in interviews aan de orde kwam, was de capaciteitsdruk bij politie, die door de toegenomen opleidingsdruk nu erg hoog is geworden. De toename van opleidingen en verplichte trainingen bij de politie die ontstaan zijn vanuit programma's als VOV heeft invloed op de *core business* en capaciteit bij de politie.¹⁰² Aan de ene kant stijgt de professionaliteit, aan de andere kant moeten mensen steeds vaker terug de schoolbanken in en zijn daardoor niet inzetbaar.

---

¹⁰² Zie verder de 1e voortgangsrapportage van het PVOV van de politie.

Het NFI schoolt in bèta kennis

Vanuit het NFI is het Programma Ontwikkeling en Overdracht van Kennis (POOK) opgezet, om de kennis van de forensische expertise bij haar partners te vergroten, e.g. de rechterlijke macht en de politie. Met name de professionalisering van het bestaande onderwijs in forensisch technisch onderzoek wordt beoogd. NFI deskundigen komen lesgeven en stellen opleidingsmodules vast.

Verder heeft het NFI samen met de politie academie, de Hogeschool van Amsterdam (HVA) en de Universiteit van Amsterdam (UVA) een programma opgezet van vier jaar, op HBO en WO niveau. Op de HVA worden generalisten opgeleid die verstand hebben van forensische technieken en de organisatie en die dus geschikt zijn om bijvoorbeeld bij de politie aan de slag te gaan als forensisch adviseur. De UVA heeft een master opleiding voor mensen die al een technische opleiding achter de rug hebben. Het is een forensische opleiding van twee jaar en daar komen mensen vandaan die (wel) bij het NFI kunnen gaan werken. Volgend jaar komen de eerste mensen van de HVA af, de eerste lichting van de UVA opleiding zijn al geslaagd.

Enkele personen die we bij de politie spraken konden zich moeilijk vinden in de nieuwe opleidingsverplichtingen. Voorbeelden werden gegeven van jonge, opgeleide rechercheurs, die het werk dat oudere, niet met voldoende nieuwe modulen certificaten voorziene, collega's al lang deden overnamen. Dit is lastig uit te leggen. Vaak betekent in de praktijk een diploma minder dan ervaring, zo werd door sommigen te kennen gegeven. Hierbij moet opgemerkt worden dat ervaring voor het werken op complexere typen PD's wel een vereiste is geworden. Maar ook hier geldt, zonder papieren kan er maar weinig.

5.5.2 (Forensisch) Officier van Justitie

De ontwikkelingen binnen de forensische opsporing zijn zo ingericht dat er door middel van verplichte opleidingen gewerkt gaat worden aan een bredere basiskennis bij alle officieren en senior parketsecretarissen. Daarnaast is er bij de parketten om meerdere redenen ook meer diepgaande expertise vereist. De OvJ moet een volwaardige gesprekspartner voor NFI en politie zijn en dient tevens invulling te geven aan zijn leidinggevende verantwoordelijkheid in opsporingsonderzoeken en moet onderzoeksresultaten op de juiste wijze kunnen interpreteren.¹⁰³ Om dat waar te kunnen maken moet de Officier in eigen huis, naast zijn eigen kennis, terug kunnen vallen op een deskundige collega die als vraagbaak en adviseur kan optreden. Op alle parketten worden trainingen aangeboden via SSR (Studiecentrum Rechtspleging), voor alle OvJ's en zijn er speciale Forensische OvJ's aangesteld.¹⁰⁴ Voor de FOvJ wordt er jaarlijks tijdens trainingen gekeken wat er veranderd is. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het NFI. Verder bestaat er voor alle OvJ's een vignetten systeem waarin staat welke cursus(sen) de (F)OvJ moeten volgen om bepaalde specialiteiten uit te mogen voeren of belangrijke type zaken te mogen leiden, e.g. Maatwerk + zaken. De kennis van de (F)OvJ's is hier redelijk mee gewaarborgd, maar nog steeds niet op het niveau wat verwacht mag worden van de hoofdverantwoordelijke voor het opsporingsonderzoek, zo menen experts. Vaak is er echter te weinig tijd voor meer verdieping in het drukke werk

¹⁰³ Posthumus (2005), *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord*, Amsterdam.

¹⁰⁴ Versterking opsporing en vervolging. Naar aanleiding van het evaluatierapport van de Schiedammer PARKMOORD, Openbaar Ministerie/ Politie/ NFI 4 november 2005.

schema van Officieren. De zaaksbelasting is zeer hoog en de kwantiteit heeft nog steeds een lichte voorkeur, zo melden enkele respondenten.

Naast de opleidingen bij het SSR is er voor OvJ's ook een kennismakingstraining bij het NFI. De (F)OvJ – en de rechters als zij dat te willen – worden door het NFI binnen gehaald voor een programma van twee dagen waarbij ze informatie krijgen over de 15 meest voorkomende deskundigheidsgebieden. Van een aantal van deze gebieden is er ook een verdiepingscursus. Per parket krijgt de forensisch adviseur een NFI-stage en zij mogen aan het NFI aangeven wat zij allemaal willen weten. Zij volgen dan een traject van zes tot tien dagen. Het OM heeft een landelijke functiebeschrijving gemaakt voor de FOvJ's.

5.5.3 Rechters

De rechters blijven achter in de kennis van de forensische expertisen. De rechters worden namelijk niet verplicht om cursussen te volgen. Wel worden ze uitgenodigd om de eerder genoemde NFI cursussen te volgen, maar daar wordt volgens het NFI niet vaak gehoor aan gegeven. Enkele rechters hebben tijdens hun studie (keuze)vakken gevolgd die relevant zijn in dit kader, zoals criminalistiek. Volgens de respondenten zijn dat er maar enkele. Rechters zouden eigenlijk wel meer moeten weten over het reilen en zeilen van forensisch onderzoek. De rechter is juridisch opgeleid en begrijpt de taal van de technici niet. Dat geldt overigens ook andersom. Daar komen regelmatig misverstanden van. Het is altijd de vraag hoe de rechter de waarnemingen van het NFI interpreteert.

5.5.4 Deskundigen van het NFI

Volgens de commissie Posthumus schort het ook bij het NFI aan de opleidingen van haar personeel.¹⁰⁵ Dat neemt niet weg dat het NFI eisen stelt aan haar deskundigen. Door middel van opleidingen en trainingen wordt hieraan tegemoet gekomen.

Uit een interview met een medewerker van het NFI komt naar voren dat de opleiding van de experts bestaat uit:

1. een algemeen deel: dit deel bestaat uit training en opleiding op het gebied van rapporteren, presenteren, statistiek, criminalistiek en deelnemen aan een oefenrechtbank. Deze trainingen vinden gezamenlijk plaats en worden gegevens door zowel eigen opleiders als externe experts.

Het project “Rapporten nieuwe stijl” bijvoorbeeld levert een bijdrage aan het maken van een heldere, eenduidige, wetenschappelijk correcte en volledige NFI deskundigenrapportage ten behoeve van het OM, de zittende magistratuur, politie en advocatuur. Door een duidelijke manier van rapporteren worden de technische wetenschappelijke wereld van het NFI en de juridische praktijk van opsporing en vervolging bij elkaar gebracht.

2. een vakinhoudelijke training: deze training is gefocust op de expertise van de deskundige. Naast de training om loopt de deskundige ook een stage in het buitenland.

¹⁰⁵ Posthumus (2005), *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord*, Amsterdam.

De opleiding van de experts duurt minimaal één en maximaal vier jaar. Per traject vinden er deeltolsten plaats en de opleiding wordt afgesloten met een algemeen examen. In de beoordeulingscommissie zitten een externe vakdeskundige, een extern jurist (OvJ0, een intern criminalist en het hoofd van de interne opleidingen van het NFI zelf. De mening van de externe vakdeskundige over de bekwaamheid van de deskundige is te allen tijde van doorslaggevende betekenis. Er wordt één herkansingsmogelijkheid aangeboden. Voor alle deskundigen van de diverse expertises gelden dezelfde normen. Nadat de deskundige de opleiding succesvol heeft afgerond, dan wordt de deskundige automatisch ingeschreven bij het Landelijk Register Gerechtelijk Deskundigen (LRGD). Alle deskundigen worden iedere vier jaar opnieuw getoetst en gecertificeerd door de commissie.

Het NFI bespreekt met het OM en de politie wat de ontwikkelingen op dit terrein zijn er of er nieuwe experts en of er nieuwe expertise aangenomen dient te worden.

Voor de aanwas van nieuwe deskundigen is een samenwerking aangegaan met de universiteit van Amsterdam (UVA) en de Hogeschool van Amsterdam (HvA). Het NFI streeft naar een forensisch expertisecentrum, bestaande uit een aantal hoogleraren (die voornamelijk van de UVA en het NFI komen) en een aantal lectoren van de politie academie. Hiermee wordt gepoogd de kloof tussen beide te verkleinen.

5.6 Samenwerking politie, OM en NFI

Er is in de voorgaande hoofdstukken al veel gezegd over de samenwerking tussen de politie, het OM en het NFI (of andere forensische laboratoria). Deze samenwerking is sterk bekritiseerd naar aanleiding van het onderzoek van de commissie Posthumus. Verbeteringen naar aanleiding van deze resultaten worden binnen het PVOV geadresseerd. Wat volgens de leiding van aan het programma opvallend is, is het feit dat voornamelijk binnen de eigen organisaties zelf verbeteringen worden aangebracht. Echter blijft de verbetering en toetsing van de daadwerkelijke samenwerking relatief onbelicht. Terwijl het juist deze is die scherpe kritiek krijgt van de commissie. Er zijn vanuit de programma top van het PVOV wel plannen om de contactpunten en –momenten tussen de organisaties in kaart te brengen en om te gaan kijken wat er verbeterd is of nog verbeterd moet worden om de samenwerking op die punten te stroomlijnen. Er is wel een uitzondering, namelijk de FSO's. Iedereen die we spraken is er enthousiast over: FSO is smeerolie in de samenwerking tussen de politie en het NFI. Voor een uitgebreide beschrijving van de FSO, zie het bijgevoegde kader verderop op de eerder genoemde besprekingen in hoofdstuk 3.

Knelpunten in de samenwerking

Te weinig sturing op de keten van het forensische opsporingsproces is een vaak genoemd knelpunt: van PD naar analyse en van politie naar NFI. Een voorbeeld van het gebrek aan ketensturing is het feit dat het NFI af en toe onderzoeken uitvoert voor zaken, waarbij al een verdachte vastzit en het bewijs voor het OM rond is. Volgens de respondenten zou het OM op dergelijke zaken een professionelere sturing moeten hebben. Deze aanbeveling valt ook uit het rapport van de commissie Posthumus op te maken, die het OM op haar sturings- en

gezagspositie in het opsporingsproces wijst en aangeeft dat die professioneler moet worden ingevuld.¹⁰⁶ Gezag en sturing zonder kennis van zaken is lastig.

Een ander knelpunt is de eerder genoemde afgenomen afstand tussen het NFI en opsporingszaken door de komst van de FSO. Politie en NFI adviseurs namen piketdiensten van elkaar over wat leidde tot de situatie dat opeens een politieadviseur dingen bij het NFI stond te regelen of het hoofd van het FSO (NFI) zeggenschap had over politie mensen. Beiden mogen formeel gezien niet. Door deze gang van zaken is voor het NFI 'blind onderzoek' lastiger geworden. De huidige leiding van het NFI wil de afstand tussen de politie en het NFI weer vergroten en een waterscheiding binnen de FSO's tussen de politie en NFI adviseurs aanbrengen. Dit alles tot teleurstelling bij de politie, die het wel begrijpt, maar het zeer handig vindt de NFI adviseurs zo dichtbij te hebben. Volgens het NFI is er in deze geen sprake van terugtrekken.

De politie wil wel het nauw contact met de NFI FSO adviseurs bij voorkeur behouden om de eerder genoemde keuzes bij de middelenschaarste en sporenonderzoek te vergemakkelijken. Daarvoor is kennis van de zaak nodig en dat kan niet bij NFI mensen. De politie kent zelf het verhaal het beste en moeten dus zelf de vragen maken en kijken wat ze willen onderzoeken. NFI kan dan bijvoorbeeld wel een sporenadviseur leveren, zo geeft de vertegenwoordiging van het NFI management aan. Deze weten bijvoorbeeld heel goed hoe je iets moet bemonsteren, maar die gaan daarbij niet de vraag beantwoorden wat er allemaal bemonsterd moet worden: hij/zij kent immers het verhaal van de zaak niet.

Er is dus een kennis behoefte van ervaren NFI-ers nodig bij de recherche, die het NFI niet kan leveren. De politie wil de keuze bij onderzoeksdilemma's graag voorleggen aan het NFI, het vertrouwen in de eigen kennis is daarvoor in enkele complexere gevallen te laag, zo stellen NFI respondenten. De vraag is dan: waar dien je dan die kennis vandaan halen? Daarom is er vanuit het NFI een heel onderwijsprogramma opgezet, zie hoofdstuk 4.5 over opleidingen.

Het NFI ontvangt weinig terugkoppeling vanuit het veld. Volgens het management van het NFI, schrijft het NFI zo'n 40.000 rapporten per jaar. Men wil graag weten wat er met hun rapporten wordt gedaan. Het OM kan deze service echter niet leveren, omdat dit te veel druk op haar capaciteit legt en vanwege de precedenten werking. Dan moeten ze dat ook kunnen doen met de rapporten van de Raad voor de Kinderbescherming of de rapporten van Bureau Jeugdzorg.

De nieuwe weg die het NFI is ingeslagen onder de nieuwe leiding geeft zo zijn spanningen op de werkvloer bij de politie en het OM. Het NFI gaat voor marktorientatie en wil meer een opdrachtnemer relatie met haar klanten. Dit druist in zekere mate in tegen eerdere aanbevelingen om het NFI een wettelijk vastgelegde onafhankelijke positie te geven om daarmee deze onafhankelijkheid te waarborgen.

---

¹⁰⁶ Posthumus (2005), *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer parkmoord*, Amsterdam.

5.7 Versnipperde politie

Bij de politie zijn er in totaal zo'n 1200 à 1300 forensische rechercheurs verdeeld over 26 korpsen. Zoals al in paragraaf 4.1 over prioriteitenstelling in zaken en inzet van middelen is aangegeven, is de recherche een versnipperd geheel.

Middelenverdeling

De informatie en kennisuitwisseling tussen korpsen is, uitzonderingen zoals de bovenregionale recherche verbanden daargelaten, slecht. De verdeling van middelen en mogelijkheden volgt niet die van de vraag. Zo kan er bijvoorbeeld veel forensische expertise beschikbaar zijn in een relatief rustige politieregio, zoals bijvoorbeeld Friesland, naast een grote schaarste bij het korps Amsterdam-Amstelland. Waar in Friesland dan kan worden gekozen tussen het inzetten van forensische onderzoeken bij relatief kleine misdrijven, moet er in Amsterdam zelfs bij ernstige delicten gekozen worden of de middelen worden ingezet.

Research and development

Daarnaast is er ook sprake van dat nieuwe technieken en innovaties niet met alle regio's worden gedeeld en soms voor een tweede keer, tegen de zelfde kosten worden ontwikkeld. Een onwenselijke en kosten inefficiënte situatie dus. Men weet per regio niet wat de andere regio in huis heeft. Er wordt maar mondjesmaat kennis gedeeld. Een opvallend voorbeeld dat in veel interviews werd aangereikt betrof de ontwikkeling van dezelfde 'nieuwe' kennis en expertise bij korpsen: het wiel werd op dit moment meerdere malen uitgevonden. Het extreemste voorbeeld betrof het Rotterdamse korps dat zeer veel geïnvesteerd heeft in *research and development* van digitale forensische opsporingsmiddelen en methoden, wat niet op voorhand met andere korpsen werd gedeeld. Zo kwam naar voren dat een ander korps een paar van dezelfde methoden ook ging ontwikkelen, soms liepen de onderzoeken zelfs parallel. Van communicatie of gezamenlijk optrekken in research & development is dus maar zelden sprake.

6. Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk schetsen wij enkele conclusies en aanbevelingen omtrent de forensische opsporing en de rol binnen de politie.

6.1 Conclusies

- A. Forensische opsporing belangrijk
Forensische opsporing krijgt een steeds belangrijker rol binnen de politie. Voor velen is het soms het middel om te komen tot het vinden van bewijs. Binnen de politieorganisatie zijn steeds meer mensen er bij betrokken. Het maakt een steeds belangrijker deel uit van de opsporing. Voor velen is de opsporing zonder de forensische kant niet meer goed denkbaar. Dit belang zal in de toekomst alleen maar toenemen.
- B. Forensisch politiebeleid
Het beleidsplan voor de Nederlandse politie ten aanzien van forensische opsporing dateert uit 2004. Inmiddels hebben zich op alle terreinen van forensische opsporing vergaande ontwikkelingen voor gedaan. Het is zaak deze beleidsvisie te updaten en de recente organisatorische, inhoudelijke en wettelijke ontwikkelingen te verdisconteren.
- C. Wettelijk kader
Het wettelijk kader met betrekking tot de positie van de forensisch deskundigen in het strafproces gaat veranderen. Dit zal ook consequenties hebben voor de politie, die nader organisatorisch vorm moeten worden gegeven. In het huidige wetsvoorstel is relatief weinig aandacht voor de rol van de forensisch deskundige in het opsporingsonderzoek zelf.
- D. Kennis beschikbaar?
De forensische wetenschap ontwikkelt zich snel. Er komen steeds nieuwe onderdelen bij. Slechts weinigen hebben een volledig beeld van alle mogelijke vormen van forensische kennis. Voor de betrokken politiemensen is dat ook vaak moeilijk. Het gaat veelal om sterk specialistische kennis die slechts bij enkelen beschikbaar is. Het is voor de politie niet altijd duidelijk welke vormen van forensische kennis allemaal beschikbaar zijn. Door organisatievormen als het FSO en de landelijk databank komt hierin wel verandering
- E. In ontwikkeling
Forensische opsporing is nog erg in ontwikkeling. Zowel ten aanzien van de specifieke processen als ten aanzien van de organisatie als ten aanzien van de inhoud gaan de ontwikkelingen snel. Het is geen beleidsveld waar de verschillende ervaringen en kennis al gestold en geïstitutionaliseerd zijn. Er worden steeds nieuwe vormen van forensische kennis ontdekt en nieuwe organisatievormen voor het werken met forensische kennis vormgegeven. Dat leidt tevens tot steeds nieuwe functies en taken. Het zal nog verschillende jaren

duren voordat daadwerkelijk het veld van de forensische kennis volledig is geïnstitutionaliseerd.

- F. **Programma Versterking Opsporing en Vervolging**
Dit programma heeft een stimulerende werking gehad op de wijze waarop binnen de politie met forensische opsporing en forensische kennis is omgegaan. Het is niet alleen maar werk van specialisten maar ook algemeen leidinggevenden kennen inmiddels het belang van een goed georganiseerde forensische kennis binnen de opsporing. De eerdere problemen bij specifieke zaken spelen daarbij een belangrijke rol. Andere landelijke programma's hebben ook deels een stimulerend werking op het gebruik van forensische kennis in de opsporing.
- G. **Variëteit**
De wijze waarop de forensische kennis is vormgegeven in de regio's verschilt sterk. De verschillen betreffen dan zowel het aantal rechercheurs dat kennis en inzicht heeft over forensische opsporing als de wijze waarop het in het opsporingsproces is vormgegeven. De mate van variëteit heeft vooral te maken met de vraag of en in hoeverre er sprake is van intensieve opsporing binnen de regio. Dat betekent echter wel dat niet alle regio's kunnen beschikken over een volwaardige waaier aan forensische kennis. Daartoe dienen dan steeds weer verdere samenwerkingsafspraken gemaakt te worden op bovenregionaal niveau.
- H. **Professionalisering**
In alle interviews en beleidsdocumenten wordt steeds weer benadrukt dat de forensische opsporing verder moet worden geprofessionaliseerd. Meer procedures, processen, richtlijnen, standaarden, opleidingen etc. om alle betrokkenen binnen de politie een voldoende en richtinggevende basis te bieden om volwaardige forensische opsporing vorm te geven. Deze professionalisering krijgt in verschillende regio's op een verschillende manier vorm.
- I. **Functies**
Zowel binnen de politie (op verschillende niveaus regionaal, bovenregionaal en landelijk), het OM (bijvoorbeeld forensisch officier van justitie) en het NFI (bijvoorbeeld forensisch adviseurs) zijn specifieke functies ontstaan die tot taak hebben het forensisch opsporingsonderzoek te verbeteren. Veel van deze functies zijn nieuw maar er worden positieve ervaringen mee opgedaan. In de komende jaren zal een verdere verfijning van de functiestructuur en samenwerkingsarrangementen tussen de verschillende functionarissen in de forensische opsporing plaats vinden. Structuren zoals Forensische Samenwerking in de Opsporing kunnen daarbij zeer behulpzaam zijn.
- J. **Forensisch proces**
Het forensisch opsporingsproces is inmiddels vergaand georganiseerd en gesystematiseerd. De verschillende functionarissen van de verschillende organisaties weten welke taken zij onder welke voorwaarden moeten uitvoeren. Het forensisch opsporingsproces is inmiddels vergaand geprotocolleerd. Dat heeft positieve effecten op de mate van professionaliteit van het forensische opsporingsproces.

- K. PD-manager en PD management
Cruciaal voor een goede inzet van forensische kennis is de functie van de PD-manager. Deze functie heeft een grote invloed in de wijze waarop het bewijs kan worden veilig gesteld en in hoeverre de juiste forensische kennis wordt ingezet. In de meeste regio's wordt dit ook zo beseft maar een verdere invulling en concretisering van deze functie moet veelal nog plaatsvinden. Bij een juiste wijze van PD-management kan de forensische opsporing een veel grotere en belangrijker rol spelen.
- L. Forensisch Technische Normen
Er zijn inmiddels Forensisch Technische Normen vormgegeven om het proces van de forensische opsporing verder te professionaliseren. Deze normen lijken breed gedragen te worden maar nog niet door iedereen te worden uitgevoerd. Om tot een optimale forensische opsporing te kunnen komen is dit wel noodzakelijk.
- M. Forensische deskundigheid
In de meeste gevallen in de dagelijkse opsporingspraktijk gebruikt de politie haar eigen forensische deskundigheid. In meer bijzondere gevallen worden zaken voorgelegd aan het NFI of tegenwoordig ook aan een van de andere instituten. In heel specifieke gevallen wordt andere deskundigheid gezocht voor veelal een onderdeel van het opsporingsonderzoek. Het is waardevol dat er geen monopolisering van het forensisch onderzoek meer plaats vindt en er daadwerkelijk concurrentie ontstaat tussen verschillende forensische instituten.
- N. Externe forensische kennis
De wijze waarop de eigen forensische kennis van de politie en van het NFI (en vergelijkbare instituten) kan worden gebruikt is inmiddels een duidelijk proces. Dat is het niet voor het ad hoc inzetten van allerlei externe deskundigen voor een onderdeel van het opsporingsonderzoek. Politie mensen zoeken in dat geval veelal zelf rechtstreeks contact met deze externe deskundige waarbij niet altijd de waarde en de achtergrond van deze deskundige ingeschat kan worden.
- O. Prioriteitsstelling
Er is meer vraag dan aanbod van forensisch onderzoek. Het is dan ook zaak om het aanbod zo te selecteren en te prioriteren dat de maximale kans wordt benut op daadwerkelijk bewijs. Dat betekent een zekere vorm van case-screening voordat het automatisch wordt doorgestuurd voor forensisch onderzoek. Hoewel hier inmiddels inhoudelijke criteria voor zijn vormgegeven, worden deze niet altijd gevolgd. Tevens is het meer noodzakelijk om inzicht te krijgen welke vormen van forensische opsporing in welke situaties effectief en efficiënt zijn. Daarover ontbreekt op dit moment eigenlijk voldoende informatie en onderzoek. Het lijkt een proces zonder al te veel regie te zijn in de dagelijkse praktijk.
- P. Verhouding tactische en technische recherche
Voor een goede forensische opsporing is het wezenlijk dat er een goede verhouding en terugkoppeling bestaat tussen de tactische en technische recherche. De technische recherche moet voldoende op de hoogte zijn van wat er

gebeurt in het tactisch onderzoek om zo optimaal het forensisch onderzoek te kunnen doen. Dat is niet altijd het geval. Dat betekent dat de technische recherche meer expliciet en diepgaander bij het tactisch onderzoek betrokken moet worden.

Q. Samenwerking

Forensische opsporing krijgt alleen maar goed vorm indien daadwerkelijk tot goede samenwerking tussen alle betrokkenen gekomen kan worden. Dat geldt binnen de politie, maar dat geldt ook tussen politie, OM, NFI en anderen. Deze samenwerking krijgt inmiddels nader vorm waarbij in verschillende regio's op een verschillende manier wordt geëxperimenteerd. De FSO's vormen een concreet resultaat van deze vormen van samenwerking. Voor een optimale forensische opsporing bij de politie is goede kennis bij het OM en rechters tevens noodzakelijk.

R. Concurrentie

Op dit moment is de politie nog sterk afhankelijk van het NFI voor het forensische onderzoek. Bij verschillende korpsen bestaat de behoefte aan een bredere dienstverlening. Dat kan deels worden ingevuld door basis forensisch onderzoek in de eigen organisatie te gaan vormgeven. Daarnaast wordt het vormgegeven doordat inmiddels ook andere instituten in staat zijn het forensische onderzoek voor de politie te kunnen doen. Bij verschillende politiekorpsen bestaat de behoefte om het forensisch onderzoek dicht in de buurt te hebben.

Voorts speelt financiering een rol in dit kader: de nieuwe instituten zijn minder toegankelijk, omdat ze direct door de gebruiker betaald moeten worden voor hun inzet. Het NFI wordt volledig door de staat bekostigd. De vraag is of deze situatie niet veranderd moet worden; de praktijk mensen vinden over het algemeen van wel.

S. Opleidingen

Inmiddels zijn er verschillende opleidingen binnen de politie en bij hogescholen en universiteiten op het terrein van de forensische opsporing. Veelal gaat het daarbij om samenwerkingsverbanden tussen politie en anderen waarbij zo veel als mogelijk geprobeerd wordt andere kennis in de forensische opsporing binnen te halen. Voor een volwaardig forensische opsporing is analyse op HBO en WO niveau noodzakelijk. Op dit moment beschikt de politie daar in mindere mate over. Daarnaast is het noodzakelijk dat niet alleen officieren van justitie maar ook rechters voldoende opleidingen krijgen om volwaardig een oordeel te kunnen geven over specifieke forensische kennis.

T. Internationaal

Forensische kennis is een internationale aangelegenheid. Er zijn steeds meer internationale samenwerkingsverbanden die ervaringen uitwisselen en over kennis beschikken. Voor de politie is het zaak voldoende beeld te krijgen en te hebben van deze internationale ontwikkelingen. Vanwege de snelheid van deze ontwikkelingen is dat niet altijd even eenvoudig.

- U.   **Internationaal**
Forensische expertise is een terrein dat zich primair internationaal ontwikkeld. De inzet van forensisch deskundigen in Nederland vindt vooral plaats door Nederlandse deskundigen. In de toekomst is er een toename te verwachten van de inzet van internationale forensische deskundigen. Het is zaak dat de politie daarvoor de organisatorische randvoorwaarden voor creëert.

- V.   **Toekomst**
Hoe zal de forensische opsporing er in de verdere toekomst nu uitzien? Er is een onmiskenbare trend dat steeds meer informatie wordt verzameld die op een bepaald moment met behulp van forensische technieken gebruikt kan gaan worden. In Nederland hebben we nu een DNA-databank voor veroordeelden die langzaam steeds meer uitgebreid gaat worden. Is het denkbaar en wenselijk om een DNA databank voor alle Nederlanders te hebben? De politieke discussie hierover is verdeeld. De toekomstige vorm en grenzen van de forensische opsporing zullen nader moeten worden vormgegeven.

6.2   Aanbevelingen

- A.   **Voortdurende visie**
Forensische opsporing is belangrijk. De ontwikkelingen gaan snel. Het is zaak te komen tot een voortdurende visie op het gebruik van forensische kennis binnen de politie. De bestaande visie kan nader worden vormgegeven. Op die manier kan voor de politie beter inzichtelijk worden gemaakt hoe voor de politie de toekomst van de forensische opsporing vorm gaat krijgen. Een jaarlijkse bijstelling daarvan is noodzakelijk vanwege de snelle en diepgaande ontwikkelingen.

- B.   **Kennis centraal en decentraal**
De politie beschikt inmiddels over veel forensische kennis. Deze is echter zeer verspreid binnen de totale politieorganisatie. Sommige regiokorpsen hebben veel kennis, anderen weinig. Het zou zaak zijn op nationaal niveau voor de politie een specifiek kennisinstituut vorm te geven waarin de kennis op het terrein van de forensische opsporing is gebundeld. Op die manier kan optimaal geleerd worden van de ervaringen in andere regio's. Tevens kan dan meer effectief en efficiënt gebruik gemaakt worden van elkaars forensische kennis. Het maakt het tevens mogelijk dat sommige korpsen zich gaan specialiseren in specifieke vormen van forensische kennis.

- C.   **Ontwikkeling en innovatie**
De ontwikkelingen ten aanzien van de forensische opsporing zullen snel blijven gaan. Velen verwachten vooral ten aanzien van deze vorm van opsporing nog daadwerkelijk innovatie. Het is zaak deze innovatie te stimuleren door daar specifieke programma's voor te ontwikkelen. Daarvoor is tevens een landelijke stimulans zeer welkom.

- D. Landelijke programma's
De landelijke programma's hebben een stimulerende werking op de ontwikkeling van de forensische opsporing. Het is zaak in de toekomst er zorg voor te dragen dat de stimulans van deze landelijke programma's blijft bestaan. Alleen op die manier kan de kennis op het terrein van de forensische opsporing verder worden uitgebouwd. Dat betekent dat als de huidige landelijke programma's aan het einde van hun levenscyclus zijn nieuwe landelijke programma's zouden moeten worden overwogen.
- E. Samenwerking
Ieder korps moet kunnen beschikken over dezelfde forensische kennis. Dat betekent dat zij een beroep zou moeten kunnen doen op landelijke ondersteuning indien zij niet zelf kan beschikken over deze kennis. Er kan natuurlijk variëteit blijven bestaan tussen de korpsen maar het is goed als iedereen dezelfde mogelijkheid heeft. Daartoe is niet alleen samenwerking tussen de korpsen noodzakelijk maar ook een voorziening op nationaal niveau.
- F. Professionalisering
De professionalisering door regels, procedures etc. heeft grotendeels plaatsgevonden. Het is nu zaak deze professionalisering vooral vorm te geven door alle betrokkenen door middel van opleiding, training, casusanalyses, ondersteuning etc. nader te professionaliseren. Het is zaak de kennis en inzichten en processen en procedures in de hoofden van de betrokkenen te krijgen. Daartoe dienen alle betrokkenen specifieke opleidingen te volgen die deels beschikbaar zijn. Het opleiden van academici tot personen die ook kennis hebben van forensische aangelegenheden is waardevol zeker als zij ook een functie binnen de forensische opsporing kunnen krijgen.
- G. PD management
Er zijn vergaande stappen gemaakt met de professionalisering van het PD management. Daarvoor is het echter noodzakelijk dat de inspanningen ook gecontinueerd worden. Het PD management maakt een zinvol gebruik van de forensische kennis beter mogelijk.
- H. Prioriteitenstelling
De criteria voor prioriteitenstelling zijn duidelijk. Welke vormen van forensische opsporing in welke situaties effectief zijn echter niet. Het zou goed en verstandig zijn hier nader onderzoek naar te doen aangezien dat een belangrijke indicatie voor de prioritering zou kunnen zijn. Het proces van prioriteitenstelling kan een verdere professionalisering door maken.
- I. Indicatierapporten
Gezien de vraag naar meer adviesmatige forensische ondersteuning (en niet volledige onderzoeken) voor de politie, zou de mogelijkheid voor indicatierapporten eens nader onderzocht moeten worden. Zeker ook gezien er al (in toenemende mate) externe deskundigen zijn die dit in de praktijk doen. Hoe groot zijn de gevaren daadwerkelijk en zijn er mechanismen in het proces in te bouwen waardoor die gereduceerd kunnen worden?

J. Capaciteit

Het is onwenselijk dat er onvoldoende forensische capaciteit beschikbaar is. Dat zou eigenlijk geen reden mogen zijn om geen of later onderzoek te kunnen doen. De capaciteit van het NFI wordt verder uitgebreid. Het zou zaak zijn ook anderen dan het NFI daadwerkelijk en financieel de mogelijkheid te bieden forensisch onderzoek voor de politie te kunnen doen. Vanzelfsprekend zijn daar duidelijke kwaliteitswaarborgen voor noodzakelijk. Daarnaast is het denkbaar dat binnen politiekorpsen zelf basisonderzoeken op het terrein van de forensische kennis zelf gedaan zouden kunnen worden.

Bijlage I Respondenten

Mevr. J. Berkouwer	Landelijk Deskundigheidsmakelaar
Mevr. L. Bestebreur	Senior Adviseur Opleidingen NFI
Mevr. E. van der Bijl	Landelijk Forensisch Officier van Justitie
Dhr. M. van Bochove	Raad van Hoofdcommissarissen Programmaleider VOV
Dhr. T. Broeders	Maastricht Forensic Institute/Universiteit Leiden
Dhr. S. Bruinsma	Bovenregionale Recherche politie Haaglanden
Dhr. R. Eikelenboom	Independent Forensic Services
Dhr. R. Gill	Mathematisch Statisticus, Universiteit van Leiden
Dhr. G. Emmerich	Bovenregionale Recherche politie Haaglanden
Dhr. T. Groenewegen	Technisch rechercheur politie Hollands Midden
Dhr. B. van den Hazel	Chef Bovenregionale Recherche Noord Oost Nederland
Dhr. C. van der Heide	Forensisch Adviseur KLPD
Dhr. B. van den Heuvel	Bureau MSNP
Mevr. L. de Jonge	College van Procureurs-generaal
Dhr. F. Koster	Afdelingschef FO Rotterdam-Rijnmond
Dhr. J. Krabbe	Forensisch Adviseur Amsterdam-Amstelland
Dhr. R. Kranenborg	Godsdienstwetenschappen en sektekenner
Dhr. K. Kreine	Ministerie van Justitie Register Gerechtelijk Deskundigen
Dhr. R. van der Kruk	Docent/ontwikkelaar HBO opleidingen FO Politieacademie
Dhr. S. de Laat	Teamchef Forensische Opsporing Noord Oost Nederland
Dhr. R. Luit	Teamleider politie Haaglanden
Mevr. I. Morselt	Programma Coördinator NFI
Dhr. J. Pel	Hoofd FO politie Amsterdam-Amstelland
Dhr. C. Prickaerts	Forensisch IT deskundige Fox-IT
Dhr. A. Roosemalen	Teamleider FTO Nationale Recherche
Dhr. N. Salemink	Teamleider Bovenregionale Recherche politie Haaglanden
Dhr. R. Schrok	Lector Politieacademie
Mevr. L. Schuijjer	Forensisch Officier van Justitie arrondissement Den Haag
Dhr. M. Smithuis	Ministerie van Justitie Register Gerechtelijke Deskundigen
Dhr. S. Spruit	Lector Politieacademie
Dhr. A.J. Verheugt	Forensisch Psycholoog, NIFP
Dhr. J. Verheul	Hoofd FO politie Zuid Holland Zuid
Dhr. F. Visser	Hoofd Regionale Recherche Dienst Rotterdam Rijnmond
Dhr. N. Wennink	Hoofdinspecteur politie Rotterdam Rijnmond
Dhr. P. Zwinkels	Rechercheur politie Haaglanden

Bijlage II Gebruikte afkortingen

AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BPD	Beheerder Plaats Delict
BRO	Bovenregionaal Recherche Overleg
BRT	Bovenregionaal Recherche Team
CPDU	Coördinator Plaatsdelict Unit
Cpd	Coördinator plaatsdelict
CRI	Centrale Recherche Informatiedienst
CSI	Crime Scène Investigation
DL	Dienst Logistiek
DLHP	Dienst Levende Havenpolitie
DNA	Deoxyribonuclein acid
DSRT	Dienst Specialistische Recherche Toepassingen
ENFSI	European Network of Forensic Science Institutes
EOD	Explosieve Opruimingsdienst
EU	Europese Unie
FA	Forensisch assistent
FIFO	First In First Out
FIOD	Fiscale inlichtingen- en opsporingsdienst
FIT	Forensisch Intake Gesprek
FLDO	Leids Forensic Laboratory for DNA Research
FO	Forensische Opsporing
(F)OvJ	(Forensische) Officier van Justitie
FSC	Forensic Service Center
FSO	Forensische Samenwerking in de Opsporing
FT	Forensisch technische
FTC	Forensisch Technische Coördinatoren
FTO	Forensisch Technisch Onderzoek
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GRAM	Gezamenlijke Research voor Advies en Materialen
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HP	High Profile
HVA	Hogeschool van Amsterdam
HVC	High Volume Crime Zaken
IFS	Independent Forensic Services
IFT	Interregionaal Fraudeteam
ILD	Intelligence Led Policing
IMD	Interregionaal Milieuteam
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IRT	Interregionaal Recherche Team
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
LDM	Landelijke Deskundigheidsmakelaar
LFTO	Team Forensische Opsporing
LPD	Leider Plaats Delict

MCI	Master of Criminal Investigation
MIC	Meld en Informatie Centrum
MRK	Master Recherchekundige
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NR	Nationale Recherche
LRGD	Landelijk Register Gerechtelijk Deskundigen
NSCR	Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving
OM	Openbaar Ministerie
PD	Plaats Delict
POOK	Programma Ontwikkeling en Kennis van Overdracht
PVOV	Programma Versterking Opsporing en Vervolging
RC	Rechter Commissaris
SIN	Sporen Identificatie Nummer
SLA	Service Level Agreements
SSR	Studiecentrum Rechtspleging
SV	Wetboek van Strafvordering
SVO	Stukken van overtuiging
TGO	Team Grootschalige Opsporing
TNO	Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
TMFI	The Maastricht Forensic Institute
TR	Technische recherche
WO	Wetenschappelijk Onderwijs
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum

Bijlage III LDM expertise databank

3D digitale video reconstructie
3D PD imaging
adopties
afluisterapparatuur
afpersings- en bedreigingszaken
algemene wetenschappen
allochtonen
ambassade
antiek
antropologie
antropometrie
archeologie van Egypte
archeologie, midden en Zuid-Amerika
assyrische identiteit
audiotechniek
autisme
automerken
banden (autobanden, profielen)
beeldverbetering
bestuurskunde- economie van de gezondheidszorg
betrouwbaarheid verklaringen
bevolkingsgroepen
biologische sporen
bliksembeveiliging
bloedsporen
bodemanalyse
boeken (oude)
botanicus
bouwkundig adviseur
braille/spraakafzien (liplezen) gebarentaal
brand en brandwonden
brandwonden
coderingen/geheimschrift
compositiefotografie
compositietekenen
confrontatie
criminaliteit etnische minderheden
criminaliteit etnische minderheden - Chinezen
criminologie
culturele antropologie - Antillen/Caribisch gebied
culturele antropologie - Arabische taal/cultuur
culturele antropologie - China
culturele antropologie - Dominicaanse Republiek

culturele antropologie - India
culturele antropologie - Irak
culturele antropologie - Japan
culturele antropologie - Marokko
culturele antropologie - Mexico
culturele antropologie - Molukkers
culturele antropologie - Nigeria
culturele antropologie - Roma
culturele antropologie - Suriname
culturele antropologie - Thailand
culturele antropologie - Vietnam
culturele antropologie - Zuid-Azië
culturele antropologie India
culturele antropologie Sri Lanka
culturele antropologie, Bulgarije
culturele antropologie, Polen
culturele antropologie, Turkije
cultuur van het Midden-Oosten
cybercrime
daderprofilering in relatie tot kinderdoding
designmanagement
dieren
DNA onderzoek
drugs
eerwraak
elektrotechniek
E-marketing
etnische minderheden
evaluatie methodiek
explosies
forensisch arts
forensisch botanicus
forensisch onderzoek
forensische accountancy
forensische antropologie
forensische entomologie
forensische farmacologie
forensische geneeskunde
forensische kindergeneeskunde
forensische odontologie
forensische psychiatrie
forensische psychologie
forensische radiologie
forensische toxicologie
gasongevallen
gedragsdeskundige dreigingsanalyse

gedragskundige researchadvisering-psychologie
gedragskundige researchadvisering-tactiek
geheugen en geheugenafwijkingen
geleide herinnering
geografische profiling
getuigenverhoor
getuigenverhoor advies
gevechtsporten, oosterse
gezichtsherkenning
gezichtsreconstructie
gijzeling
godsdienswetenschappen
homoseksualiteit
houtsoorten en houtaantasting
huisvuilzakken
human performance
Jacht
jeugdbendes, jeugdcriminaliteit
kindercardiologie
kinderen
klederdrachten en kralenwerk in het Midden-Oosten
kleding / textiel
klinische psychologie
knopen en splitsen in touw e.d.
kunst
linguïstiek
liplezen (spraakafzien)
meisjesbesnijdenis
mensenhandel
menskunde
methodiek van Geert Hofstede
microsporen
milieu- en geo wetenschappen
milieuhandhaving
Nederlandse letteren
neonaticide
neuropsychologie - niet aangeboren hersentrauma
ontvoering
ontwikkelingsdeskundige
openbare orde
personenschadespecialist
plastics
pre-Colombiaanse kunst
prostitutie
psychopatie
researchonderzoeken, arbeidsrecht

rechercheonderzoeken, structureren van complexe
 recherchestrategie
 rechtsgeleerdheid
 rechtspsychologie
 relaytalk
 religie: christendom, hindoeïsme en boeddhisme
 religie: Hindi
 religie: Islam
 religie: jehova getuigen
 religie: Syrisch orthodoxe
 religie: Winti
 reptielendeskundige
 schepen, maritiem
 schizofrenie
 schoen- en bandensporen
 schoenen en leer
 schrift- en documentenonderzoek
 schriftanalyse
 seksuologie
 sekten en new age
 sinologie
 slaap- en waakstoornissen
 slot- en sleutelonderzoek
 sociologie
 sociologie-thai
 sorteerproeven
 stedenbouwkundige
 stem-/geluidvergelijking
 strafrecht Marokko
 stromingen
 syndroom van Gilles de la Tourette
 talen: Chinees
 talen: Farsi-Dari
 talen: Kosovo-Albanees
 talen: Z-Azië: Hindi, Urdu, Punjabi, Bengali, Sarnami
 tape
 tassen
 taxateur onroerende goederen
 taxateur roerende goederen
 tegenspraak, begeleiden van
 telecommunicatie
 thermofysiologie
 TNO Bouw en ondergrond
 TNO-brandveiligheid test unit
 TNO-Elektro Optische Systemen Beeldverbetering
 TNO-instrumentatie en informatiesystemen

TNO-maatschappelijke veiligheid
transport- en zeerecht
trauma bij moord, partnerdoding, gezinsdoding, ernstige ongevallen, rampen etc.
tunnelvisie
uithuwelijking
vaar- en voertuigcriminaliteit
valse herinneringen
veiligheid / buurtveiligheid
verdachtenverhoor
verdachtenverhoor ondersteuning
verdovende middelen
verhoor in zedenzaken
verhoorderspoule verstandelijk gehandicapten
verkeersongevallenanalyse
vermissingen
verpakkingsmaterialen
verwondingen
verzekeringsgeneeskundige
voertuigidentificatie for. techn.
wapens en munitie
warmtehuishouding bij mensen
wiskundig statisticus

Bijlage IV Geraadpleegde bronnen

ABRIO (2003), *Plaats Delict Management (PDM)*.

Anderson, G.S. (2007) *All you ever wanted to know about Forensic Science in Canada but didn't know who to ask*, Simon Fraser University: Canada.

Asplen, C.H. (2004) *The application of DNA technology in England and Wales*, U.S. Department of Justice.

Bradbury, S. & Feist, A. (2005) *The use of forensic Science in volume crime investigations: a review of the research literature*, Online Report 43/05, Home Office: London.

Broeders, A.P.A. (2003), *Op zoek naar de bron. Over de grondslagen van de criminalistiek en de waardering van het forensische bewijs*, Kluwer: Deventer.

Broeders, A.P.A. (2004), Forensisch onderzoek van A tot Z., in: *Justitiële verkenningen*, 30(1), 20-38.

Broeders, A.P.A., en E.R. Muller (red.) (2008) *Forensische Waterscape*, Deventer: Kluwer.

Burrows, J., et al (2005) *Forensic Science Pathfinder project: evaluating increased forensic activity in two English police forces*, Online Report 46/05, Home Office: London.

College van Procureurs-Generaal (2003), *Aanwijzing voor de opsporing*, Den Haag.

Commission of the European Communities (2003) *Proposal for a Council Framework Decision on the European Evidence Warrant for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters*, Council of the European Union, Brussels.

DAG, *Onschuldige Britten willen DNA uit databank*, 28-02-2008.

ENFSI (2006) *Brochure ENFSI*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=47>, bezocht op 20/02/08.

ENFSI (2003) *ENFSI Strategic Plan 2005-2008*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=44>, bezocht op 20/02/08.

ENFSI (2008) *Members list of the ENFSI*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=19>, bezocht op 20/02/08.

ENFSI (2008), *Mission Statement ENFSI*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=19>, bezocht op 20/02/08.

ENFSI (2003) *ENFSI Strategic Plan 2005-2008*, <http://www.enfsi.eu/page.php?uid=44>, bezocht op 20/02/08.

Europese Commissie (2005) *Het Haags Programma: tien prioriteiten voor de komende vijf jaar. Het partnerschap voor Europese vernieuwing op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht*, Europese Commissie, Brussel.

Europese Commissie (2004), *Historische momenten: Ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid*, Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid: Brussel.

Factsheet Forensische Samenwerking in de Opsporing, 2006.

Forensic Science Service (2005) *Fact sheet: Forensic Science Service*, Forensic Science Service, UK.

Forensic Science Service, *Introduction: the forensic science Service*, http://www.forensic.gov.uk/forensic_t/inside/about/index.htm, bezocht op 20/02/08.

Forensic Science Service (2007) *Report & financial statements from 31 October 2005 to 31 march 2007*, Forensic Science Service, UK.

Genewatch (2008) *The UK Police National DNA Database*, <http://www.genewatch.org/sub-539478>, bezocht op 03/03/08.

Gezamenlijke landelijke prioriteiten politie 2008-2011. Opgesteld door de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken.

Halverwege: Programma Versterking Opsporing en Vervolging.

Hazel, van den B. (2006) *Forensische Opsporing: Nederlandse ontwikkelingen in Europees perspectief*, School voor Politie Leiderschap, Meesterstuk LIPO 4.

House of Commons (2005) *Forensic Science on Trial*, Science and Technology Committee, The Stationary Office Limited: London.

Home Office (2000) *Managing the Science*, London.

Home Office (2003) *Review of the Forensic Science Service: executive summary*, London.

Home Office (2008) *The National DNA Database*, Home Office, Science and Research, London.

Inman, K., N. Rudin e.a. (2000), *Principles and Practice of Criminalistics: The Profession of Forensic Science*, Taylor & Francis: London.

Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2007), *Evaluatie-onderzoek bovenregionale recherche. Van kernteam naar BR. Een Succes?*, Den Haag.

Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (2006), *Opsporing Bezocht. Rapportage over de eerste fase van het onderzoek naar de kwaliteit van de politieke opsporingstaak*, Den Haag.

Jacobs, M.J.G. et al (2005) *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland*, IVA (WODC).

Kirkbride, P. (2001) *Forensic Science Innovation: the advancement of science for justice*, National Institute of Forensic Science, Australia.

Knijff, P. de (2004), 'Bewijsvoering op basis van DNA profielen en –databases', in: *Justitiële Verkenningen: Forensische expertise* (2004), Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Kwakman, N.J.M. (2000), 'De deskundige in het strafproces, in: M.S. Groenhuijsen en G. Knigge (red): *Het onderzoek ter zitting; eerste interim rapport van de onderzoeksgroep Strafvordering 2001* (2004), Groningen (2000).

Media: *Innocent men want DNA records destroyed*, 28/02/2008, <http://business.timesonline.co.uk/tol/business/law/article3449079.ece>, bezocht op 03/03/08.

Media: *Levenslang voor moorden op prostituees*, Het Parool, <http://www.parool.nl/nieuws/2008/FEB/22/buit4.html>, bezocht op 03/03/08.

Media: *Onschuldige Britten willen DNA uit databank*, 28/02/2008, <http://www.dag.nl/1061598/NIEUWS/Artikelpagina-Nieuws/Onschuldige-Britten-willen-DNA-uit-databank.htm>, bezocht op 03/03/08.

McCulloch, H. (1996) *Police use of forensic science*, Home Office Police Research Group, Crown: London.

Meijer, M. (2008) *Forensisch DNA-onderzoek*, UvA, <http://staff.science.uva.nl/~dcslob/lesbrieven/maibritt/bbtekst2%5B1%5D.doc>, bezocht op 05/03/08.

Moorselt, I.,M. Verheugt, B. Ottevanger, M. Elderenbosch, M. Zeeman, F. Tullener, J. Tóth (2006) *Effectmeting NFI rapporten*, Den Haag: Nederlands Forensisch Instituut.

Muller, E.R. en C.N.T. Otto (2008), *Politie, OM en NFI: een complexe driehoeksverhouding*, in: A.P.A. Broeders en E.R. Muller (red.), *Forensische wetenschap*, Kluwer: Deventer.

National Centre for Policing Excellence (2005) *The National Intelligence Model*, Association of Chief Police Officers/Centrex: Bedford.

National Institute of Justice (2006) *Status and Needs of Forensic Science Service Providers: A Report to Congress*, Department of Justice, National Institute of Justice Washington, DC: U.S.

NFI (2007) *Inzet NFI bij internationale samenwerking*, Ministerie van Justitie, Den Haag.

NFI (2007) *Jaarbericht 2006: Kwaliteit in deskundigheid*, Ministerie van Justitie, Den Haag.

NFI (2007) *Jaarverslag 2006 van de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken*, Ministerie van Justitie, Den Haag.

NFI (2007), *Jaarbericht 2007*, www.nederlandsforensischinstituut.nl, bezocht op 05/2008.

NFI (2008) *Standpunt NFI over concurrentie*, nieuwsbericht 29/01/2008, www.forensischinstituut.nl, bezocht op 20/02/08.

NFI (2008) *Verdrag van Prüm: verdachten op een presenteerblaadje*, NFIinfo maart 2008, Den Haag.

NFSTC (2007) *National Forensic Science Technology Center: 2006 Annual Report*.

Persbericht Ministerie van Justitie (2005) *Ondertekening verdrag van Prüm door Minister Donner*, 27/05/2005, Den Haag.

C.J. de Poot, R.J. Bokhorst, P.J. van Koppen en E.R. Muller (2004), *Het rechercheportret: Over dilemma's in de opsporing*, Kluwer, Alphen aan den Rijn

Politiedossier (2002), *PD-manamgent*, Woerden.

Posthumus, F. (2005), *Evaluatieonderzoek in de Schiedammer Parkmoord*, Openbaar Ministerie.

Prinsen, M.M. (2005) *Een bevolkingsbrede DNA-databank*, Nederlands Juristenblad, 41(80), p.214.

Projectgroep Forensische Opsporing (2004), *Spelverdeler in de opsporing. Een visie op Forensische Opsporing*, Raad van Hoofddcommissarissen.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2008) *Goedkeuringswet Verdrag van Prüm*, Staatsblad 2008, 25, kamerstuk 30 881, Den Haag.

Tampere (2004), *Vijf jaar later. Vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid: de eerste resultaten*, Europese Commissie, Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid: Brussel.

Tilley, N. & A. Ford (1996) *Forensic Science and Crime Investigation*, Home Office Police Research Group, Crown: London.

US Department of Justice (2005) *FBI Laboratory 2005 Report*, Federal Bureau of Investigation Laboratory Division, Virginia.

US Department of Justice (2003) *Handbook of Forensic Services*, Federal Bureau of Investigation Laboratory Division, Virginia.

Van Schendel Consultancy (2008) *Onderzoeksrapport Effectiviteitsmeting Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM). Kwaliteit- Effect- Impact*.

Verheugt, A.J. (2007) *Moordouders. Kinderdoding in Nederland. Een klinisch en forensisch psychologische studie naar de persoon van de kinderdoder*. Van Gorcum: Assen.

Websites

Internetsite Eerste Kamer,

http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel1/31116_wet_deskundige_in_strafzaken.nl, bezocht op 01/2009.

Internetsite KLPD, <http://www.klpd.nl>, bezocht op 05/2009.

Internetsite LRGD, http://www.lrgd.nl/nl/reglementen_en_besluiten, bezocht op 06/2009.

Internetsite NFI, <http://www.nederlandsforensischinstituut.nl/nfi/geschiedenis>, bezocht op 05/2008.

Internetsite TR IJsselland, <http://home.zonnet.nl/tech.rech>, bezocht op 05/2008.

Kamerstukken

TK: 2002- 2003, 28 600 VI, nr. 5, antwoord op vraag 58, p.20-21.

TK: 2007- 2008, 31 116, nr. A.

TK: 2007- 2008, 31 116, nr. 3.

Kamervragen 2007-2008, nr. 3080.